

Zpráva za rok 2011

o stavu vyřizování stížností podaných proti České republice k Evropskému soudu pro lidská práva

Na úvod zpráv o stavu vyřizování stížností podaných k Evropskému soudu pro lidská práva (dále jen „Soud“) obvykle uvádíme statistické údaje. Než k tomu přistoupíme a budeme prezentovat graf, který zachycuje stav vyřizování stížností oznámených vládě České republiky s vyjádřením výsledku řízení ke konci období, za které se podává tato zpráva, je namístě učinit několik poznámek k fungování systému Úmluvy v uplynulém roce.

(i) Stav kontrolního mechanismu Úmluvy

Soud, který je povolán rozhodovat o stížnostech jednotlivců a smluvních států na nedodržení práv a svobod zaručených (evropskou) Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a jejími protokoly ze strany smluvních států, dlouhodobě čelí značnému počtu případů.

Každoročně nových případů více napadne, nežli je vyřízených kauz, a to navzdory neustále se zvyšujícímu počtu rozhodnutých věcí. Oproti roku 2010 narostl v roce 2011 počet rozhodnutých případů o 27 % z 41 182 na 52 188 věcí; přesto bylo v roce 2011 připraveno nově k projednání zhruba 64 500 věcí, takže počet nedodělků narůstal v uplynulém roce průměrně o více než tisícovku případů měsíčně. Na konci roku 2011 zůstávalo nevyřízených 151 600 věcí připravených k projednání, což sice představuje oproti konci roku 2010 nárůst o zhruba 9 % (z počtu 139 650), nicméně za zmínku stojí, že ke konci srpna 2011 dosáhl počet nedodělků maxima (160 200 věcí) a za poslední čtyři měsíce loňského roku počet nedodělků klesal.

Bylo tomu tak díky značnému zefektivnění tzv. filtračního mechanismu, tedy mechanismu odmítání zjevně nepřijatelných stížností, zatímco se nashromažďují stížnosti, které nelze odmítnout *a limine fori*, a které tudíž vyžadují výrazně náročnější postup zpracování. Jinými slovy, i když se zřejmě podaří kombinací různých opatření, jako bylo zavedení institutu samosoudců Protokolem č. 14, pověřených rozhodováním o zjevně nepřijatelných stížnostech, a zejména také reorganizace práce kanceláře Soudu, tuto část agendy dostat pod kontrolu (předpokládá se, že by se na dlouhodobých nedodělcích neměla podílet na konci roku 2015 prakticky vůbec, protože tyto věci budou vyřizovány vskutku průběžně), kontrolní mechanismus Úmluvy zůstává i nadále v ohrožení, které (v číslech na konci roku 2011) představuje téměř 60 tisíc věcí, u nichž se předpokládá, že pokud žalované státy nepřijmou odpovídající opatření na vnitrostátní úrovni, budou o nich muset rozhodnout kolektivní orgány v rámci Soudu, tedy senáty nebo výbory. Zhruba 57 % z těchto závažnějších nedodělků přitom tvoří opakované případy, jimž buď bylo možno na vnitrostátní úrovni předejít na základě dřívější judikatury Soudu (což zpravidla svědčí o tom, že Úmluva není řádně prováděna na vnitrostátní úrovni), nebo čekají na projednání, případně již na dořešení v rámci tzv. pilotního řízení, tedy posouzení právního problému na případech vybraných coby reprezentativní vzorek s tím, že závěry Soudu je pak třeba, pokud možno na vnitrostátní úrovni, a nikoli ze strany Soudu, vztáhnout i na zbývající obdobné kauzy a poskytnout poškozeným osobám odpovídající nápravu porušení jejich práv. Průměrná délka řízení v případě senátních věcí (zjednodušeně řečeno závažnějších případů) aktuálně dosahuje pěti let a dvou měsíců, u výborových věcí čtyř a půl roku. Oproti roku 2010 se délka řízení prodloužila po řadě o dva (u senátů) a čtyři měsíce (u výborů).

(ii) Podíl České republiky na tomto stavu

Z tohoto hlediska je potěšující, že se Česká republika na uvedeném stavu, velice zjednodušeně a čistě ilustrativně popsaném na těchto řádcích, podílí relativně méně významně. Podle statistik Soudu byl v roce 2011 počet nevyřízených stížností proti České republice přidělených rozhodovacímu orgánu (tedy připravených k projednání) nižší (523 stížností)¹ oproti počtu stížností v daném roce vyřízených (617 stížností, z toho jich 588 bylo nepřijatelných nebo vyškrtnutých ze seznamu případů). Česká republika se jeví jako stát, vůči němuž v roce 2011 směřoval podprůměrný počet stížností, je-li počet podaných stížností vztažen na počet obyvatel (zhruba 0,5 stížnosti na 10 tisíc obyvatel v případě České republiky, přičemž průměr je 0,79 stížnosti na 10 tisíc obyvatel pro všechny smluvní strany dohromady).

Přesto je zřejmé, že každý stát má na snižování celkové funkčnosti kontrolního mechanismu Úmluvy svůj podíl a že každá podaná stížnost (při respektování práva každého jednotlivce nebo soukromé právnické osoby stížnost podat, jež je zaručeno Úmluvou) představuje pro systém potenciální zátěž přenášenou na mezinárodní úroveň z úrovně vnitrostátní, kam podle zásady subsidiarity na prvním místě patří.

(iii) Potřeba posílit implementaci Úmluvy na vnitrostátní úrovni

K zajištění dlouhodobé efektivnosti kontrolního mechanismu Úmluvy byla v Radě Evropy přijata řada dokumentů, ať už se jednalo o doporučení Výboru ministrů Rady Evropy adresovaná členskými státy v letech 2000 až 2010 nebo o akční plány z konferencí k budoucnosti Soudu konaných v Interlakenu a Izmiru v letech 2010 a 2011, zmíněné ve zprávě předkládané za rok 2010 (její přílohou bylo prohlášení z konference v Interlakenu), po nichž v dubnu roku 2012 následovala ještě obdobná konference v Brightonu. Stále větší důraz je přitom kladen na odpovědnost států za implementaci Úmluvy na vnitrostátní úrovni, k níž lze výrazně přispět prostředky v těchto dokumentech identifikovanými, jako je zvyšování povědomí o Úmluvě a judikatuře Soudu v právnických profesích a ve veřejné správě, včetně mocenských složek (jako je policie nebo vězeňská služba), tomu obdobné zvyšování informovanosti o Úmluvě a judikatuře Soudu s důrazem na podmínky přijatelnosti stížností ve vztahu k potenciálním stěžovatelům, ověřování slučitelnosti návrhů právních předpisů s Úmluvou a ověřování existence a účinnosti prostředků nápravy s vyvozením důsledků v podobě zlepšení stávajících prostředků nápravy nebo doplnění jejich systému o prostředky nápravy další.

Je třeba připustit, že Česká republika má v tomto ohledu určité rezervy. Poměrně nízký počet stížností podaných proti ní k Soudu je zřejmě dán existencí institutu individuální ústavní stížnosti a vedle ní stojícího kompenzačního prostředku nápravy nepřiměřené délky řízení, zavedeného novelou zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, provedenou zákonem č. 160/2006 Sb. Je však otázka, do jaké míry je uspokojivé zejména vzdělávání soudců a dalších justičních činitelů a úředníků veřejné správy o Úmluvě a judikatuře Soudu, neboť tu přinejmenším chybí plán systematického vzdělávání těchto představitelů veřejné moci o lidských právech, nehledě na to, že by si posílení vyžadovalo i samotné šíření informací o judikatuře Soudu.²

S tím také do jisté míry souvisí problematika ověřování slučitelnosti návrhů právních předpisů, zejména zákonů, s Úmluvou a judikaturou Soudu, jehož důvěryhodnost může být podkopána velmi stručně a obecně pojatými pasážemi důvodových zpráv věnovanými souladu navrhovaného předpisu s mezinárodními smlouvami. Prověření souladu přitom výslovně ukládá čl. 4 odst. 4 Legislativních pravidel vlády. Není zřejmé, do jaké míry je plnění této

¹ Zatímco počty podaných stížností již nejsou zvláště vykazovány, znamená údaj o přidělených stížnostech informaci o počtu věcí, které byly po administrativní fázi nově předloženy k soudnímu rozhodnutí. Odráží tedy zhruba počet nově napadlých stížností.

² To je dnes realizováno prostřednictvím komunikace kanceláře vládního zmocněnce s dotčenými orgány, vydáním této zprávy o vyřizování stížností a zveřejňováním předkladů rozsudků vydaných proti České republice na Internetu na straně jedné a zpravidla jiných rozsudků nebo rozhodnutí Soudu časopisecky na straně druhé.

povinnosti skutečně vynucováno, srovnáme-li situaci s tím, co funguje u ověřování slučitelnosti s právem Evropské unie, jemuž se vedle řady odborníků na jednotlivých ministerstvech věnuje celý jeden odbor Úřadu vlády, jehož vyjádření se vyžaduje u každého návrhu zákona, nařízení vlády nebo vyhlášky. Takový povinný atest slučitelnosti s mezinárodním, ale i vnitrostátním právem lidských práv by měl rovněž nějaký útvar, odpovídajícím způsobem vybavený, poskytovat a podrobnější a odůvodněné vyjádření ke slučitelnosti by mělo být součástí každé důvodové zprávy. V řadě zemí něco podobného funguje. Jako minimum by legislativní odbor každého ministerstva měl disponovat odborníkem na tuto oblast.

Přesto je vhodné zmínit, že v roce 2011 došlo přijetím zákona č. 186/2011 Sb., o poskytování součinnosti pro účely řízení před některými mezinárodními soudy a jinými mezinárodními kontrolními orgány, k určitému pozitivnímu posunu, pokud jde o dotváření předpokladů pro plnění závazků státu v řízení podle Úmluvy, ať už ve fázi probíhající před Soudem nebo ve fázi dohledu nad výkonem rozsudků ze strany Výboru ministrů Rady Evropy. Nelze se ovšem domnívat, že by uvedený zákon, který nahradil předchozí zákon č. 318/2001 Sb., mohl sám o sobě zajistit uspokojivou a poctivou implementaci odsuzujících rozsudků Soudu, pro níž je klíčové uvědomění všech orgánů veřejné moci o povinnostech vyplývajících ze samotné Úmluvy, která je pro náš stát závazná, a z Ústavy České republiky, která v článku 1 odst. 2 stanoví, že stát (tedy všechny jeho orgány) je povinen dodržovat mezinárodní závazky, zejména pak ratifikované a vyhlášené mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách, jako je Úmluva, které jsou součástí právního řádu a navíc zůstávají ve zvláštním režimu hierarchické přednosti před zákonem, vytvořeném ústavním zákonem č. 23/1991 Sb., kterým se uvozuje Listina základních práv a svobod, a navazujícím původním zněním článku 10 Ústavy.³

(iv) Stav vyřizování stížností oznámených vládě České republiky

Následující graf zachycuje stav vyřizování stížností, které byly oznámeny⁴ vládě České republiky od roku 1993 do konce roku 2011.⁵

³ Jak vyplývá z části VII nálezu Ústavního soudu ze dne 25. června 2002 sp. zn. Pl. ÚS 36/01, zveřejněného pod č. 403/2002 Sb.

⁴ Na vysvětlenou je třeba uvést, že žalované vládě bývá tradičně oznamováno méně než 10 % projednávaných stížností, naprostá většina je tedy odmítána bez stanoviska žalované vlády.

⁵ Přehled vychází z údajů shromážděných kanceláří vládního zmocněnce. Při jejich zpracování do jednotlivých kategorií byla použita následující metodika:

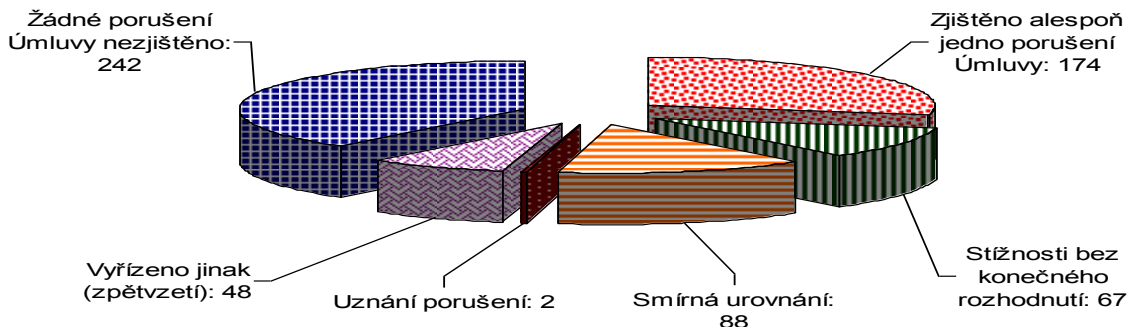
Počítá se každá registrovaná stížnost zasláná vládě České republiky zvlášť, ať už Soud žádal o stanovisko k její přijatelnosti a odůvodněnosti (což byl případ více než 99 % stížností) nebo ne, bez ohledu na to, zda byla kauza určitého stěžovatele postupně registrována v několika stížnostech. U stížností také není brán zřetel na počet stěžovatelů, kteří ji podali.

Rozsudky o smírném urovnání, kterým předcházela rozsudek ve věci samé, jehož závěrem bylo porušení Úmluvy, se v tomto přehledu neobjevují mezi uzavřenými smíry; tyto případy figurují pouze v kategorii stížností, u nichž bylo shledáno porušení Úmluvy (týká se zatím kauz *Zich a ostatní* a *Otava*). Obdobně to platí pro případy, v nichž byl napřed vydán odsuzující rozsudek ve věci samé a teprve později odsuzující rozsudek ke spravedlivému zadostiučinění (*Chadimová, Družstevní záložna PRAHA, Forminster Enterprises Limited*).

Kategorie stížností, v nichž nebylo zjištěno žádné porušení Úmluvy, zahrnuje jak rozsudky o neporušení (senátní rozsudek ve věci *D. H. a ostatní* o neporušení tu ovšem není započítán; byl totiž překonán rozsudkem velkého senátu, jehož závěrem bylo porušení Úmluvy), tak konečná rozhodnutí o nepřijatelnosti stížností. Je namístě upozornit na to, že počet stížností neodpovídá počtu rozhodnutí nebo rozsudků o nich vydaných, protože jednotlivé rozsudky nebo rozhodnutí mohou řešit současně více stížností (např. ve věcech *Krejčíř a Kohlhofer a Minarik* bylo dvěma rozsudky rozhodnuto po řadě o dvou a třech stížnostech) není navíc rozlišováno, zda v rozsudku, který řeší více stížností, byly některé prohlášeny za nepřijatelné nebo nedůvodné, zatímco u jiných Soud konstatoval porušení Úmluvy (např. *BENet Praha, spol. s r. o.*), někdy je registrace do více stížností spíše dílem náhody (např. *Konečný* nebo *Macready*).

Jeden případ (*Rodinná záložna*), v němž Soud dosud (z hlediska období, za které se podává tato zpráva) vydal toliko rozsudek ve věci samé, jehož závěrem bylo porušení Úmluvy, je započítán pouze v kategorii

Stav projednání stížností komunikovaných vládě ČR od 1/1/1993 do 31/12/2011 (celkem 621 stížností)

Tato zpráva je dále rozčleněna na část I, která obsahuje přehled případů uzavřených Soudem v období, za které se zpráva podává. Část II zprávy se zmiňuje o případech, u nichž v daném období došlo k jinému vývoji a řízení o nich před Soudem pokračuje. Část III zprávy bude věnována problematice výkonu rozsudků Soudu. Pro přehlednost můžeme odkázat na obsah zařazený na závěr této zprávy.

Není-li ve zprávě uvedeno jinak, je žalovanou smluvní stranou v tom kterém případě Česká republika.

I. Přehled případů uzavřených Soudem v roce 2011

Řízení před Soudem končí obvykle rozsudkem ve věci samé (oddíl 1.1.), prohlášením stížnosti za nepřijatelnou v plném rozsahu (oddíl 1.2.) nebo vyškrtnutím stížnosti ze seznamu případů, především z důvodu smírného urovnání (oddíl 1.3.).

1.1. ROZSUDKY SOUDU

V daném období vynesl Soud 19 odsuzujících meritorních rozsudků týkajících se dohromady 26 stížností, jeden rozsudek, v němž nebylo porušení Úmluvy shledáno, a konečně jeden rozsudek týkající se otázky spravedlivého zadostiučinění.⁶ Vláda v roce 2011 podala jednu žádost o postoupení věci velkému senátu, která nebyla úspěšná.

1.1.1. Nové rozsudky Soudu vydané ve sporném řízení

Ve zmíněných 19 odsuzujících meritorních rozsudcích vydaných proti naší zemi v roce 2011 Soud konstatoval porušení práva na svobodu (*Ťupa*), práva na řízení v přiměřené lhůtě (*Golha, Tesař a ostatní*), práva na přístup k obecnému soudu (*Kohlhofer, Minarik a ostatní, Minarik, Solaris, s. r. o., a ostatní*), práva na přístup k Ústavnímu soudu (*Janyr a ostatní, Šurý, Tieze a Semeráková*), práva na kontradiktorní řízení před Ústavním soudem (*3A.CZ s. r. o., BEnet Praha, spol. s r. o., Hubka, Palšovič, Kysilková a Kysilka*), práva na spravedlivý trestní

odrážející počet stížností, u nichž bylo shledáno porušení, ačkoli řízení o něm, pokud jde o spravedlivé zadostiučinění, probíhalo v období, za které se zpráva podává.

Kategorie uznání porušení zahrnuje případy, kdy řízení skončilo jednostranným prohlášením vlády.

⁶ Po formální stránce rozsudkem skončila ještě stížnost *Otava*, o níž je zmínka v pododdílu 1.3.1. této zprávy věnovaném smírnému urovnáním.

proces (*Breukhoven*), práva na rodinný život (*Bergmann, Prodělalová*) a konečně také práva na prostředek nápravy (*Diallo*).

V jednom případě Soud dospěl v rámci meritorního přezkumu k závěru, že k porušení základního práva, konkrétně práva nebýt diskriminován při výkonu vlastnického práva, nedošlo (*Andrle*).

Konečně, v jednom případě vydal Soud v návaznosti na předchozí odsuzující rozsudek ještě rozsudek ke spravedlivému zadostiučinění (*Forminster Enterprises Limited*).

Nyní bude podán přehled rozsudků v chronologickém pořadí.

Rozsudek ze dne 3. února 2011 ve věci č. 500/06 – Stanislav Hubka proti České republice

Senát páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že bylo porušeno právo stěžovatele na spravedlivý proces v podobě kontradiktorního projednání jeho ústavní stížnosti, a přiznal mu náhradu nákladů řízení ve výši 453 eur.

(i) Okolnosti případu

V červenci 1995 bylo na základě zákona č. 34/1995 Sb., kterým se doplňuje zákon č. 76/1959 Sb., o některých služebních poměrech vojáků, Vojenským úřadem sociálního zabezpečení rozhodnuto o zastavení výplaty výsluhového příspěvku stěžovateli – bývalému vojáku z povolání –, a to z důvodu vyloučení ze započtení některých dob rozhodných pro jeho výpočet (podle zmíněného zákona nebylo možno započítat doby, během nichž dotčená osoba vykonávala v rámci Československé armády určité vymezené funkce).

Po nabytí účinnosti zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, který pro některé kategorie vojáků z povolání umožnil, aby vyloučené doby byly opět započítány, požádal stěžovatel Vojenský úřad sociálního zabezpečení o zpětné přiznání výsluhového příspěvku. Ten jeho žádost rozhodnutím z ledna 2001 zamítl. Poté, co ke stejnému závěru dospěl i odvolací správní orgán, obrátil se stěžovatel na Nejvyšší správní soud, který však jeho žalobu rozsudkem z července 2003 rovněž zamítl.

Stěžovatel se proto svých práv domáhal prostřednictvím ústavní stížnosti, kterou navrhoval jak zrušení relevantního ustanovení zákona č. 221/1999 Sb. z důvodu jeho diskriminačního charakteru, tak zrušení předmětného rozsudku Nejvyššího správního soudu. V rámci řízení o ústavní stížnosti si Ústavní soud vyžádal vyjádření Ministerstva obrany a Nejvyššího správního soudu, se kterými nicméně stěžovatele neseznámil. Usnesením z května 2005 nakonec, s odvoláním na své závěry dříve vyjádřené v obdobných věcech, odmítl ústavní stížnost jako zjevně neopodstatněnou.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud předně uznal námitku stěžovatele na poli článku 6 Úmluvy, když mimo jiné s odvoláním na své závěry v rozsudku *Milatová a ostatní* (č. 61811/00, rozsudek ze dne 21. června 2005) shledal porušení práva na kontradiktorní řízení v postupu Ústavního soudu, který nedal stěžovateli na vědomí vyjádření dalších účastníků řízení o ústavní stížnosti. Soud přitom podotknul, že na rozdíl od skutkových okolností ve věci *Holub* (č. 24880/05, rozhodnutí ze dne 14. prosince 2010; v dané věci Soud prohlásil stížnost za nepřijatelnou za použití nového kritéria přijatelnosti a konstatoval, že stěžovateli nevznikla – z důvodu nezaslání vyjádření dalších účastníků řízení o jeho ústavní stížnosti a z toho vyplývající nemožnosti na ně reagovat – podstatná újma) obsahovala předmětná vyjádření odůvodněná stanoviska účastníků k opodstatněnosti ústavní stížnosti stěžovatele, která měla zjevně za cíl ovlivnit rozhodnutí Ústavního soudu tak, aby byla ústavní stížnost stěžovatele zamítnuta. Stěžovatel navíc podal svou ústavní stížnost několik měsíců předtím, než bylo rozhodnuto o jiných obdobných věcech, na které se nakonec Ústavní soud ve svém usnesení z května 2005 odvolal. Nemohl tak předvídat, jaké argumenty bude Ústavní soud považovat za rozhodující. Stěžovatel měl proto legitimní zájem na tom, aby obdržel alespoň vyjádření Ministerstva obrany (v němž se

objevily nové argumenty, se kterými stěžovatel nesouhlasil), a mohl se k němu vyslovit. K porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy tedy došlo.

Námítce stěžovatele na poli článku 14 Úmluvy ve spojení s článkem 1 Protokolu č. 1 Soud naopak nevyhověl, když s odkazem na své rozhodnutí ve věci *Slavičinský* (č. 10072/05, rozhodnutí ze dne 20. listopadu 2006) konstatoval, že odlišné zacházení, kterému byl stěžovatel vystaven, nepostrádalo objektivní a rozumné odůvodnění.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Stěžovatel požadoval částku 1 229 036 Kč jako náhradu majetkové škody odpovídající částce, která by mu měla být jako výsluhový příspěvek vyplacena, dále částku 5 tisíc Kč jako náhradu nemajetkové újmy a částku 14 900 Kč z titulu náhrady nákladů řízení. Soud shledal, že konstatování porušení Úmluvy představuje v daném případě dostatečné zadostiučinění, a přiznal stěžovateli pouze náhradu nákladů řízení ve výši 453 eur.

Rozsudek ze dne 3. února 2011 ve věci č. 39278/04 – Jaroslav Palšovič proti České republice

Senát páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že bylo porušeno právo stěžovatele na spravedlivý proces v podobě kontradiktorního projednání jeho ústavní stížnosti.

V relevantních ohledech se tento případ shoduje s věcí *Hubka*, o níž bylo referováno výše, včetně přiznaného spravedlivého zadostiučinění ve výši 453 eur.

Rozsudek ze dne 10. února 2011 ve věci č. 17273/03 – Radmila Kysilková a Zdeněk Kysilka proti České republice

Senát páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že bylo porušeno právo stěžovatelů na spravedlivý proces v podobě kontradiktorního projednání jejich ústavní stížnosti, a zamítl námitky stěžovatelů, že soudy nekonaly v jejich věci žádné jednání a že museli být v řízení před správním soudem povinně zastoupeni advokátem. Soud stěžovatelům přiznal náhradu nákladů řízení ve výši 380 eur.

(i) Okolnosti případu

V dubnu 2002 podali stěžovatelé žalobu proti rozhodnutí okresního úřadu, kterým bylo zamítnuto jejich odvolání proti udělení stavebního povolení na výstavbu bytového domu v jejich sousedství. Krajský soud v Českých Budějovicích v souladu s tehdy platným § 250f odst. 1 písm. b) občanského soudního řádu stěžovatele vyzval, aby mu ve lhůtě patnácti dnů sdělili, zda souhlasí s projednáním věci bez veřejného jednání s tím, že neobdrží-li soud v zákonné lhůtě odpověď, bude mít za to, že stěžovatelé nemají proti rozhodnutí bez jednání námitek. Výzvu soudu podle všeho převzal namísto samotného právního zástupce stěžovatelů jeho syn. Ve stanovené lhůtě soudu zaslána žádná odpověď. V červnu 2002 krajský soud žalobu stěžovatelů zamítl, a to bez veřejného jednání, neboť měl za to, že stěžovatelé s takovým postupem souhlasí.

V srpnu 2002 stěžovatelé podali ústavní stížnost, ke které se v říjnu 2002 vyjádřil krajský soud. Ten uvedl, že se zabýval všemi argumenty předloženými stěžovateli v jejich žalobě a použil § 250f občanského soudního řádu, přičemž v souladu s tímto ustanovením poučil právního zástupce stěžovatelů o jejich procesních právech a povinnostech.

V prosinci 2002 Ústavní soud bez veřejného projednání stížnost stěžovatelů odmítl pro zjevnou neopodstatněnost. Do shrnutí skutkového stavu přitom zahrnul písemné vyjádření předsedkyně senátu krajského soudu k ústavní stížnosti stěžovatelů.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K námítce stěžovatelů, že soudy nekonaly v jejich věci žádné jednání, Soud uvedl, že právní úprava umožňující rozhodnout bez jednání, pakliže účastníci řízení soudu ve stanovené lhůtě nesdělí, že na konání jednání trvají, sama o sobě v rozporu s Úmluvou není. V projednávaném případě právní zástupce stěžovatelů opomněl v dané lhůtě soudu sdělit stano-

visko stěžovatelů, za což nemůže být odpovědný stát. Jelikož Ústavní soud již řešil pouze otázky ústavnosti, nemuselo ani před ním být konáno ústní jednání. K porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy v tomto aspektu tedy nedošlo.

Soud neshledal porušení Úmluvy ani v povinném zastoupení advokátem v řízení před správními soudy. Ačkoli bylo od tohoto požadavku od 1. ledna 2003 upuštěno, sledovalo v danou dobu legitimní cíl řádného výkonu soudnictví a neznamenal pro stěžovatele v praxi žádnou významnější překážku.

Soud naopak shledal porušení práva na spravedlivý proces před Ústavním soudem, poněvadž stěžovatelům nebylo zasláno k vyjádření stanovisko krajského soudu k jejich ústavní stížnosti. Jelikož toto stanovisko obsahovalo právní argumentaci obhajující vlastní postup s cílem ovlivnit rozhodnutí o ústavní stížnosti, byl Ústavní soud povinen umožnit stěžovatelům se k němu vyjádřit. K porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy tedy došlo.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Stěžovatelé požadovali částku 10 milionů Kč jako náhradu nemajetkové újmy a 22 250 Kč z titulu náhrady nákladů řízení. Soud shledal, že konstatování porušení Úmluvy představuje v daném případě dostatečné spravedlivé zadostiučinění, a přiznal stěžovatelům pouze náhradu nákladů řízení ve výši 380 eur.

Rozsudek ze dne 10. února 2011 ve věci č. 21835/06 – 3A.CZ s. r. o. proti České republice

Senát páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že bylo porušeno právo stěžovatelky na spravedlivý proces v podobě kontradiktorního projednání její ústavní stížnosti, a odmítl jako zjevně neopodstatněné námitky na poli práva na spravedlivý proces a pokojného užívání majetku odvíjející se od povinnosti stěžovatelky v postavení věřitele uhradit náklady na exekuci vedenou vůči nesolventnímu dlužníkovi. Soud stěžovatelce přiznal náhradu nákladů řízení ve výši 500 eur.

(i) Okolnosti případu

Rozsudkem z října 2001 byl bývalý zaměstnanec stěžovatelky odsouzen za trestný čin zpronevěry a byla mu uložena povinnost nahradit stěžovatelce škodu, která jí tímto vznikla. V červenci 2002 navrhla stěžovatelka u Okresního soudu Praha – východ, aby nařídil exekuci. V listopadu 2004 soud výkon rozhodnutí na návrh soudního exekutora zastavil, přičemž povinnost uhradit náklady exekuce byla uložena stěžovatelce coby osobě oprávněné. Povinnému bylo naopak uloženo, aby částku vynaloženou na bezúspěšnou exekuci zaplatil stěžovatelce.

V únoru 2005 bylo Krajským soudem v Praze k odvolání stěžovatelky rozhodnutí okresního soudu změněno tak, že stěžovatelce nebylo právo na uhrazení předmětných nákladů ze strany povinného vůbec přiznáno. Krajský soud se odvolal na § 271 občanského soudního řádu s tím, že rozhodnutí o nákladech výkonu rozhodnutí závisí na důvodu zastavení výkonu rozhodnutí. Stěžovatelka si jednak musela být vědoma nároku exekutora na odměnu, jednak se před podáním návrhu na výkon rozhodnutí nesnažila s náležitou péčí zjistit, zda je dlužník solventní, a zda je tedy její šance na úspěšnou exekuci reálná.

Usnesení krajského soudu napadla stěžovatelka v červnu 2005 ústavní stížností, která však byla v listopadu 2005 odmítnuta pro zjevnou neopodstatněnost. Ústavní soud ve svém usnesení zmínil i stanovisko krajského soudu k předmětné ústavní stížnosti, se kterým však před tím stěžovatelku neseznámil.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatelka zejména namítala, že postupem obecných soudů, které jí uložily povinnost hradit náklady exekuce soudnímu exekutorovi, ačkoliv tuto povinnost v daném případě ze zákona neměla, došlo k porušení jejich práv na spravedlivý proces a na pokojné užívání majetku. K porušení jejího práva na spravedlivý proces mělo dojít dále rozhodnutím Ústavního soudu,

který se její ústavní stížností nezabýval meritorně, přestože se jednalo o otázku nejednotného výkladu předmětných ustanovení zákona, a také v důsledku toho, že stěžovatelce nezaslal vyjádření krajského soudu k její ústavní stížnosti, čímž jí byla odepřena možnost na toto vyjádření reagovat.

a) K nejednotnému výkladu zákona

K první námitce stěžovatelky Soud konstatoval, že daná věc se týká především nejednotného výkladu § 89 zákona č. 120/2001 Sb., exekučního řádu, ve spojení s § 271 občanského soudního řádu. Připomněl nejprve, že podle jeho ustálené judikatury přísluší výklad a používání vnitrostátního práva v první řadě vnitrostátním orgánům a zejména soudům. Uznal sice, že sporné ustanovení exekučního řádu (podle kterého došlo-li k zastavení exekuce, *mohl* soud uložit oprávněnému, aby nahradil náklady exekuce) v dané době soudy nepoužívaly jednotně a krajský soud zaujal v případě stěžovatelky relativně přísný postoj, když stěžovatelce vytkl, že se sama předem nesnažila náležitě zjistit majetkové poměry povinného, avšak v použitém výkladu daného ustanovení neshledal prvky svévole či nerozumnosti. V září 2006 vydalo navíc plénum Ústavního soudu stanovisko s cílem sjednotit judikaturu jednotlivých senátů v dané otázce a předmětné ustanovení exekučního řádu bylo nakonec s účinností od 1. ledna 2008 změněno tak, že v případě zastavení exekuce pro nemajetnost povinného je povinen paušálně určené či účelně vynaložené výdaje exekutorovi uhradit oprávněný. Námitka porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy v tomto ohledu tedy byla zjevně neopodstatněná. Na poli článku 1 Protokolu č. 1 Soud dospěl ke stejnému závěru poté, co navíc ověřil, že stěžovatelka v souvislosti s uložením sporné povinnosti nemusela nést nepřiměřené břemeno.

b) Ke kontradiktornosti řízení před Ústavním soudem

Soud nicméně shledal porušení práva na spravedlivý proces, konkrétně v jeho aspektu práva na kontradiktorní řízení, a to v postupu Ústavního soudu, který rozhodl beztoho, aby stěžovatelku seznámil s vyjádřením krajského soudu k jí podané ústavní stížnosti. Krajský soud přitom dále rozvinul svoji argumentaci obsaženou v jeho rozhodnutí z února 2005 a obohatil ji o další, stěžovatelce doposud neznámé prvky. Nelze tak dojít k závěru o jeho nadbytečnosti nebo nezpůsobilosti ovlivnit rozhodnutí Ústavního soudu. Ten však toto vyjádření nezaslal stěžovatelce, která na ně tudíž nemohla reagovat nebo alespoň posoudit, zda na ně reagovat chce. Došlo proto k porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Stěžovatelka požadovala částku 7 025 Kč jako náhradu majetkové škody, které jí vznikla v souvislosti s povinností uhradit náklady exekuce, částku 30 tisíc Kč jako náhradu nemajetkové újmy a částku 37 727 Kč z titulu náhrady nákladů řízení. Soud shledal, že konstatování porušení Úmluvy představuje v daném případě dostatečné zadostiučinění, a přiznal stěžovatelce pouze náhradu nákladů řízení ve výši 500 eur.

Rozsudek ze dne 10. února 2011 ve věci č. 46677/06 – Susanne Minarik proti České republice

Senát páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že bylo porušeno právo stěžovatelky na spravedlivý proces v důsledku zamezení přístupu k soudu v průběhu převzetí jmění společnosti hlavním akcionářem (tzv. nepravého squeeze-outu). Současně stěžovatelce přiznal částku 2 500 eur na nákladech řízení.

(i) Okolnosti případu

V květnu 2005 rozhodla valná hromada společnosti Sokolovská uhelná, a. s., o zrušení společnosti bez likvidace a převzetí jmění hlavním akcionářem. Stěžovatelka jako menšinový akcionář podala žalobu na neplatnost tohoto usnesení valné hromady, přičemž namítala jak jeho nesoulad s právními předpisy a mezinárodními smlouvami, tak protiústavnost samotného zákona. Řízení o neplatnosti ke dni rozhodnutí Soudu dosud probíhalo.

V červnu 2005 povolil rejstříkový soud zápis převodu a výmaz společnosti z obchodního rejstříku. Vrchní soud zamítl odvolání a Ústavní soud odmítl ústavní stížnost směřující proti rozhodnutí rejstříkového soudu.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

a) K námitce porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy

Stěžovatelka namítala, že její právo na spravedlivý proces bylo porušeno zejména tím, že obchodní zákoník umožnil převzetí jejího majetku v podobě minoritního podílu akcií proti její vůli a bez účinného prostředku nápravy proti zneužití moci většinovým akcionářem.

Soud se nejprve vypořádal s argumentem vlády o pravděpodobné změně české právní úpravy a judikatury v důsledku předchozího rozsudku Soudu v obdobné věci *Kohlhofer a Minarik* (č. 32921/03, 28464/04 a 5344/05; 15. října 2009). Konstatoval, že takový výklad rozsudku je obecně vítán, zůstává však ve světle chybějících změn právní úpravy a dosavadní konstantní české judikatury v této chvíli pouhou spekulací. Stěžovatelka proto nebyla povinna vyčkat se stížností k Soudu na výsledek vnitrostátního řízení o neplatnosti.

Soud dále rozvedl zásady nastíněné ve zmíněném rozsudku *Kohlhofer a Minarik*, když konstatoval, že stěžovatelka se domáhala přístupu k soudu ve věci zákonnosti úkonu, kterým byla zbavena majetku, tedy samotných akcií. Zdůraznil, že se nemůže ztotožnit s tvrzením, že akcie minoritních akcionářů představují pouhou majetkovou hodnotu, jelikož s vlastnictvím akcií je spojena celá řada práv nemajetkové povahy, jako např. právo účasti na valné hromadě a právo na seznámení se s účetními závěrkami. Z těchto důvodů Soud potvrdil, že odmítá považovat řízení kompenzační povahy za dostatečnou ochranu ve vztahu k tvrzení stěžovatelky, že byla protiprávně zbavena vlastnictví akcií, tedy jejího osobního majetku, což se zjevně dotýká občanských práv stěžovatelky podle článku 6 Úmluvy.

Celkově Soud uzavřel, že zde nejsou nové skutečnosti ani argumenty, které by jej mohly vést k odlišným závěrům, než které učinil ve věci *Kohlhofer a Minarik*, tedy že bylo porušeno stěžovatelčino právo na spravedlivé řízení ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy.

b) K námitce porušení článku 1 Protokolu č. 1 a článku 13 Úmluvy

Soud prohlásil stížnost za nepřijatelnou pro předčasnost v rozsahu dovolávajícím se porušení práva na pokojné užívání majetku, v rámci kterého stěžovatelka zpochybňovala celý proces přeměny společnosti a postavení menšinových akcionářů v něm, neboť stále probíhají vnitrostátní řízení o vypořádání, která mají z tohoto pohledu zásadní význam.

V souvislosti s tím prohlásil za nepřijatelnou pro zjevnou neopodstatněnost též námitku porušení práva na vnitrostátní prostředek nápravy.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Soud přiznal stěžovatelce 2 500 eur z titulu nákladů řízení.

Rozsudek ze dne 17. února 2011 ve věci č. 6268/08 – Augustin Andriele proti České republice

Senát páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že nedošlo k porušení zákazu diskriminace v souvislosti s právem stěžovatele na pokojné užívání majetku v důsledku rozdílného důchodového věku u mužů a žen v závislosti na péči o děti.

(i) Okolnosti případu

Stěžovateli byly v červenci 1998 svěřeny do výchovy dvě z jeho čtyř dětí. V listopadu 2003 zamítla Česká správa sociálního zabezpečení jeho žádost o starobní důchod podanou v době, kdy mu bylo 57 let, a to z důvodu nedosažení důchodového věku. Ten byl podle zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, v tehdejší znění, v případě stěžovatele vypočten na 61 let a deset měsíců.

Stěžovatel se proto v prosinci 2003 se svým nárokem obrátil na Krajský soud v Hradci Králové a argumentoval, že ustanovení upravující věkovou hranici pro odchod do důchodu (§ 32 citovaného zákona), které ženám, jež pečovaly o děti, umožňuje na rozdíl od mužů ve stejné

situaci odcházet do důchodu dříve, je v daném ohledu diskriminační. Krajský soud řízení o této správní žalobě přerušil do doby, než Ústavní soud rozhodne o návrhu na zrušení § 32 zákona o důchodovém pojištění, který mu v jiné věci předložil Nejvyšší správní soud.

V říjnu 2007 Ústavní soud předmětný návrh Nejvyššího správního soudu nálezem zveřejněným pod č. 341/2007 Sb. zamítl, když dospěl k závěru, že dané ustanovení není diskriminační, a je proto v souladu i s relevantními ustanoveními Listiny základních práv a svobod.

V prosinci 2007 krajský soud stěžovateloivu žalobu s odkazem na citovaný nálezn Ústavního soudu zamítl a obdobně následně učinil Nejvyšší správní soud ohledně stěžovatelovy kasační stížnosti.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud poté, co prohlásil stížnost za přijatelnou, mj. připomenul obecnou zásadu, podle které aby bylo odlišné zacházení založené výlučně na základě pohlaví v souladu s Úmluvou, musí k němu existovat velice závažné důvody. Současně však u přijímání obecných opatření v rámci dlouhodobější hospodářské a sociální politiky je státům – co do výběru konkrétních opatření – obecně přiznáván poměrně široký prostor pro jejich vlastní uvážení.

Soud v tomto smyslu dále reagoval na argumenty vlády, když předmětnou právní úpravu posuzoval v rámci širšího historického kontextu a konstatoval, že právní úprava týkající se důchodového věku, která byla původně konstruovaná jako jistá kompenzace za ztížené postavení žen ve společnosti, sledovala bezpochyby legitimní cíl. Takový přístup je potom rozumně a objektivně ospravedlnitelný tak dlouho, dokud bude vůči ženám takového zvláštního zacházení ze společenského a ekonomického pohledu zapotřebí. Podle Soudu musí – vzhledem k postupnému vývoji ve společnosti – i legislativní změny přicházet postupně, přičemž s přihlédnutím k časové náročnosti probíhající důchodové reformy nelze opatření, která Česká republika doposud přijala (například novela zákona o důchodovém pojištění účinná od 1. ledna 2010), co do jejich načasování a co do jejich rozsahu považovat za vybočující z prostoru pro uvážení, kterým státy v této oblasti disponují.

V daném případě tak rozdílné zacházení nebylo ve vztahu k legitimnímu cíli, který sledovalo, nepřiměřené, a Soud proto konstatoval, že k porušení článku 14 Úmluvy ve spojení s článkem 1 Protokolu č. 1 nedošlo.

Rozsudek ze dne 24. února 2011 ve věcech č. 33908/04, 7937/05, 25249/05, 29402/05 a 33571/06 – *BENet Praha, spol. s r. o., proti České republice*

Senát páté sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že bylo porušeno právo stěžovatelky na spravedlivý proces v důsledku nerespektování zásady kontradiktornosti v řízení před Ústavním soudem, a přiznal stěžovatelce náhradu nákladů řízení ve výši 1 500 eur. Současně Soud zamítl řadu dalších námitek, které stěžovatelka uplatnila na poli práva na spravedlivý proces a práva pokojně užívat majetek.⁷

(i) Okolnosti případu

V roce 2001 byla zahájena řada správních řízení vůči stěžovatelské obchodní společnosti v souvislosti s platbou cla při dovozu feroslitin. Současně bylo zahájeno trestní řízení vůči bývalému jednateři společnosti pro podezření z rozsáhlé trestné činnosti spočívající v krácení daně. V rámci trestního řízení byly v dubnu 2001 na základě příslušných ustanovení trestního řádu zajištěny značné peněžní prostředky v různých měnách na bankovních účtech společnosti, jakož i hotovost a dokumenty nacházející se v prostorách společnosti. Stěžovatelka opakovaně a zpočátku neúspěšně usilovala o uvolnění zajištěných peněz cestou žádostí a stížností adresovaných státnímu zastupitelství, soudům a Ústavnímu soudu. V lednu 2008

⁷ Již dne 28. září 2010 prohlásil Soud jednu související stížnost této stěžovatelky (č. 38354/06) za nepřijatelnou pro opožděnost.

Sluší se rovněž odkázat podobné stížnosti jiné spřízněné stěžovatelky *Benet Czech, spol. s r. o., proti České republice*, konkrétně na rozhodnutí o nepřijatelnosti ze dne 18. května 2010 (č. 38333/06) a na zamítavý rozsudek ze dne 21. října 2010 (č. 31555/05).

při dalším hodnocení skutkově analogické věci týkající se společnosti Benet Czech, spol. s r. o., již nicméně Ústavní soud dospěl k závěru, že více než šestileté zajištění finančních prostředků překročilo mez přiměřenosti. V návaznosti na toto rozhodnutí, s ohledem na podobnost obou věcí, státní zástupce v březnu 2008 zrušil též zajištění peněz na bankovních účtech stěžovatelské společnosti.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatelka poukazovala na různá porušení práva na spravedlivý proces a práva na pokojné užívání majetku. Většina námitek nebyla úspěšných.

a) K neúspěšným námitkám

Soud považoval za nepřijatelné mnohé námitky, které se týkaly mimo jiné zajištění dokumentů a peněz v sídle společnosti či omezení přístupu k části trestního spisu dočasně zapůjčené Ústavnímu soudu. Soud přitom v posledně zmíněném ohledu přistoupil na argument vlády, že daný spisový materiál představoval objektivní důkazy o skutkovém stavu, nikoli argumentaci směřující k ovlivnění rozhodování Ústavního soudu, a že kopie relevantních dokumentů ze zapůjčeného trestního spisu byly založeny do vlastního spisu Ústavního soudu, ke kterému měla stěžovatelka přístup ve standardním režimu.

Pokud jde o námitku porušení práva pokojně užívat majetek v důsledku délky zajištění finančních prostředků na účtech, Soud v rámci přezkumu její odůvodněnosti uvedl, že byla v daném kontextu přiměřená a nepředstavovala porušení práva na pokojné užívání majetku. V této souvislosti, obdobně jako ve zmíněném rozsudku ve věci *Benet Czech, spol. s r. o.*, dal mj. zapravdu argumentům vlády poukazujícím na mimořádnou složitost trestní věci, která mj. vyžadovala prostudování a prověření pravosti více než 100 tisíc stran dokumentů, výslech stovek svědků, včetně osob neznámého pobytu, a která se zároveň týkala složitých transakcí mezi zahraničními právníky osobami, k čemuž byla vyžádána právní pomoc ze šestnácti cizích států. Soud v návaznosti na to dospěl k závěru, že nedošlo k porušení článku 1 Protokolu č. 1.

b) K porušení zásady kontradiktornosti Ústavním soudem

Soud naopak konstatoval porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy z důvodu nerespektování zásady kontradiktornosti řízení, které spočívalo v tom, že Ústavní soud nezaslal stěžovatelce dílčí vyjádření vrchního státního zástupce týkající se odhadu dalšího vývoje trestního řízení, které si předtím sám vyžádal. (Tento aspekt věci hodnotil Soud pouze u jedné z pěti stížností, když u ostatních čtyř shledal, že daná námitka byla uplatněna opožděně.)

Soud předně tento případ odlišil od některých jiných kauz proti České republice týkajících se podobného problému, kde použil nové kritérium přijatelnosti (rozhodnutí po řadě ze dnů 14. prosince 2010 a 8. února 2011 ve věcech *Holub a Bratři Zátkové, a. s.*). Upozornil, že podání státního zástupce obsahovalo nové informace, které byly navíc již vzhledem ke své povaze způsobilé polemiky. V této souvislosti Soud nechtěl spekulovat, zda stěžovatelka měla nějaké argumenty, kterými mohla přesvědčivě zpochybnit odhad státního zástupce. Stejně tak odmítl argumenty vlády, že stěžovatelka nevyužila dostatečně možnost reagovat na předchozí vyjádření státního zástupce a že předmětné druhé vyjádření bylo velmi stručné. I za těchto okolností měla stěžovatelka dostat příležitost na ně reagovat, což by byl úkon, který nemohl řízení před Ústavním soudem prodloužit o více než několik týdnů.

Soud proto dospěl k závěru, že v dané věci byl článek 6 odst. 1 Úmluvy porušen.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Soud přiznal stěžovatelce 1 500 eur z titulu nákladů řízení. Všechny ostatní nároky stěžovatelky na polí majetkové škody a nemajetkové újmy i nákladů řízení, přesahující v souhrnu 100 milionů Kč, Soud v souladu s argumenty vlády zamítl.

Rozsudek ze dne 10. března 2011 o spravedlivém zadostiučinění ve věci č. 38238/04 – *Forminster Enterprises Limited proti České republice*

Senát páté sekce Soudu vydal rozsudek o spravedlivém zadostiučinění, ve kterém jednomyslně zamítl nárok stěžovatelské společnosti na náhradu majetkové škody ve výši téměř 705 milionů Kč a vyslovil, že výrok o porušení představuje sám o sobě dostatečné zadostiučinění za případnou nemajetkovou újmu. Na nákladech řízení Soud stěžovatelce přiznal částku 4 tisíce eur.

(i) Okolnosti případu

Tento rozsudek navazuje na rozsudek ve stejné věci vyneseny dne 9. října 2008 (dále jen „rozsudek ve věci samé“), ve kterém Soud shledal, že zajištění akcií společnosti KOTVA, a. s., náležejících stěžovatelce, které bylo nařízeno v rámci trestního řízení proti obviněným z „vytunelování“ investičních fondů TREND a MERCIA, byť bylo legální a sledovalo legitimní veřejný zájem, trvalo nepřiměřeně dlouhou dobu, a došlo tak k porušení práva stěžovatelky na pokojné užívání majetku (článek 1 Protokolu č. 1). Posouzení otázky spravedlivého zadostiučinění Soud v rozsudku ve věci samé odložil.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatelská společnost se domáhala spravedlivého zadostiučinění za majetkovou škodu ve výši téměř 705 milionů Kč. Dále požadovala náhradu nemajetkové újmy ve výši 150 tisíc eur (tedy cca 3,62 milionů Kč) a náhradu nákladů řízení v celkové výši 215 429 Kč.

a) K otázce majetkové škody

Soud po zvážení argumentů a znaleckých posudků předložených stranami konstatoval, že ačkoli ve svém předchozím rozsudku nspecifikoval, kdy se zajištění akcií, jinak zákonné a sledující legitimní cíl, stalo protiprávním v důsledku nepřiměřené délky svého trvání, lze pro účely posouzení vzniku a výše škody vycházet z předpokladu, že k tomu došlo v rozmezí let 2001 až 2008. Z vývoje cen předmětných akcií v tomto období vyplývá, že nemožností realizovat jejich prodej stěžovatelka nemohla utrpět žádnou škodu, jelikož cena akcií stále mírně rostla. Soud i přesto, že se v určitých dnech jejich cena skokově zvýšila, tvrzení, že by stěžovatelka akcie prodala právě v těchto dnech, v souladu s názorem vlády odmítl jako ničím nepodloženou spekulaci.

K možné škodě vzniklé v důsledku trvání zajištění akcií i po vynesení rozsudku ve věci samé Soud přihlédl k argumentům vlády, že vlastnictví předmětných akcií stěžovatelky bylo zpochybněno správcem konkursní podstaty Investičního fondu TREND, který je zahrnul do konkursní podstaty. Případná škoda z pokračování zajištění proto není v příčinné souvislosti se skutečnostmi, kterými se Soud zabýval ve svém předchozím rozsudku.

Soud tedy uzavřel, že stěžovatelka neprokázala, že by utrpěla jakoukoli škodu, která by byla v příčinné součinnosti se shledaným porušením Úmluvy, a proto její žádost v celém rozsahu zamítl.

b) K otázce nemajetkové újmy

Soud dále konstatoval, že závěr o porušení práv stěžovatelky, ke kterému došel ve svém předchozím rozsudku, je dostatečnou náhradou případné nemajetkové újmy. Neshledal totiž, že by délka zajištění akcií mohla mít jakýkoli vliv na stěžovatelčinu pověst. Soud přisvědčil argumentu vlády, že stěžovatelka nedodala žádné informace, které by prokazovaly, že by trvání zajištění mělo nějaký skutečný dopad na její obchodní činnost.

c) K otázce nákladů řízení

Soud uznal za oprávněnou přibližně polovinu nárokovaných nákladů řízení a z tohoto titulu stěžovatelské společnosti přiznal celkem 4 tisíce eur. Ztotožnil se mimo jiné s názorem vlády, že zejména účtované náklady na čtyři cesty právního zástupce do Štrasburku s ohledem na to, že ve věci nebylo konáno žádné ústní jednání a všechny dokumenty, které soudní spis obsahoval, byly stěžovatelce zaslány poštou, a náklady na analýzu rozhodnutí o přijatelnosti, které ve věci nebylo vydáno, nelze považovat za nezbytně vynaložené.

Rozsudek ze dne 26. května 2011 ve věci č. 7051/06 – Vojtěch Golha proti České republice

Senát páté sekce Soudu dospěl většinou pěti hlasů proti dvěma k závěru, že bylo porušeno právo stěžovatele na projednání jeho občanskoprávní věci v přiměřené lhůtě, a přiznal mu zadostiučinění za způsobenou nemajetkovou újmu ve výši 2 100 eur.

(i) Okolnosti případu

V roce 1988 zahájila bývalá stěžovatelova manželka u Okresního soudu v Kladně řízení o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů. Okresní soud poprvé meritorně rozhodl v dubnu 1994, rozsudek byl následně zrušen Krajským soudem v Praze. Tento proces se v následujících letech několikrát opakoval, okresní soud vydal celkem šest rozsudků o vypořádání majetku, které vždy byly krajským soudem zrušeny či změněny, v jednom případě zrušil rozsudky obou jmenovaných soudů Nejvyšší soud. V mezidobí mj. došlo k úmrtí žalobkyně i jejího právního nástupce a k dalšímu právnímu nástupnictví osob se slovenskou státní příslušností. Předmětné řízení nebylo k datu rozhodnutí Soudu ani po více než dvaceti letech pravomocně ukončeno.

V dubnu 2007 se stěžovatel na základě zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, ve znění zákona č. 160/2006 Sb., obrátil na Ministerstvo spravedlnosti se žádostí o náhradu škody a nemajetkové újmy způsobené nepřiměřenou délkou zmíněného řízení o vypořádání společného jmění manželů. Žádosti o náhradu bylo ministerstvem částečně vyhověno přiznáním částky 85 tisíc Kč z titulu nemajetkové újmy. I s ohledem na skutečnost, že v mezidobí uplynula zákonná šestiměsíční lhůta, podal stěžovatel také žalobu na náhradu škody k Obvodnímu soudu pro Prahu 2. V září 2010 Obvodní soud pro Prahu 2 částečně vyhověl stěžovatelově žalobě a přiznal mu navíc jako přiměřené zadostiučinění za nemajetkovou újmu částku 75 500 Kč (z toho 45 500 Kč za délku původního řízení a 30 tisíc Kč za délku řízení o odškodnění). Příčina prodlev při vyřizování věci ze strany obvodního soudu spočívala v potřebě konzultovat spis. Stěžovatel proti rozsudku podal opožděně odvolání.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel namítal, že délka řízení o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů byla nepřiměřená ve smyslu článku 6 Úmluvy. Současně v podstatě namítal, že neměl k dispozici účinný prostředek nápravy ohledně délky řízení ve smyslu článku 13 Úmluvy.

a) K tvrzenému porušení článku 6 Úmluvy

Soud nejprve odmítl námitky vlády o nepřijatelnosti stížnosti. Z hlediska kritéria „ztráty postavení oběti“ nepovažoval Soud za daných okolností částku přiznanou vnitrostátními orgány za přiměřenou. Přitom si mj. povšiml, že obvodní soud v rámci výpočtu této částky stěžovateli dvakrát přičítal k tíži stejný typ jednání vedoucího k průtahům. Pokud jde pak o kritérium vyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy, Soud zohlednil, že samotné řízení o odškodnění trvalo více než tři a půl roku, aniž vedlo k dosažení dostatečné náhrady. Za daných okolností tak již stěžovatel učinil vše, co od něj bylo možné rozumně očekávat, a ani zmeškání lhůty k podání odvolání a absence pokusů o nápravu před dalšími soudními instancemi neznamená, že by stěžovatel nevyčerpal prostředky nápravy ve smyslu článku 35 Úmluvy.

Při hodnocení odůvodněnosti stížnosti Soud uznal, že v řízení existovala řada faktorů, které objektivně řízení prodloužily a nebyly přičitatelné státu, jako určitá složitost věci, úmrtí některých účastníků, zahraniční prvek či obstrukční jednání stěžovatele. Podotkl nicméně, že na průtahy, které způsobili znalci nebo protistrana, jsou soudy z hlediska plynulosti řízení povinny reagovat. Ani objektivní faktory nebo faktory na straně stěžovatele však nemohly ospravedlnit celkovou délku řízení, když byly rozsudky okresního soudu opakovaně rušeny pro skutkové či právní vady a následně vydávány v několikaletých intervalech. I s ohledem na význam předmětu řízení pro stěžovatele, jeho věk a zdravotní stav tak řízení nespĺnilo požadavek přiměřené lhůty stanovený v článku 6 odst. 1 Úmluvy.

b) K tvrzenému porušení článku 13 Úmluvy

Soud připomněl, že kompenzační prostředek nápravy nepřiměřené délky řízení zavedený zákonem o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci již shledal účinným v rozhodnutí *Vokurka* (č. 40552/02, 16. října 2007). V dané věci pak ministerstvo a soud po zhodnocení řady relevantních faktorů přiznaly stěžovateli v rámci tohoto institutu určité odškodnění. I s ohledem na to, že stěžovatel řádně nenapadl poslední rozhodnutí obvodního soudu, Soud již nehodnotil, zda byla přiznaná částka dostatečná pro účely článku 13 Úmluvy, a porušení tohoto ustanovení neshledal.

c) K nesouhlasnému stanovisku

Stojí za zmínku, že dvě členky senátu vyjádřily odlišné stanovisko, podle něhož v projednávaném případě, v němž stěžovatel nemálo přispěl k průtahům, vnitrostátní orgány uznaly porušení a po podrobném zhodnocení věci přiznaly významnou částku jako zadostiučinění, měl Soud důsledně dbát zásady subsidiarity a neměl přehodnocovat výši přiznané částky.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Soud přiznal stěžovateli částku 2 100 eur jako náhradu utrpěné nemajetkové újmy, ostatní vznesené nároky zamítl.

Rozsudek ze dne 26. května 2011 ve věci č. 39822/75 – Miloš Ťupa proti České republice

Senát páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že bylo porušeno právo stěžovatele na svobodu a osobní bezpečnost, a přiznal mu 12 tisíc eur jako náhradu nemajetkové újmy.

(i) Okolnosti případu

Stěžovatel byl dne 4. ledna 2007 za asistence lékaře a Policie České republiky převezen do Psychiatrické léčebny v Jihlavě, kde byl převzat do ústavní péče bez svého souhlasu. Psychiatrická léčebna oznámila soudu přijetí stěžovatele až dne 8. ledna 2007. Téhož dne se do léčebny dostavila vyšší soudní úřednice a vyslechla stěžovatele a jeho ošetřujícího lékaře. Ošetřující lékař uvedl, že stěžovatel byl hospitalizován na základě doporučení obvodní lékařky, jelikož již přibližně rok trpí sluchovými halucinacemi a obavami, že mu okolí tráví jídlo a posílá do bytu plyn; spí proto v plynové masce. Lékař též uvedl, že stěžovatel v poslední době vyhrožuje bratrovi zabitím, což rodina stěžovatele telefonicky potvrdila. Lékař uzavřel, že v klinickém obrazu stěžovatele dominuje značná paranoia a nelogické myšlení, zcela mu chybí náhled na jeho onemocnění, a jelikož nevyslovil se svou hospitalizací souhlas, byl převzat nedobrovolně. Stěžovatel popřel, že by komukoli z rodiny vyhrožoval, a tvrdil, že obvodní lékařku, která doporučila jeho hospitalizaci, v posledních měsících nenavštívil, a ta proto jeho zdravotní stav nezná.

Okresní soud v Jihlavě dne 8. ledna 2007 rozhodl, že k přijetí stěžovatele do ústavní péče došlo ze zákonných důvodů, jelikož ústavní léčba stěžovatele se jeví jako nutná k záchraně jeho života a zdraví. Krajský soud v Brně usnesení okresního soudu potvrdil. Ústavní soud konstatoval, že jeho úkolem není znovu hodnotit důkazy provedené obecnými soudy, a jelikož jejich rozhodnutí o nezbytnosti stěžovatelova držení v ústavní péči nejsou zjevně nerozumná, je stěžovatelova ústavní stížnost zjevně neopodstatněná. Dále rozhodl, že nedodržení lhůty 24 hodin pro oznámení nedobrovolné hospitalizace soudu nemá za následek nezákonnost držení v ústavní péči, avšak stěžovatel se může na léčebně domáhat náhrady škody.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

a) K přijatelnosti stížnosti

Soud se v první řadě zabýval otázkou, zda stěžovatel vyčerpal vnitrostátní prostředky nápravy ohledně své námitky, že léčebna v rozporu se zákonem nenahlásila jeho hospitalizaci soudu do 24 hodin. Soud zdůraznil, že stanovení této lhůty je významnou procesní zárukou proti svévolnému držení osob ve zdravotnických zařízeních, neboť soud může neprodleně

v případě nezákonného zbavení svobody rozhodnout o propuštění. Předtím, než soud rozhodne o přípustnosti převzetí umístěného v ústavu zdravotnické péče, je proto adekvátním prostředkem nápravy ve vztahu k námitce nedodržení lhůty 24 hodin pouze takový prostředek, který může vést k propuštění na svobodu. Na druhou stranu poté, co již soud o přípustnosti převzetí rozhodne, nelze tvrdit, že by umístěný byl zbaven svobody bez procesních záruk, námitka nedodržení lhůty 24 hodin má již toliko procesní charakter, a proto žaloba na přiznání spravedlivého zadostiučinění je dostatečným prostředkem nápravy. V českém právním řádu takovou žalobu představuje žaloba na ochranu osobnosti, na jejímž základě může být konstatována nezákonnost takového postupu léčebny a přiznána peněžitá náhrada způsobené újmy. Stěžovatel žalobu na ochranu osobnosti nepodal, proto Soud jeho námitku nedodržení lhůty 24 hodin prohlásil za nepřijatelnou.

b) K odůvodněnosti stížnosti

Soud zdůraznil, že případy zbavení svobody musí být projít podrobným a důkladným zkoumáním, aby byla naplněna podmínka existence účinných procesních záruk proti svévolnému zadržování.

V projednávaném případě Soud konstatoval, že ačkoli léčebna soudu hospitalizaci stěžovatele ohlásila až po čtyřech dnech, měl soud stále dostatek času pro důkladné přezkoumání, zda je stěžovatelovo převzetí do ústavní péče odůvodněné. Soudy měly postupovat o to důkladněji, že stěžovatel v minulosti netrpěl duševní poruchou, neměl sklony k násilí a nebyl před svým převozem do léčebny vyšetřen psychiatrem. Za situace, kdy ošetřující lékař psychiatrické léčebny ve značné míře vycházel ze zprávy ošetřující lékařky, jejíž obsah stěžovatel zpochybnil, si měl soud zprávu této lékařky vyžádat nebo ji předvolat k výslechu. Soud dále konstatoval, že závěr o nebezpečnosti stěžovatele nevycházel ze stanoviska lékaře, který se k této otázce nijak nevyjádřil, ale z tvrzení nespécifikovaných členů stěžovatelovy rodiny. Soudy proto měly rodinné příslušníky předvolat k výslechu, o což se však ani nepokusily. Soud dále poukázal na zcela nedostatečné odůvodnění usnesení okresního soudu, které se v části věnující se nezbytnosti stěžovatelovy hospitalizace v podstatě omezilo na jednu větu, která navíc byla spíše jen citací příslušného ustanovení zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu. Soud též poznamenal, že žalovaná vláda nemůže s úspěchem namítat, že by z důvodu, že vnitrostátní soudy disponují bezprostřední znalostí věci, kterou Soud nemá a ani nemůže mít, měl Soud rozhodnutí vnitrostátních soudů přezkoumávat jen v omezené míře, jelikož v projednávaném případě stěžovatele a ošetřujícího lékaře vyslechla vyšší soudní úřednice, a nikoli soudkyně, která rozhodnutí vydala. Závěrem Soud dodal, že vnitrostátní orgány se nijak nezabývaly tím, zda by méně omezující opatření, než je zbavení svobody, nebylo za daných okolností dostačující, a to přesto, že stěžovatel v minulosti nikdy nepodstoupil psychiatrickou léčbu a nešlo o naléhavý případ.

Soud proto ze všech výše uvedených důvodů uzavřel, že vnitrostátní soudy nepodrobily stěžovatelovo zbavení svobody důkladnému zkoumání, a proto porušily článek 5 odst. 1 písm. e) Úmluvy.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Soud konstatoval, že stěžovatel nepochybně trpěl pocity marnosti a úzkosti, a proto mu na spravedlivém základě přiznal částku 12 tisíc eur jako náhradu nemajetkové újmy. Na druhou stranu Soud stěžovateli nepřiznal náhradu nákladů řízení, protože nepředložil doklad o zaplacení za poskytnuté právních služeb.

Rozsudek ze dne 9. června 2011 ve věci č. 37400/06 – Vladimír Tesař a ostatní proti České republice

Senát páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že bylo porušeno právo stěžovatelů na projednání věci v přiměřené lhůtě, zamítl však námitky porušení vlastnického práva v důsledku uložení povinnosti vydat nemovitost v restituci. Každému ze stěžovatelů přiznal částku 5 500 eur jako náhradu utrpěné nemajetkové újmy a dále společně částku 2 500 eur z titulu náhrady nákladů řízení.

(i) Okolnosti případu

Původní vlastník nemovitostí (rodinného domu s pozemky), které v roce 1976 propadly ve prospěch státu, zahájil vůči stěžovatelům v březnu 1992 podle zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, restituční řízení s tím, že stěžovatelé byli při koupi nemovitostí v roce 1977 protiprávně zvýhodněni. O žalobě původního vlastníka rozhodovaly opakovaně soudy dvou instancí i Nejvyšší soud, který rozhodnutí nižších soudů zrušil. Rozsudky prvoinstančního i odvolacího soudu z roku 2002 byla potom žaloba původního vlastníka zamítnuta, přičemž tento se svým nárokem neuspěl ani u Nejvyššího soudu. Nálezem z června 2004 však Ústavní soud rozsudky odvolacího a Nejvyššího soudu zrušil, přičemž mj. konstatoval, že obecné soudy se dostatečně nezabývaly otázkou spravedlivosti výběrového řízení na kupce nemovitostí ve světle skutečnosti, že vybraný zájemce (otec dvou stěžovatelů a manžel třetí stěžovatelky) byl v dané době významným funkcionářem komunistické strany. Městský soud v Praze následně v lednu 2005 rozhodl ve prospěch původního vlastníka a u Nejvyššího soudu se svým dovoláním stěžovatelé neuspěli. Řízení nakonec definitivně skončilo odmítnutím ústavní stížnosti stěžovatelů v březnu 2006.

Na základě žádosti dle § 11 zákona o mimosoudních rehabilitacích byla stěžovatelům v prosinci 2006 Ministerstvem financí za vydané nemovitosti vyplacena náhrada ve výši kupní ceny za nemovitosti. V dubnu 2007 podali stěžovatelé u Ministerstva spravedlnosti žádost dle novelizovaného zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci o náhradu nemajetkové újmy způsobené nepřiměřenou délkou řízení. Stanoviskem z října 2007 ministerstvo jeřich žádosti z důvodu promlčení předmětného nároku nevyhovělo.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Ohledně délky restitučního řízení předně Soud nepřistoupil na námitku vlády, že stěžovatelé v tomto směru nevyčerpali vnitrostátní prostředky nápravy, když ve světle rozsudku *Antoni* (č. 18010/06, 25. listopadu 2010) označil za rozhodující skutečnost, že stěžovatelé disponovali k uplatnění svého nároku u ministerstva lhůtou, která byla kratší než standardní šestiměsíční lhůta. Stěžovatelé tak neměli pro vyčerpání tohoto prostředku nápravy dostatečný časový prostor. Samotná délka restitučního řízení, které trvalo 14 let, byla podle Soudu nepřiměřená, čímž došlo k porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

Soud nicméně nevyhověl té části stížnosti, kterou stěžovatelé napadali zásah do svých majetkových práv chráněných článkem 1 Protokolu č. 1. Soud předně odmítl námitku stěžovatelů, podle které byl zásah do jejich majetkových práv nezákonný, když konstatoval, že k výkladu a použití zákona o mimosoudních rehabilitacích (zejména pojmu „protiprávního zvýhodnění“ dle § 4 odst. 2 zákona), na základě kterého k předmětnému zásahu do vlastnického práva došlo, byly příslušné především vnitrostátní soudy. Dle Soudu byl daný zásah rovněž v souladu s požadavky obecného zájmu, neboť nesloužil pouze k ochraně zájmů původního vlastníka, ale sledoval také legitimní cíl, kterým byla náprava předchozích křivd a ochrana legality právních úkonů. Z hlediska přiměřenosti zásahu Soud odkázal hlavně na zjištění vnitrostátních soudů, podle nichž byl příbuzný stěžovatelů za komunistického režimu při koupi nemovitostí zvýhodněn díky své politické angažovanosti oproti jinému zájemci, který potřeboval bydlení. Připomněl, že osoby, které využily svého privilegovaného postavení v totalitním režimu nebo při nabývání majetku jednaly v rozporu se zákonem, stejně jako jejich dědicové, nemohou očekávat, že si majetek ponechají v demokratické společnosti, jež stojí na principu vlády práva. Náhrada, která byla stěžovatelům poskytnuta ve výši původní kupní ceny nemovitostí, byla proto podle Soudu – mj. i s ohledem na skutečnost, že stěžovatelé využívali předmětný majetek po dobu třiceti let – rovněž dostatečná. K porušení článku 1 Protokolu č. 1 tedy nedošlo.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Stěžovatelé, pokud jde o možnou souvislost se zjištěným porušením jejich práva na spravedlivý proces, požadovali částku 123 060 eur jako náhradu nemajetkové újmy a dále 11 405 eur z titulu náhrady nákladů řízení. Soud každému ze stěžovatelů přiznal částku 5 500 eur,

pokud jde o zadostiučinění za nemajetkovou újmu, a dále společně částku 2 500 eur z titulu náhrady nákladů řízení před ním.

Rozsudek ze dne 23. června 2011 ve věci č. 20493/07 – Ibrahima a Mamadou Dian Diallo proti České republice

Senát páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že bylo porušeno právo stěžovatelů na účinný prostředek nápravy ohledně jejich tvrzení, že v případě návratu do země původu budou vystaveni riziku špatného zacházení. Prvnímu stěžovateli přiznal částku 5 tisíc eur jako náhradu nemajetkové újmy a částku 400 eur jako náhradu nákladů řízení. Otázku spravedlivého zadostiučinění ve vztahu k druhému stěžovateli Soud odložil.

(i) Okolnosti případu

První stěžovatel Ibrahima Diallo, státní příslušník Guinejské republiky, přicestoval dne 8. listopadu 2006 do České republiky z Dakaru s přestupem v Lisabonu. Ihned po přiletu pořádal o udělení mezinárodní ochrany a byl umístěn do přijímacího střediska v tranzitním prostoru letiště Praha-Ruzyně, kde setrval po celou dobu svého pobytu na území České republiky. Dne 15. listopadu 2006 jeho žádost o udělení mezinárodní ochrany Ministerstvo vnitra zamítlo jako zjevně nedůvodnou, jelikož stěžovatel přicestoval do České republiky z Portugalska, které je považováno za bezpečnou třetí zemi. Ministerstvo se nijak nezabývalo stěžovatelovými tvrzeními, že mu v případě návratu do Guineje, kde je hledán policií, hrozí s ohledem na jeho politickou činnost – účast na stávce učitelů – zatčení či smrt. Stěžovatel podal proti rozhodnutí ministerstva žalobu a navrhl, aby jí byl přiznán odkladný účinek. Soud však o ní do doby, než stěžovatel opustil území státu, nerozhodl.

Dne 23. listopadu 2006 referát cizinecké a pohraniční policie nařídil prvnímu stěžovateli opustit území státu do 2. prosince 2006. Jelikož tak stěžovatel neučinil, bylo dne 4. prosince 2006 vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění. Před jeho vydáním si policie vyžádala stanovisko Ministerstva vnitra, zda existuje v případě stěžovatele překážka pro vycestování. Ministerstvo ve svém stanovisku uvedlo, že jelikož dle telefonického zjištění prvnímu stěžovateli hrozí vyhoštění do Portugalska, kde mu nehrozí špatné zacházení s ohledem na politickou a ekonomickou situaci této země a stav dodržování lidských práv v ní, je jeho vycestování možné. Odvolání stěžovatele proti rozhodnutí o správním vyhoštění bylo dne 28. února 2007 ředitelstvím služby cizinecké a pohraniční policie zamítnuto. Dne 15. května 2007 byl stěžovatel v ranních hodinách bez předchozího upozornění deportován do Guineje.

Druhý stěžovatel, pan Mamadou Dian Diallo, též státní příslušník Guinejské republiky, přicestoval do České republiky dne 11. října 2006 stejnou cestou jako první stěžovatel. Ani ostatní skutkové a právní okolnosti jeho případu se v podstatných bodech neliší od případu prvního stěžovatele. Dne 15. října 2006 Ministerstvo vnitra zamítlo jeho žádost o mezinárodní ochranu jako zjevně nedůvodnou, jelikož do republiky přicestoval z bezpečné třetí země. Nijak se nezabývalo stěžovatelovými tvrzeními, že je v Guineji pro svou politickou činnost ve funkci předsedy studentského spolku spolupracujícího s odbory, které vystupovaly proti vládě, pronásledován a hledán policií. Dne 15. března 2007 toto rozhodnutí potvrdil soud, aniž se vyslovil k návrhu stěžovatele, aby byl žalobě přiznán odkladný účinek. Dne 4. prosince 2006 bylo vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění poté, co Ministerstvo vnitra vydalo stanovisko, že v jeho případě neexistuje překážka pro vycestování. Dne 2. března 2007 bylo zamítnuto odvolání proti rozhodnutí o správním vyhoštění a dne 15. května 2007 byl stěžovatel v ranních hodinách bez předchozího upozornění deportován do země původu.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

a) K přijatelnosti stížnosti

Soud v prvé řadě konstatoval, že druhý stěžovatel tím, že svému právnímu zástupci udělil obecnou plnou moc k zastupování ve věci jeho vyhoštění z České republiky, včetně případného podání opravných prostředků k soudu, dal dostatečným způsobem najevo, že si přeje, aby jeho právní zástupce podal též stížnost k Soudu, a není proto potřeba, aby svému právnímu zástupci udělil řádnou plnou moc na formuláři Soudu. Podle Soudu dále není vinou

právního zástupce, že není schopen s druhým stěžovatelem navázat kontakt, ale jde o důsledek postupu státu, který přistoupil k deportaci druhého stěžovatele bez předchozího upozornění ve 4 hodiny ráno. Podle Soudu by proto bylo pouhou spekulací dovozovat, že druhý stěžovatel již netrvá na své stížnosti.

Soud dále dospěl k závěru, že stěžovatelé, kteří namítají porušení článku 13 Úmluvy, nemusi vyčerpat samostatné prostředky nápravy vztahující se pouze k tomuto tvrzení, jelikož jejich hlavním zájmem bylo zabránění porušení věcného práva zaručeného Úmluvou, v daném případě článkem 3, a otázka, zda určité prostředky mohou poskytovat účinnou nápravu této jejich hlavní námitky, je nutné posoudit v rámci hodnocení odůvodněnosti. Stížnost proto nelze považovat za nepřijatelnou pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy.

Soud konečně zamítl i námitku vlády, že tvrzení stěžovatelů, že s nimi bude v případě návratu do Guineje špatně zacházeno, není hájitelné. Soud s ohledem na dostupné údaje o situaci v Guineji v letech 2006 a 2007 a na tvrzení stěžovatelů ohledně jejich individuální situace, která nebyla vnitrostátními orgány v žádném okamžiku věcně vůbec přezkoumána, a tudíž ani zpochybněna nebo vyvrácena, dospěl k závěru, že obavy stěžovatelů byly subjektivně odůvodněné a jako takové skutečně vnímané, a proto jsou jejich tvrzení hrozícího porušení článku 3 Úmluvy hájitelná.

b) K odůvodněnosti stížnosti

V rámci hodnocení odůvodněnosti stížnosti Soud připomněl, že v případě uvažované deportace či vyhoštění článek 13 ve spojení s článkem 3 Úmluvy vyžaduje, aby v rámci prostředku nápravy proti nařízenému vyhoštění či deportaci byla tvrzení o existenci podstatných důvodů domnívat se, že existuje skutečné riziko špatného zacházení v případě návratu do země určení, pečlivě zkoumána a aby tento prostředek nápravy měl automatický odkladný účinek.

V projednávaném případě Soud předně konstatoval, že ani Ministerstvo vnitra, ani soudy nepodrobily tvrzení stěžovatelů o hrozícím porušení článku 3 Úmluvy v případě návratu do Guineje jakémukoli zkoumání. Dále Soud konstatoval, že ani žaloba proti rozhodnutí, jímž byla žádost o udělení azylu zamítnuta, ani ústavní stížnost neměla ze zákona odkladný účinek. Zákon navíc v danou dobu vylučoval v případě stěžovatelů podat žalobu proti rozhodnutí o správním vyhoštění.

Soud proto ze všech výše uvedených důvodů uzavřel, že došlo k porušení článku 13 ve spojení s článkem 3 Úmluvy.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Soud shledal, že v situaci, kdy žádný z vnitrostátních orgánů nepodrobil hájitelné tvrzení stěžovatelů podle článku 3 Úmluvy pečlivému zkoumání, nelze strádání a frustraci stěžovatelů napravit toliko konstatováním porušení. Prvnímu stěžovateli proto přiznal náhradu nemajetkové újmy ve výši 5 tisíc eur. Jako náhradu nákladů mu přiznal částku 400 eur.

Ohledně druhého stěžovatele Soud uvedl, že jelikož jeho místo pobytu není známé a pokusy jeho právního zástupce ho kontaktovat byly prozatím bezvýsledné, nelze o spravedlivém zadostiučinění rozhodnout. Otázku použití článku 41 Úmluvy proto Soud odročil a poskytl vládě a druhému stěžovateli lhůtu tří měsíců od právní moci rozsudku na předložení stanovisek k věci a případné dosažení dohody.

Rozsudek ze dne 21. července 2011 ve věci č. 44438/06 – Johan Breukhoven proti České republice

Senát páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že bylo porušeno právo stěžovatele na výslech svědků jako součást jeho práva na spravedlivý trestní proces. Toto konstatování považoval zároveň za dostatečné spravedlivé zadostiučinění. Další stěžovatelem uplatněné námitky prohlásil Soud za nepřijatelné.

(i) Okolnosti případu

O stěžovatelův noční klub se začala zajímat policie kvůli údajně nucené prostituci rumunských žen. Jako neodkladný úkon byly podle § 158a trestního řádu za přítomnosti soudce

provedeny výslechy pěti takových zaměstnankyň klubu a předpokládaných obětí stěžovatelovy trestné činnosti; výslechy proběhly v nepřítomnosti stěžovatele a jeho právního zástupce. Některé z těchto žen potvrdily, že je stěžovatel pod příslibem řádného zaměstnání vylákal z Rumunska a následně pod pohrůžkou násilí nutil k prostituci, jiné zmínily, že stěžovateli odváděly část svých příjmů z jinak dobrovolného poskytování sexuálních služeb. Stěžovatel byl následně obviněn z obchodování s lidmi a z kuplířství. V pozdějších fázích trestního řízení byly provedeny další důkazy, včetně svědeckých výpovědí, a stěžovatel byl nakonec odsouzen za oba trestné činy, přičemž trest byl vyměřen za závažnější z nich, a sice obchodování s lidmi. Soudy odmítly znovu provést výslech svědkyň, které se mezitím vrátily do Rumunska, pro nadbytečnost, neboť tento důkaz byl zajištěn v plném souladu s trestním řádem.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel především tvrdil, že neměl možnost vyslechnout několik svědků proti sobě, jak je to zaručeno v článku 6 odst. 3 písm. d) Úmluvy. Na poli článku 6 odst. 3 písm. c) Úmluvy dále namítal, že musel platit za státem ustanoveného advokáta, že nebyl informován o svém právu mít advokáta dle vlastní volby a že jemu ustanovený advokát neznal rumunské právo ani právo mezinárodní. Stěžovatel rovněž – mimo jiné – poukazoval na to, že prohlídka nočního podniku byla provedena bez nezbytného příkazu, a tudíž v rozporu s článkem 8 Úmluvy.

a) K tvrzenému porušení článku 6 odst. 1 a 3 písm. d) Úmluvy

Soud úvodem připomenul zásadu, podle které je třeba dát obviněnému možnost vyslechnout svědky obžaloby; ačkoli tato zásada připouští výjimky, s právy obhajoby je neslučitelné, je-li odsuzující verdikt založen výlučně nebo v rozhodující míře na výpovědích svědků, které obviněný neměl možnost vyslechnout v žádné fázi řízení. Jestliže takoví svědci nejsou k dispozici, mají státní orgány vyvinout přiměřené úsilí k zajištění jejich přítomnosti během řízení. Soud také poznamenal, že pro oběti sexuálních trestných činů může být konfrontace s pachatelem velmi zraňující; přesto jsou státy povinny přijmout opatření, která vyváží znevýhodnění pozice obhajoby.

S ohledem na to, že byl stěžovateli vyměřen trest toliko za trestný čin obchodování s lidmi, se Soud zabýval otázkou, do jaké míry bylo spáchání tohoto trestného činu prokázáno na základě svědectví osob, které stěžovatel nemohl vyslechnout, a jaká opatření v takové situaci případně české soudy podnikly. Konstatoval, že řada svědků vyslechnutých během řízení sice potvrzovala naplnění skutkové podstaty trestného činu kuplířství, ne však již obchodování s lidmi. Prokázání tohoto trestného činu tak vyplývalo jen z výpovědí svědkyň, jež stěžovatel neměl možnost vyslechnout a ohledně nichž se soudy s poukazem na ustanovení trestního řádu spokojily se čtením výpovědí řádně pořizovaných jako neodkladný úkon v přípravné fázi řízení, aniž se pokusily jejich výslech zajistit, byť třeba v Rumunsku, nebo přijaly jakákoli opatření k vyrovnání nevýhod, které z toho vyplynuly pro obhajobu.

K porušení předmětného ustanovení ve spojení tedy došlo.

b) K tvrzenému porušení článku 6 odst. 3 písm. c) Úmluvy

Soud podotkl, že stěžovatel měl právní zástupce během celého vnitrostátního řízení od okamžiku obvinění a na jejich práci si nikdy nestěžoval. Nebyl ani žádný důvod, pro který by potřeboval advokáta se znalostí rumunského práva, když byl souzen výlučně podle českého trestního práva; jeho advokáti také předkládali kvalifikované argumenty opřené o mezinárodní právo. Stěžovatel neodůvodnil své tvrzení, že neměl dostatečné prostředky na zaplacení advokáta, který mu byl ustanoven.

c) K dalším tvrzeným porušením

Soud podotkl, že domovní prohlídka byla provedena na základě příkazu k prohlídce vydaného soudcem okresního soudu, a nemá důvod zpochybňovat její zákonnost v jiném ohledu. Zbývající stěžovatelem vznesené námitky Soud odmítl, neboť je stěžovatel neuplatnil před Ústavním soudem.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Vzhledem k tomu, že stěžovatel ve své trestní věci může po vyhovujícím rozsudku Soudu požádat o obnovu řízení u Ústavního soudu, považoval Soud konstatování porušení stěžovatelových práv zaručených Úmluvou za dostatečnou nápravu vzniklé nemajetkové újmy a žádnou finanční náhradu mu nepřiznal. Zamítl i nároky stěžovatele z titulu majetkové škody nebo nákladů řízení. Pro případ úspěchu ve věci přitom stěžovatel požadoval spravedlivé zadostiučinění v celkové výši 576 200 eur.

Rozsudky ze dne 13. října 2011 ve věcech č. 8992/07 – Solaris, s. r. o., a ostatní, č. 10583/09 – Roman Minarik a ostatní a č. 22915/07 – Bruno Kohlhofer proti České republice

Soud rozhodující ve výboru tří soudců dospěl ve všech věcech jednomyslně k závěru, že bylo porušeno právo stěžovatelů na spravedlivý proces v důsledku zamezení jejich přístupu k soudu v průběhu převzetí jmění společnosti hlavním akcionářem (tzv. nepravého squeeze-outu). Současně stěžovatelům přiznal na nákladech řízení částky v rozmezí cca 4 600 až 6 tisíc eur za stížnost.

Tyto případy jsou v podstatě obdobné a zakládají se na předchozí judikatuře.

A) STÍŽNOST Č. 8992/07 – SOLARIS, S. R. O., A OSTATNÍ PROTI ČESKÉ REPUBLICE

(i) Okolnosti případu

V květnu 2004 rozhodla valná hromada společnosti Moravské naftové doly, a. s., o zrušení společnosti bez likvidace a převzetí jmění hlavním akcionářem. Šest stěžovatelů, menšinových akcionářů, podalo žalobu na neplatnost tohoto usnesení valné hromady, přičemž namítalo jak jeho nesoulad s právními předpisy a mezinárodními smlouvami, tak protiústavnost příslušného ustanovení obchodního zákoníku. Krajský soud v Brně v dubnu 2007 zastavil řízení s tím, že zrušení společnosti již bylo zapsáno do obchodního rejstříku. Toto rozhodnutí později potvrdil i Vrchní soud v Olomouci. Nejvyšší soud poté odmítl dovolání stěžovatelů, řízení o ústavní stížnosti ke dni rozhodnutí Soudu nebylo ukončeno.

V červnu 2004 povolil rejstříkový soud zápis převodu a výmaz společnosti z obchodního rejstříku, aniž stěžovatelé byli účastníky rejstříkového řízení. Vrchní soud pak odmítl odvolání stěžovatelů a Nejvyšší soud odmítl dovolání směřující proti rozhodnutí rejstříkového soudu.

Mimoto stěžovatelé podali k soudu žalobu na přezkoumání výše poskytnutého zadostiučinění. Řízení o ní dosud probíhá.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

a) K námitce porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy

Stěžovatelé namítali, že nemohli účinně napadnout usnesení o zrušení společnosti, neboť obchodní zákoník neumožňoval soudům věcně se zabývat jejich žalobou.

Soud uvedl, že argumenty předložené ve věci jsou prakticky totožné jako ve věcech *Kohlhofer a Minarik* (č. 32921/03, 28464/04 a 5344/05; 15. října 2009) a *Minarik* (č. 46677/06; 10. února 2011), kde přitom bylo shledáno porušení článku 6 Úmluvy. Soud neshledal žádné relevantní důvody, proč v této věci rozhodnout odlišně. Nebyl mj. přesvědčen ani argumentem vlády, že pod dojmem předchozích rozsudků Soudu pravděpodobně dojde v České republice k pozitivní změně vnitrostátní judikatury a právní úpravy.

b) K námitce porušení článku 1 Protokolu č. 1

Soud prohlásil stížnost za nepřijatelnou pro předčasnost v rozsahu dovolávajícím se porušení práva na pokojné užívání majetku, neboť stále probíhají vnitrostátní řízení o vypořádání, která mají z tohoto pohledu zásadní význam.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Soud přiznal stěžovatelům dohromady 5 150 eur z titulu nákladů řízení.

B) STÍŽNOST Č. 10583/09 – MINARIK A OSTATNÍ PROTI ČESKÉ REPUBLICĚ

(i) Okolnosti případu

V červnu 2003 rozhodla valná hromada společnosti YTONG, a. s., o zrušení společnosti bez likvidace a převzetí jmění hlavním akcionářem. Šest stěžovatelů, menšinových akcionářů, podalo žalobu na neplatnost tohoto usnesení valné hromady. Krajský soud v Brně žalobu v lednu 2005 zamítl, Vrchní soud v Olomouci řízení o odvolání zastavil bez meritorního projednání.

V červenci 2003 povolil rejstříkový soud zápis převodu a výmaz společnosti z obchodního rejstříku, aniž stěžovatelé byli účastníky rejstříkového řízení. Následné odvolání stěžovatelů bylo odmítnuto.

Stěžovatelům nebylo vyhověno ani Nejvyšším soudem, ani Ústavním soudem.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudů

K námitce porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy

Stěžovatelé namítali, že nemohli účinně napadnout usnesení o zrušení společnosti, neboť obchodní zákoník neumožňoval soudům věcně se zabývat jejich žalobou.

Soud vyhověl dílčí námitce vlády a zamítl stížnost ve vztahu k jedné stěžovatelce, neboť stížnost byla v podstatě shodná se stížností téže stěžovatelky, která vyústila v rozsudek *Kohlhofer a Minarik*.

Soud se též odmítl zabývat stížností ostatních stěžovatelů v rozsahu týkajícím se přiměřenosti peněžitého vypořádání, neboť tato námitka nebyla součástí původní stížnosti a nadto je předmětem dalšího řízení probíhajícího před Soudem.

Jinak ovšem Soud i zde uvedl, že argumenty předložené ve věci jsou prakticky totožné jako v již citovaných věcech *Kohlhofer a Minarik* a *Minarik*, kde již bylo shledáno porušení článku 6 Úmluvy. Soud současně neshledal žádné relevantní důvody, proč v této věci rozhodnout odlišně.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Soud přiznal stěžovatelům dohromady 4 620 eur z titulu nákladů řízení. Naopak zamítl návrhy na přiznání nemajetkové újmy.

C) STÍŽNOST Č. 22915/07 – KOHLHOFER PROTI ČESKÉ REPUBLICĚ

(i) Okolnosti případu

V červnu 2003 rozhodla valná hromada společnosti YTONG, a. s., o zrušení společnosti bez likvidace a převzetí jmění hlavním akcionářem (jedná se o stejnou přeměnu společnosti jako v předchozí věci).

Stěžovatel se neúspěšně pokoušel před Vrchním soudem v Olomouci a Ústavním soudem zvrátit předchozí zápis přeměny do obchodního rejstříku.

Stěžovatel dále podal žalobu na neplatnost usnesení valné hromady a současně napadl i výši peněžitého vypořádání. Krajský soud v Brně žalobu v lednu 2007 zamítl, Vrchní soud v Olomouci poté nevyhověl odvolání stěžovatele. Řízení o dovolání nebylo ke dni rozhodnutí Soudu ukončeno.

Stěžovatel podal též žalobu k rozhodčímu soudu při Hospodářské a Agrární komoře České republiky, který však v únoru 2011 řízení zastavil pro nedostatek pravomoci.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudů

K námitce porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy

Stěžovatel namítal, že nemohl účinně napadnout usnesení o zrušení společnosti, neboť obchodní zákoník neumožňoval soudům věcně se zabývat jeho žalobou.

Soud prohlásil stížnost za nepřijatelnou pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy v rozsahu otázky přiměřenosti peněžitého vypořádání, neboť stále probíhá řízení o vypořádání, které má z tohoto pohledu zásadní význam.

Soud jinak opět uvedl, že argumenty předložené ve věci jsou prakticky totožné jako v již zmíněných věcech *Kohlhofer a Minarik a Minarik*, kde již bylo shledáno porušení článku 6 Úmluvy. Soud ani zde neshledal žádné relevantní důvody, proč v této věci rozhodnout odlišně.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Soud přiznal stěžovateli za tuto stížnost 5 950 eur z titulu nákladů řízení.

Rozsudky ze dne 13. října 2011 ve věcech č. 26908/09 a 30809/10 – Zuzana Tieze a Hana Semeráková, č. 16299/10 – Jaroslav Šurý a č. 12579/06, 19007/10 a 34812/10 – Philipp Janyr a ostatní proti České republice

Senát páté sekce Soudu vydal tři rozsudky týkající se celkem šesti stížností na postup Ústavního soudu při posuzování přípustnosti ústavních stížností. Ve všech případech dospěl jednomyslně k závěru, že bylo porušeno právo stěžovatelů na přístup k soudu zaručené článkem 6 odst. 1 Úmluvy. Čtyřem ze šesti stěžovatelů přiznal v rámci spravedlivého zadostiučinění náhradu za způsobenou nemajetkovou újmu, pokaždé ve výši 4 tisíce eur.

A) STÍŽNOSTI Č. 26908/09 A 30809/10 – TIEZE A SEMERÁKOVÁ PROTI ČESKÉ REPUBLICE

a) Okolnosti případů

Stěžovatelky podaly ve svých věcech souběžně dovolání v občanském soudním řízení a ústavní stížnosti, které však byly odmítnuty jako předčasné, neboť ještě nebylo rozhodnuto o dovolání. Poté, co byla dovolání – jejichž přípustnost stěžovatelky dovozovaly z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) občanského soudního řádu („[...] napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam“) – Nejvyšším soudem odmítnuta jako nepřipustná, odmítl Ústavní soud jejich druhé ústavní stížnosti pro opožděnost s tím, že dovolání nebyla odmítnuta z důvodů záviselých na uvážení dovolacího soudu, a lhůtu k podání ústavní stížnosti proto nelze počítat až od jeho rozhodnutí (§ 72 odst. 4 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu), nýbrž již od rozhodnutí soudu odvolacího.

b) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud konstatoval, že oba případy jsou v relevantních ohledech podobné případu *Vodárenská akciová společnost, a. s.* (č. 73577/01; 24. února 2004). Neztotožnil se s názorem Ústavního soudu, že dovolání nebyla odmítnuta z důvodů záviselých na uvážení dovolacího soudu, a poukázal také na jiná rozhodnutí v podobných případech, kdy měl Ústavní soud za to, že druhou ústavní stížnost nelze za daných okolností odmítnout jako nepřipustnou, neměli dojit k odepření spravedlnosti.

c) Ke spravedlivému zadostiučinění

Stěžovatelka Semeráková o přiznání spravedlivého zadostiučinění nepožádala. Stěžovatelce Tieze přiznal Soud částku 4 tisíce eur jako náhradu nemajetkové újmy a ve zbytku její žádost o přiznání spravedlivého zadostiučinění zamítl.

B) STÍŽNOST Č. 16299/10 – ŠURÝ PROTI ČESKÉ REPUBLICE

a) Okolnosti případu

Ústavní soud odmítl ústavní stížnost z toho důvodu, že ji stěžovatel směřoval pouze proti rozhodnutí soudu odvolacího, nikoli však soudu dovolacího, kterým bylo jeho dovolání – podané s odkazem na § 237 odst. 1 písm. c) občanského soudního řádu – odmítnuto jako nepřipustné. Argumentoval přitom tím, že v případě vyhovění ústavní stížnosti by mohl zrušit

pouze rozhodnutí soudu odvolacího, přičemž rozhodnutí soudu dovolacího by zůstalo nedotčeno, což je neakceptovatelné.

b) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud podotkl, že z ustanovení § 72 odst. 4 zákona o Ústavním soudu nevyplývá, že by ústavní stížnost musela směřovat proti rozhodnutí dovolacího soudu, kterým bylo dovolání odmítnuto jako nepřipustné. Opět navíc poukázal na jiná rozhodnutí, v nichž postup, který v daném případě stěžovatel zvolil, nebránil Ústavnímu soudu se podanými ústavními stížnostmi věcně zabývat.

c) Ke spravedlivému zadostiučinění

Soud stěžovateli přiznal částku 4 tisíce eur jako náhradu nemajetkové újmy a ve zbytku jeho žádost o přiznání spravedlivého zadostiučinění zamítl.

c) STÍŽNOST Č. 12579/06, 19007/10 A 34812/10 – JANYR A OSTATNÍ PROTI ČESKÉ REPUBLICĚ

a) Okolnosti případů

Ve všech třech případech, kterými se v tomto rozsudku Soud zabýval, byla dovolání stěžovatelů Nejvyšším soudem odmítnuta podle § 265i odst. 1 písm. b) trestního řádu, neboť důvody, na nichž svá dovolání zakládali, nešlo podřadit pod žádný z důvodů vyjmenovaných v § 265b odst. 1 trestního řádu.

b) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud se zde poprvé věnoval problematice vztahu ústavní stížnosti a dovolání v kontextu řízení trestního (všechny dosavadní stížnosti na postup Ústavního soudu v podobných případech se týkaly řízení občanskoprávního). Žalovaná vláda tvrdila, že stěžovatelé – povinně zastoupení advokáty – si byli nebo alespoň měli být vědomi toho, že jejich dovolání spočívají na nepřipustných důvodech, a budou proto odmítnuta. Soud však uvedl, že přístup, který nepovažuje dovolání odmítnuté podle § 265i odst. 1 písm. b) trestního řádu za rozhodnutí o posledním procesním prostředku ochrany práva, je příliš formalistický a oslabuje právní jistotu stěžovatelů („[...] takový přístup znamená požadovat po stěžovatelích, aby sami vyhodnotili – byť ve světle judikatury Nejvyššího soudu –, jakou právní úvahu tento soud zvolí, a postihovat je, jestliže – v dobré víře, avšak chybně – budou mít za to, že platně vnesli některý z dovolacích důvodů uvedených v § 265b odst. 1 trestního řádu“ – § 51 rozsudku). Ti tak mohou být z opatrnosti vedeni k souběžnému podávání dovolání a ústavní stížnosti, tedy k praxi, kterou samotný Ústavní soud považuje za nežádoucí.

c) Ke spravedlivému zadostiučinění

Stěžovatelům Janyrovi a Lučivňákovi Soud přiznal částku 4 tisíce eur jako náhradu nemajetkové újmy a ve zbytku jejich žádosti o přiznání spravedlivého zadostiučinění zamítl. Stěžovatel Záleský o přiznání spravedlivého zadostiučinění nepožádal.

Rozsudek ze dne 27. října 2011 ve věci č. 8857/08 – Tomáš Bergmann proti České republice

Senát páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že bylo porušeno právo stěžovatele na respektování jeho rodinného života (článek 8 Úmluvy), a stěžovateli přiznal zadostiučinění za nemajetkovou újmu ve výši 10 tisíc eur.

(i) Okolnosti případu

V listopadu 2001, kdy stěžovatel vykonával trest odnětí svobody, se jemu a jeho tehdejší manželce narodilo dítě. Po propuštění stěžovatele na svobodu žili společně od ledna do září 2002, poté se stěžovatel s dítětem vídal jednou týdně. V lednu 2003 Okresní soud v Jablonci nad Nisou schválil dohodu rodičů, podle které bylo dítě svěřeno do péče matky a stěžovatel

se zavázal platit na dítě výživné, kterou však nebyl nijak upraven styk stěžovatele s dítětem. V následujícím období byla realizace styku stěžovatele s dítětem z důvodu odmítavého postoje matky komplikovaná, a stěžovatel proto v dubnu 2003 podal k soudu návrh na úpravu styku, zatímco matka navrhovala jeho zákaz. V červnu 2004 byl soudem ustanoveným znalcem vypracován posudek z oboru psychologie, podle něhož byl stěžovatel ze styku s dítětem prakticky vyloučen, přičemž dítě mohlo trpět nepřátelskými vztahy mezi rodiči a styk stěžovatele s dítětem se v kontextu přetrvávajícího konfliktu rodičů zdál být problematický. V říjnu 2004 vyhověl soud návrhu stěžovatele a upravil jeho styk s dítětem předběžným opatřením. Protože matka realizaci styků nadále bránila, byla soudem opakovaně v lednu a březnu 2005 vyzvána k dodržování předběžného opatření a v červnu 2005 jí (po přenesení příslušnosti) Okresní soud v Semilech uložil pokutu a současně zamítl její návrh na zákaz styku. K odvolání matky však Krajský soud v Hradci Králové v srpnu 2005 zrušil předběžné opatření z října 2004 i výrok okresního soudu o uložení pokuty. Okresní soud rozsudkem z dubna 2006 styk stěžovatele s dítětem znovu upravil, odvolací soud však jeho závěry přehodnotil a styk zakázal. V srpnu 2007 odmítl Ústavní soud ústavní stížnost stěžovatele pro zjevnou neopodstatněnost.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel poukazoval zejména na porušení článku 6 odst. 1 a článku 8 Úmluvy v souvislosti s výkonem jeho práva na styk s nezletilým.

a) K tvrzenému porušení článku 6 odst. 1 a článku 8 Úmluvy

Soud se předně rozhodl posuzovat námitku stěžovatele pouze z hlediska článku 8 Úmluvy a procesněprávních aspektů, jako jsou způsob a délka rozhodovacího procesu, které z daného ustanovení nepřímo vyplývají.

Dále se zabýval námitkou vlády, podle které stěžovatel nevyčerpal dostupné vnitrostátní prostředky nápravy, ať už v podobě návrhu na určení lhůty k provedení procesního úkonu dle § 174a zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, nebo v podobě postupu dle zákona o odpovědnosti za škodu vzniklou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem. Dospěl k závěru, že ačkoliv Česká republika vyslyšela jeho dřívější kritiku týkající se mechanismu preventivního prostředku nápravy podle zákona o soudech a soudcích, když dané ustanovení bylo s účinností od 1. července 2009 novelizováno, neexistují žádné důkazy o účinnosti daného prostředku nápravy v teorii i praxi a předmětné legislativní změny navíc nemohly mít na situaci stěžovatele žádný vliv. K postupu dle zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci poznamenal, že ani zde nebyla účinnost daného prostředku nápravy prokázána, a to především vzhledem k tomu, že pojem „přiměřené lhůty“ dle předmětného zákona odkazuje toliko na články 5 a 6 Úmluvy. Použitelnost daného zákona na případy související s článkem 8 Úmluvy tak bude v budoucnu záviset na výkladu zákonných ustanovení vnitrostátními soudy. Námitku vlády proto Soud zamítl.

Při hodnocení odůvodněnosti stížnosti Soud nejprve připomněl, že pozitivní povinnosti vyplývající z článku 8 Úmluvy zahrnují nejen samotné zajištění styku rodiče s dítětem, ale i soubor dalších opatření, která umožňují takového výsledku dosáhnout. Úplné přerušení styků mezi rodičem a dítětem lze přitom ospravedlnit pouze ve výjimečných případech. Vzhledem k tomu, že styk stěžovatele zůstal po zrušení předběžného opatření z října 2004 po dobu jednoho a půl roku neupraven, přičemž následně byl soudem zakázán, je podle Soudu rozhodující zjistit, jaké konkrétní kroky vnitrostátní orgány učinily k naplnění daných pozitivních povinností. Soud dospěl k závěru, že za situace, kdy matka dítěte stěžovateli ve styku neustále bránila, zatímco stěžovatelovy výchovné schopnosti nebyly nikdy zpochybněny a hlavním problémem realizace styků byl vzájemný nepřátelský postoj rodičů, nepřijaly státní orgány (s výjimkou několika výzev a pokuty, která byla později zrušena) žádná opatření, aby stěžovateli umožnily jeho vztah s nezletilým obnovit. Mohly přitom postupovat jednak podle § 43 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, a § 13 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, a rodiče napomenout či stanovit nad výchovou nezletilého dohled, jednak podle § 12 posledně zmíněného zákona a uložit rodičům povinnost využít pomoc odborného poradenského zařízení. V daném případě se však vztah stěžovatele s nezletilým vyvíjel pouhým ply-

nutím času. K usnesení krajského soudu ze srpna 2005 Soud poznamenal, že se zakládalo na znaleckém posudku, který byl zpracován výlučně na základě výpovědi matky a vyšetření dítěte. Kritizoval navíc závěr krajského soudu, podle kterého z důvodu neexistence emočních vazeb mezi stěžovatelem a jeho dítětem nehrozilo, že by tyto mohly být narušeny. Ke konečnému rozhodnutí o zákazu styku stěžovatele s jeho synem Soud poznamenal, že se opíralo o závěry znalce z doby po několikaleté izolaci stěžovatele od jeho dítěte, styk byl podle nich problematický a ohrožoval psychický vývoj dítěte z důvodu konfliktního vztahu mezi oběma rodiči. Ačkoliv Soud připustil, že mu nepřísluší přezkoumávat důvody, pro které krajský soud styk zakázal, konstatoval, že tyto důvody v žádném případě nemohou ospravedlnit skutečnost, že státní orgány dříve nepřijaly žádná opatření, prostřednictvím kterých mohl stěžovatel vazby se svým synem rozvíjet. Svým závazkům nedostály a stěžovatelovo právo na respektování rodinného života nebylo chráněno dostatečným způsobem. K porušení článku 8 Úmluvy proto došlo.

b) K ostatním tvrzeným porušením

Stěžovatelovu námitku, podle které se vůči němu krajský soud dopustil diskriminace z důvodu jeho pohlaví a trestní minulosti, označil Soud za zjevně neopodstatněnou, když ve spise nenašel nic, co by umožňovalo tvrdit, že postup soudů byl určen podle pohlaví nebo minulosti stěžovatele.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Soud přiznal stěžovateli na spravedlivém základě z titulu utrpěné nemajetkové újmy částku 10 tisíc eur.

Rozsudek ze dne 20. prosince 2011 ve věci č. 40094/08 – Mirka Prodělalová proti České republice

Senát páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že bylo porušeno právo stěžovatelky na respektování jejího rodinného života zaručené článkem 8 Úmluvy, a přiznal jí zadostiučinění celkem ve výši 7 500 eur.

(i) Okolnosti případu

V roce 1997 se stěžovatelce a jejímu tehdejšímu partnerovi narodila dvojčata. Na návrh otce dětí bylo v listopadu 2002 vydáno předběžné opatření, kterým byly děti svěřeny do jeho péče a následně byl upraven i styk stěžovatelky s dětmi. Rozsudkem z března 2004 svěřil Okresní soud v Havlíčkově Brodě děti do péče otce, přičemž současně upravil progresivním způsobem styk stěžovatelky s dětmi.

V únoru 2005 podal otec dětí návrh na zahájení řízení o zákazu styku stěžovatelky s dětmi a o zbavení stěžovatelky její rodičovské zodpovědnosti. V rámci řízení bylo vypracováno několik znaleckých posudků zaměřených na vztahy rodičů a jejich dětí a byla rovněž opakovaně vydána předběžná opatření o zákazu styku stěžovatelky s dětmi. Tato byla následně k odvolání stěžovatelky zrušena a soudy za účelem výkonu styku stěžovatelky s dětmi mj. uložily opakovaně otci dětí pokuty a povinnost předat děti stěžovatelce ke styku.

V srpnu 2007 nařídil Okresní soud v Bruntále, aby styk stěžovatelky s dětmi probíhal ve specializovaném zařízení za přítomnosti psychologa; následně proběhlo mezi stěžovatelkou a jejími dětmi několik setkání, během nichž děti odmítaly se stěžovatelkou komunikovat. S odkazem mj. na lékařskou zprávu, která konstatovala neurotické příznaky u jednoho z dětí, vydal okresní soud v prosinci 2007 předběžné opatření, kterým styk stěžovatelky s dětmi zakázal. V březnu 2008 Krajský soud v Ostravě dané předběžné opatření co do zákazu styku potvrdil a v červnu téhož roku byl soudem ustanoveným znaleckým ústavem vypracován posudek, podle kterého měla být stěžovatelka mj. zbavena rodičovské zodpovědnosti. Následovala jednání, při kterých byli vyslechnuti mj. i autoři předmětného znaleckého posudku, až nakonec okresní soud v srpnu 2010 vydal rozsudek, kterým byl stěžovatelce styk s dětmi zakázán a kterým byla stěžovatelka zbavena rodičovské zodpovědnosti. Proti tomuto rozsudku se stěžovatelka odvolala; řízení stále probíhá.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatelka na poli článku 6 odst. 1 a článku 8 Úmluvy kritizovala zejména postup vnitrostátních orgánů v souvislosti s průběhem rozhodovacího procesu a výkonem jejího práva na styk s dětmi, v jehož důsledku je od svých dětí po několik let odloučena.

a) K přijatelnosti

Soud nejprve konstatoval, že ve světle procesních záruk, které skýtá článek 8 Úmluvy, bude námitky stěžovatelky posuzovat pouze z hlediska tohoto ustanovení. Jako nepřijatelné prohlásil Soud některé části stížnosti jednak pro opožděnost, jednak pro nevyčerpání vnitrostátního prostředku nápravy v podobě ústavní stížnosti proti předběžnému opatření, kterým byl stěžovatelce zakázán styk s dětmi.

K námitce vlády směřující na nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy vůči délce řízení zahájeného k návrhu otce dětí z února 2005 však Soud podotkl, že v situaci, kdy otec navrhoval zákaz styku stěžovatelky s dětmi a zbavení stěžovatelky její rodičovské zodpovědnosti, bylo předmětné řízení pro rodinný život stěžovatelky zcela rozhodující a s ohledem na předběžná opatření o zákazu styku stěžovatelky s dětmi plynul čas zejména v neprospěch stěžovatelky. Proto byla potřeba, aby měla stěžovatelka k urychlení předmětného řízení kompenzační a současně preventivní prostředek nápravy. Těmito měly být jednak postup dle zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci, jednak postup spočívající návrhu na určení lhůty k provedení procesního úkonu podle § 174a zákona o soudech a soudcích. Oba zmíněné prostředky nápravy však Soud s ohledem na situaci stěžovatelky obdobným způsobem jako ve věci *Bergmann* (viz výše) neshledal účinnými, stížnost v daném rozsahu prohlásil za přijatelnou.

b) K odůvodněnosti

Soud nejprve zdůraznil, že z článku 8 Úmluvy nevyplývají pouze povinnosti orgánů veřejné moci zdržet se zásahů do příslušných práv jednotlivce, ale i pozitivní závazky, které jsou vlastní účinnému respektování soukromého či rodinného života. Tyto mohou zahrnovat i přijetí opatření k zajištění práv zúčastněných osob a k plnění soudních rozhodnutí. V případech sporů rodičů o děti mají přitom spočívat nejen v zajištění možnosti dítěte být ve styku se svým rodičem, ale současně i v přijetí souboru přípravných opatření, která tohoto výsledku umožňují dosáhnout.

V dané situaci mělo předmětné řízení pro stěžovatelčin rodinný život takový význam, že bylo na soudech, aby ve věci jednaly zvláště rychle při zachování ochrany práv a zájmů všech dotčených osob. Právo stěžovatelky na styk s jejími dětmi bylo postupně omezováno, až došlo nakonec vydáním předběžného opatření z prosince 2007 k jeho úplnému vyloučení. Aniž Soud zpochybnil obsah předmětného usnesení, konstatoval, že v daném okamžiku vznikla naléhavá potřeba vydat ve věci konečné meritorní rozhodnutí. V této souvislosti bylo na státních orgánech, aby za tímto účelem přijaly všechna nezbytná opatření, přičemž jako irelevantní shledal Soud námitky, kterými vláda poukazovala na značnou složitost věci a četné návrhy na předběžná opatření, kterými se soudy musely zabývat. Do vydání prvoinstančního rozsudku v srpnu 2010 uplynulo více než dva a půl roku, přičemž po tuto dobu byla pro stěžovatelku značně omezující rodinná situace upravena toliko „dočasným“ způsobem. Aniž Soud zkoumal, proč vnitrostátní soudy nevyužily nových ustanovení dle § 100 odst. 3 a § 110 odst. 2 občanského soudního řádu, konstatoval, že kromě toho, že dané řízení ještě není ukončeno, po uplynutí tak dlouhé doby, po kterou je stěžovatelka od svých dětí odloučena pouze na základě předběžných opatření a bez jakéhokoliv asistenčního nebo mediačního opatření, již obnova jejich vzájemných vztahů není prakticky myslitelná. V daném případě proto právo stěžovatelky na respektování rodinného života nebylo chráněno účinným způsobem a k porušení článku 8 Úmluvy došlo.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Stěžovatelka požadovala částku 20 tisíc eur jako náhradu nemajetkové újmy a částku 13 380 eur jako náhradu nákladů řízení. Z titulu utrpěné nemajetkové újmy Soud přiznal stěžovatelce částku 5 tisíc eur a na náhradě nákladů řízení před Soudem částku 2 500 eur.

1.1.2. Žádosti o postoupení věci velkému senátu

Vláda požádala o postoupení věci *Diallo* velkému senátu; tato žádost však byla dne 28. listopadu 2011 zamítnuta.⁸

O postoupení věci *Žirovnický* (č. 23661/03; 30. září 2010) velkému senátu ještě v roce 2010 žádal stěžovatel; jeho žádost byla zamítnuta dne 21. ledna 2011. Stejně tak požádal o postoupení věci velkému senátu stěžovatel v kauze *Andrle*; žádost byla zamítnuta dne 20. června 2011.

1.2. STÍŽNOSTI PROHLÁŠENÉ ZA NEPŘIJATELNÉ

V daném období tímto způsobem ukončil Soud řízení o 22 komunikovaných stížnostech, přičemž sedmičlenný senát prohlásil za nepřijatelné i třináct stížností proti České republice, které předtím nebyly vládě oznámeny. U sedmi stížností rozhodl Soud o jejich částečné nepřijatelnosti a vládě zaslal ke stanovisku jen zbývající námítky.

1.2.1. Komunikované stížnosti prohlášené za nepřijatelné

Soud prohlásil za nepřijatelné komunikované stížnosti týkající se povětšinou vlastnického práva nebo práva na spravedlivý proces, ve zbytku pak zákonného základu trestů, svobody pohybu a práva na život, zákazu mučení a prostředku nápravy. Nyní následuje chronologický přehled vydaných rozhodnutí.

Rozhodnutí ze dne 6. ledna 2011 ve věci č. 41493/04 – *Masokombinát Příbram, a. s., proti České republice*

Senát páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že stížnost na porušení vlastnického práva je nepřijatelná pro neslučitelnost *ratione materie* s Úmluvou.

(i) Okolnosti případu

Písemnou kupní smlouvou z července 1975 prodali pan a paní K. čtyři parcely právnímu předchůdci stěžovatelky, tehdejšímu státnímu podniku. Stěžovatelka byla založena v rámci privatizace v roce 1992 Fondem národního majetku a jako součást schváleného privatizačního projektu na ni měly přejít i předmětné pozemky.

Rozsudkem z ledna 1994 prohlásil Okresní soud v Příbrami kupní smlouvu z roku 1975 za absolutně neplatnou pro neurčitost. Vzhledem k absenci odvolání stěžovatelky nabyl rozsudek právní moci v dubnu 1994.

Stěžovatelka se následně v letech 1996 až 2009 před vnitrostátními soudy domáhala jak určení vlastnictví k předmětným pozemkům ve svůj prospěch, tak náhrady škody, která jí vznikla postupem Fondu národního majetku. V prvním případě byla stěžovatelka neúspěšná, ve druhém případě jí Městský soud v Praze rozsudkem z června 2005 vyhověl co do částky odpovídající hodnotě pozemků v době vzniku stěžovatelky.

⁸ Odůvodnění rozhodnutí kolegia pěti soudců o tom, zda přijmou nebo zamítnou žádost o postoupení věci, nebyvá sdělováno ani veřejnosti, ani účastníkům řízení. Soud nicméně na přelomu roku 2011 a 2012 vydal zprávu, ve které popsal obecnou praxi při posuzování žádostí o postoupení věci. Žádosti může být vyhověno, pokud se věc týká • logického souladu judikatury, jde o případ vhodný pro • rozvoj judikatury nebo pro • vyjasnění zásad obsažených v dosavadní judikatuře, věc, v níž může být • velký senát povolán znovu posoudit rozvoj judikatury ze strany senátu, případ týkající se • „nových“ otázek nebo vzbuzující • „závažný problém obecného významu“ nebo jde o • velmi citlivý případ. Odmítány naopak bývají žádosti o přezkum rozhodnutí o nepřijatelnosti stížnosti, výše spravedlivého zadostiučinění, hodnocení důkazů ze strany senátu nebo žádosti ve věcech, v nichž senát použil ustálenou judikaturu.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatelka před Soudem namítala, že byla v rozporu s článkem 1 Protokolu č. 1 zbavena svého majetku, kterého nabyla v dobré víře vydržením.

S odvoláním na svou judikaturu Soud nejprve zdůraznil, že zbavení vlastnictví či jiného práva *in rem* ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1 je jednorázový akt, který nevytváří trvalý stav. Majetek ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1 potom může představovat buď „existující majetek“, anebo majetkové hodnoty včetně pohledávek, u nichž může stěžovatel tvrdit, že má alespoň „legitimní očekávání“, že dojde k jejich realizaci.

Soud vyhověl námitce vlády, když za rozhodující skutečnost posoudil absenci odvolání stěžovatelky proti rozsudku okresního soudu o určení absolutní neplatnosti kupní smlouvy. I kdyby tímto soudním rozhodnutím k zásahu do vlastnictví stěžovatelky došlo, jednalo se o jednorázový akt nevytvářející trvalý stav porušení jejich majetkových práv. Stěžovatelka navíc za vzniklou škodu obdržela částečnou náhradu. Vzhledem k tomu, že stěžovatelka před Soudem napadala výsledky řízení o určení vlastnictví, které před vnitrostátními soudy sama zahájila až delší dobu po nabytí právní moci předmětného rozsudku okresního soudu z roku 1994, byla její někdejší tvrzení o tom, že je vlastníkem pozemků, spekulativní. „Legitimní očekávání“ ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1 v rámci předmětného řízení podle Soudu nemohla mít. Soud proto označil stížnost za neslučitelnou s Úmluvou *ratione materiae*.

Rozhodnutí ze dne 18. ledna 2011 ve věci č. 28256/06 – Jiří Teš a ostatní proti České republice

Senát páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že stížnost na porušení majetkových práv a zákazu diskriminace v důsledku nevyplacení jednorázového odškodnění vázaného na podmínku, kterou stěžovatelé nesplnili, je nepřijatelná pro neslučitelnost *ratione materiae* s Úmluvou.

(i) Okolnosti případu

Otec stěžovatelů v roce 1920 uprchl ze Sovětského svazu a stal se osobou bez státní příslušnosti. V roce 1923 mu orgány Československa, kde se usadil, vydaly tzv. „Nansenův pas“, který jeho držitelům poskytoval právní status obdobný dnešnímu právnímu postavení uprchlíka. V roce 1938 zažádal o československé občanství, o které však z důvodu okupace Československa německou armádou a vytvoření Protektorátu Čechy a Morava nebylo rozhodnuto. V roce 1946 byl otec stěžovatelů na území Československa zadržen sovětskou tajnou službou a odvečen do Sovětského svazu, kde by vězněn v gulagu až do roku 1956. Poté se vrátil do Československa a téhož roku mu bylo uděleno československé občanství.

V roce 2002 uplatnili stěžovatelé na základě zákona č. 172/2002 Sb., odškodnění osob odvečených do SSSR nebo do táborů, které SSSR zřídil v jiných státech, žádost o odškodnění za odvečení svého otce do Sovětského svazu a jeho věznění v gulagu. Česká správa sociálního zabezpečení a posléze i správní soudy jejich žádosti zamítly s odůvodněním, že zákon zakotvuje nárok na odškodnění pouze u osob, které byly v okamžiku odvečení československými občany, což ovšem nebyl případ otce stěžovatelů.

Stěžovatelům nevyhověl ani Ústavní soud, když konstatoval, že právní postavení státních občanů a držitelů Nansenova pasu je v mnoha ohledech rozdílné, a proto nelze, a to ani s přihlédnutím k historickým okolnostem dané věci, rozšířit pojem státní občan nad okruh osob, které byly v době odvečení skutečně státními občany Československa. Rozhodnutí zákonodárce odškodnit pouze československé občany je opřeno o objektivní a rozumné důvody, a proto není diskriminační.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud v první řadě připomněl, že jelikož Úmluva neukládá státům povinnost napravit křivdy, které se odehrály předtím, než ratifikovaly Úmluvu, rozhodnou-li se tak učinit, požívají velkého prostoru pro vlastní uvážení, zejména v otázce stanovení podmínek vzniku nároku na náhradu a okruhu oprávněných osob. Soud v daném případě neshledal v rozlišení na zákla-

dě státního občanství ani ve skutečnosti, že nebylo přihlédnuto k žádosti otce stěžovatelů o udělení občanství z doby před jeho zavlčením do Sovětského svazu, prvky svévole. Jelikož tedy ani zákon sám, ani následná rozhodnutí soudů stěžovatelům nepřiznávaly žádné majetkové právo, je jejich stížnost na porušení práva na pokojné užívání majetku nepřijatelná pro neslučitelnost *ratione materiae* s ustanoveními Úmluvy.

K námitce tvrzené diskriminace Soud odlišil projednávaný případ od případu *Stec a ostatní proti Spojenému království* (č. 65731/01, rozhodnutí velkého senátu ze dne 6. července 2005), v němž formuloval pravidlo, podle kterého na systém sociálních dávek je – na rozdíl od oblasti restitucí a náhrad – použitelný článek 1 Protokolu č. 1, a tudíž i článek 14 Úmluvy. V projednávaném případě však jednorázové odškodnění za zavlčení do gulagu, byť vypláčené správou sociálního zabezpečení ze státního rozpočtu, nebylo sociální dávkou. Judikatura o sociálních dávkách se proto na projednávaný případ nevztahuje. Jelikož článek 14 Úmluvy nemá samostatnou použitelnost, ale uplatní se pouze za předpokladu, že daná námitka spadá do působnosti jiného článku Úmluvy, což v daném případě nenastalo, je i tato námitka stěžovatelů nepřijatelná pro neslučitelnost *ratione materiae* s ustanoveními Úmluvy.

Rozhodnutí ze dne 1. února 2011 ve věci č. 740/05 – AGRO-B, spol. s r. o., proti České republice

Senát páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru o nepřijatelnosti stížnosti, v níž bylo namítáno především porušení práva na spravedlivý proces a pokojné užívání majetku v souvislosti s vyměřením daně z převodu nemovitostí v rámci jejich vkladu do akciové společnosti.

(i) Okolnosti případu

Stěžovatelská společnost založila akciovou společnost, do které vložila jako nepeněžitý vklad nemovitosti v hodnotě odhadnuté na cca 35 milionů Kč. Z účetního hlediska byl tento vklad rozdělen na tři části, když 10 milionů Kč bylo vloženo do základního kapitálu, 2 miliony Kč do rezervního fondu a cca 23 milionů Kč do ostatních kapitálových fondů.

V červenci 2001 Finanční úřad v Jindřichově Hradci vyměřil stěžovatelce daň z převodu nemovitosti ve výši cca 1,2 milionu Kč, a to z té části vkladu, která nebyla vložena do základního kapitálu. Stěžovatelka se odvolala s poukazem na nesprávný výklad § 20 odst. 6 písm. e) zákona č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, který upravuje osvobození od daně. Finanční ředitelství v Českých Budějovicích odvolání v plném rozsahu zamítlo a stěžovatelka následně neuspěla ani se správní žalobou, kterou v červenci 2002 zamítl Krajský soud v Českých Budějovicích, mj. s využitím systematického a teleologického výkladu příslušných norem. Ústavní stížnost stěžovatelky byla pak zamítnuta v červnu 2004.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud na poli článku 1 Protokolu č. 1, tedy z hlediska práva pokojně užívat majetek, potvrdil, že dle Úmluvy je zdanění obecně ospravedlnitelným typem zásahu státu do majetkových práv. Následně se zaměřil na zkoumání otázky, zda v tomto případě šlo o „zákonný“ zásah ve smyslu zmíněného ustanovení. Uvedl, že vnitrostátní právní úprava, na jejímž základě dochází k zásahu do majetkových práv, musí splňovat určitá kvalitativní kritéria, konkrétně musí být přístupná a předvídatelná, což ovšem může být splněno i tehdy, pokud správné porozumění od adresáta vyžaduje odbornou právní konzultaci. Nelze se přitom spoléhat pouze na doslovný výklad gramatický, ale je třeba provést mj. výklad systematický a teleologický. V tomto ohledu Soud neshledal, že by příslušná ustanovení českého daňového zákona byla příliš nejasně formulovaná a pro stěžovatelku nesrozumitelná. Vzal přitom též v úvahu ustálenou podobu vnitrostátní judikatury, která nikdy nevykládala zákon ve smyslu, jehož se stěžovatelka dovolávala. Soud vzal v potaz i skutečnost, že vyměřená daň nebyla zjevně nepřiměřená, a dospěl k závěru o zjevné neopodstatněnosti této části stížnosti.

Soud dále připomněl, že spory týkající se povinnosti zaplatit daň obecně nespádají pod článek 6 odst. 1 Úmluvy, který zaručuje právo na spravedlivý proces. Navíc zde projednávané

daňové řízení nemělo ani jiný, v tomto smyslu relevantní, např. trestněprávní, aspekt. Soud tak konstatoval neslučitelnost stížnosti *ratione materiae* s ustanovením článku 6 odst. 1 Úmluvy.

Rozhodnutí ze dne 18. ledna 2011 ve věci č. 15400/04 – Josef Hykel proti České republice

Senát páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že stížnost opírající se o právo na spravedlivý proces a vlastnické právo je nepřijatelná zčásti pro neslučitelnost *ratione materiae* s ustanoveními Úmluvy a zčásti pro zjevnou neopodstatněnost.

(i) Okolnosti případu

V roce 1965 bylo manželům S. na základě vládního nařízení o opatřeních týkajících se některých věcí užívaných organizacemi v socialistickém sektoru za účelem zajištění provozu místního letiště zkonfiskováno několik pozemků ve prospěch Svazarmu. V roce 1983 stěžovatel dva z těchto pozemků koupil od dcer manželů S. Následně byl stěžovatel zapsán jako vlastník těchto pozemků do evidence nemovitostí a posléze i do katastru nemovitostí. Vlastnické právo stěžovatele v roce 1993 potvrdil okresní pozemkový úřad.

V letech 1995-1996 probíhala mezi stěžovatelem a leteckým klubem, právním nástupcem Svazarmu, jednání o prodeji či pronájmu daných pozemků, avšak bez úspěchu, jelikož letecký klub na základě nových informací usoudil, že pozemky jsou ve vlastnictví státu, a podal žalobu na určení vlastnického práva. Soudy mu daly zapravdu, když dospěly k závěru, že stěžovatel není vlastníkem předmětných pozemků. Dcery manželů S. totiž na něj nemohly převést vlastnické právo k pozemkům, poněvadž v rozhodném okamžiku nebyly jejich vlastníky ony, nýbrž stát.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud konstatoval, že z okolností případu je zřejmé, že stěžovatel nebyl vlastníkem daných pozemků, jelikož ty již v roce 1965 nabyly stát. Stěžovatel neměl ani „legitimní očekávání“ ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě, protože žádné konečné rozhodnutí vnitrostátních orgánů mu vlastnické právo nepřiznávalo. Oznámení pozemkového úřadu za takové rozhodnutí podle Soudu považovat nelze. Všechny vnitrostátní soudy, které se věcí zabývaly, dospěly shodně k závěru, že stěžovatel není vlastníkem daných pozemků. Podle názoru Soudu nic nenavádí tomu, že by jejich závěry byly svévolné či v rozporu s vnitrostátním právem. Soud dále poznamenal, že stěžovatelovo vlastnické právo sice bylo zapsáno v katastru nemovitostí, avšak vzhledem k tomu, že zápis má pouze deklaratorní povahu, ani on nemohl založit legitimní očekávání stěžovatele. Stěžovatel rovněž v rozporu se svým tvrzením neplatil z daných pozemků daň z nemovitostí, a finanční úřad ho proto za vlastníka pozemků nepovažoval. Stěžovatel tedy neměl žádné vlastnické právo a článek 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě není na jeho případ použitelný.

Stejně tak se na jeho případ nevztahuje ani článek 14 Úmluvy, neboť tento článek nemá samostatnou použitelnost, ale uplatní se pouze za předpokladu, že daná námitka spadá do působnosti jiného článku Úmluvy, což v daném případě nenastalo. I námitka porušení zákazu diskriminace je proto nepřijatelná pro neslučitelnost *ratione materiae* s ustanoveními Úmluvy.

K námitce nespravedlivosti řízení o určení vlastnického práva Soud uvedl, že rozhodnutí soudů byla dostatečně odůvodněna a nevykazují známky svévole. Stěžovatel byl v řízení zastoupen advokátem, měl možnost uplatnit své argumenty, navrhnout důkazy a vyjádřit se k provedeným důkazům. Námitka porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy je proto zjevně neopodstatněná.

Rozhodnutí ze dne 8. února 2011 ve věci č. 25126/06 – Jiří Vojta proti České republice

Senát páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že stížnost vznesená na poli práva na spravedlivý proces je nepřijatelná zčásti pro neslučitelnost *ratione materiae* s ustanoveními Úmluvy a zčásti pro zjevnou neopodstatněnost.

(i) Okolnosti případu

V květnu 2000 byla stěžovateli za spáchání přestupku proti občanskému soužití uložena pokuta ve výši 2 tisíce Kč a povinnost zaplatit náklady řízení ve výši 500 Kč. Dle tvrzení stěžovatele mu toto rozhodnutí nebylo nikdy řádně doručeno, jelikož ho doručovatel poté, co ho nezastihl doma, neupozornil na to, kdy přijde zásilku znovu doručit, a neprovedl náhradní doručení, jak vyžadoval tehdy platný správní řád.

V říjnu 2002 obvodní soud nařídil výkon výše uvedeného rozhodnutí; rozhodnutí soudu bylo stěžovateli doručeno až v červnu 2003. Stěžovatel reagoval v červenci 2003 podáním odvolání proti rozhodnutí o nařízení výkonu rozhodnutí a podáním návrhu na obnovu přestupkového řízení.

Správní orgány návrh na obnovu přestupkového řízení v lednu 2004 zamítly s tím, že rozhodnutí bylo stěžovateli doručeno řádně a návrh byl navíc podán po uplynutí zákonné tříleté lhůty.

Odvolání proti nařízení výkonu rozhodnutí městský soud v dubnu 2004 též zamítl, poněvadž nikoli pouhé podání návrhu na obnovu řízení, ale až rozhodnutí správního orgánu o povolení obnovy má odkladný účinek pro vykonávací řízení. Námitkou absence doručení rozhodnutí o přestupku a z toho vyplývající nevykonatelnosti tohoto rozhodnutí se městský soud nezabýval. Jeho postup aproboval v dubnu 2005 Ústavní soud, když dospěl k závěru, že stěžovatel v odvolání netvrdil ani neprokázal, že mu rozhodnutí o přestupku nebylo řádně doručeno. To dle Ústavního soudu uvedl pouze v příloženém návrhu na obnovu řízení, a proto nelze městskému soudu vytýkat, že se s tímto tvrzením nevypořádal.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K námitce upření možnosti podat opravný prostředek proti rozhodnutí o přestupku z důvodu jeho nedoručení Soud konstatoval, že stěžovatel byl řádně předvolán k jednání, a věděl tedy o tom, že je proti němu vedeno přestupkové řízení. Z doručení navíc vyplývá, že poštovní doručovatel provedl dva pokusy o doručení rozhodnutí, které oba selhaly z důvodu jeho nepřítomnosti. Zásilka proto byla uložena na poště a po uplynutí zákonné lhůty byla považována za doručenu. Stěžovatel nijak nezpochybnil, ač mohl, že se fikce doručení neměla uplatnit. Tato část stížnosti je tedy podle Soudu nepřijatelná pro zjevnou neopodstatněnost.

Námitku stěžovatele, že zmeškal lhůtu k podání návrhu na obnovu přestupkového řízení z důvodu průtahů na straně obvodního soudu v řízení o výkonu rozhodnutí, Soud prohlásil za nepřijatelnou pro neslučitelnost *ratione materiae* s ustanoveními Úmluvy, jelikož článek 6 Úmluvy nezaručuje právo na obnovu řízení a tento článek se na řízení o návrhu na povolení obnovy řízení nevztahuje.

Poslední námitku stěžovatele poukazující na skutečnost, že se soudy nijak nevypořádaly s jeho námitkou absence doručení rozhodnutí o přestupku, Soud též prohlásil za nepřijatelnou pro neslučitelnost *ratione materiae* s ustanoveními Úmluvy, poněvadž článek 6 Úmluvy se nevztahuje na řízení o výkonu uloženého trestu. Toto řízení není nedílnou součástí přestupkového řízení, nerozhoduje se v něm o novém přestupku a uloženou pokutu nelze pro její trestní charakter považovat za občanský závazek.

Rozhodnutí ze dne 8. února 2011 ve věci č. 20862/06 – *Bratři Zátkové, a. s., proti České republice*

Senát páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že stížnost na porušení práva na spravedlivý proces v aspektu kontradiktornosti řízení před Ústavním soudem je namísto prohlásit za nepřijatelnou na základě nového kritéria přijatelnosti, které vychází ze zásady *de minimis non curat praetor*.

(i) Okolnosti případu

Proti stěžovatelské společnosti byl veden obchodněprávní spor před Krajským soudem v Českých Budějovicích, který pokračoval před Vrchním soudem v Praze a Nejvyšším soudem. Stěžovatelka v březnu 2003 podala ústavní stížnost. Na výzvu Ústavního soudu, aby

se vyjádřil k ústavní stížnosti, se vrchní soud odvolal na důvody svého rozhodnutí a ústavní stížnost označil za nedůvodnou. Ústavní soud toto vyjádření stěžovatelské společnosti nezaslal a v listopadu 2005 odmítl ústavní stížnost pro zjevnou neopodstatněnost s tím, že vrchní soud na námítky stěžovatelky reagoval a jeho závěry nebyly ani svévolné, ani v příkrém rozporu se zjištěným skutkovým stavem.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatelská společnost poukazovala na porušení zásady kontradiktornosti, která je součástí práva na spravedlivý proces ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy. Soud v minulosti opakovaně dospěl k závěru, že za dané situace má být v zásadě ponecháno na zvážení stěžovatele, zda vyjádření ostatních účastníků řízení vyžadují komentář z jeho strany, jak dříve uvedl např. ve věci *Milatová a ostatní* (č. 61811/00, rozsudek ze dne 21. června 2005).

Vláda tvrdila, že chápání zásady kontradiktornosti v podobných případech je příliš absolutistické a že nelze zcela odhlížet od toho, zda postup Ústavního soudu (či kteréhokoli jiného soudu ve srovnatelné situaci) ve skutečnosti znamenal pro stěžovatele nějakou reálnou újmu na procesních právech.

Soud se rozhodl přezkoumat, zda nejsou splněny podmínky pro uplatnění nového kritéria přijatelnosti založeného na tom, že stěžovatel neutrpěl podstatnou újmu, ledaže dodržování lidských práv vyžaduje přezkum odůvodněnosti stížnosti nebo věc nebyla řádně posouzena vnitrostátním soudem. Přitom dospěl v zásadě ke stejným závěrům jako ve věci *Holub* (č. 24880/05, rozhodnutí ze dne 14. prosince 2010).

Stěžovatelská společnost předně neutrpěla podstatnou újmu ve smyslu zkrácení na svých právech, jejichž porušení ve stížnosti namítala. Vrchní soud jen odkázal na svoji argumentaci, a tudíž nesdělil nic, co by stěžovatelce již nebylo známo. Z rozhodnutí Ústavního soudu také nevyplývá, že by nějak zohlednil pozici vrchního soudu. Stěžovatelská společnost v neposlední řadě nijak neupřesňuje, jaké námítky by mohla uplatnit nad rámec toho, co již uvedla ve své ústavní stížnosti.

Stížnost dále nevyžaduje meritorní posouzení ze strany Soudu. Ten se totiž podobnými stížnostmi již v minulosti zabýval (viz výše zmíněný rozsudek *Milatová*) a Ústavní soud v reakci na to poněkud upravil svoji praxi (plénum Ústavního soudu přijalo vnitřní doporučení pro soudce zpravodaje, aby vyjádření účastníků byla zasílána stěžovateli na vědomí s přiměřenou lhůtou k případné replice, obsahují-li nějaké nové skutečnosti, tvrzení nebo argumentaci, a to i v případě pochybností o tom, zda je skutečně obsahují).

Věc stěžovatelské společnosti, tedy její občanské právo nebo závazek, byla konečně meritorně posouzena soudem prvního a druhého stupně. Podle Soudu toto zjištění postačuje ke splnění podmínky řádného posouzení vnitrostátním soudem; nepoužitelnost nového kritéria přijatelnosti na námítky směřující proti rozhodnutí poslední vnitrostátní instance by nebyla slučitelná s předmětem a cílem ustanovení článku 35 odst. 3 písm. b) Úmluvy, které ve znění Protokolu č. 14 nové kritérium přijatelnosti stanoví.⁹

Rozhodnutí ze dne 15. března 2011 ve věci č. 3222/06 – Zdeněk Altner proti České republice

Senát páté sekce Soudu prohlásil jednomyslně za zjevně neopodstatněnou stížnost, v níž bylo namítáno porušení práva na přístup k soudu jako součástí práva na spravedlivý proces.

(i) Okolnosti případu

Stěžovatel napadal postup Krajského soudu v Ústí nad Labem, který odmítl jeho odvolání proti usnesení Okresního soudu v Litoměřicích z důvodu neodstranění vad podaného odvo-

⁹ Česká republika byla za postup Ústavního soudu nicméně odsouzena v rozsudcích *Hubka, Pašovič, Kysilková a Kysilka*, 3A.CZ s. r. o. a *BENet Praha, spol. s r. o.*, o nichž je referováno v pododdílu 1.1.1. této zprávy.

lání, a postup Ústavního soudu, který odmítl jeho ústavní stížnost z důvodu, že proti rozhodnutí krajského soudu stěžovatel nepodal žalobu pro zmatečnost.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud uznal argumenty vlády, která tvrdila, že postup odvolacího soudu byl správný a že na vině je naopak stěžovatel, který nedostatečně dbal svých povinností účastníka řízení. Stěžovatel, který je povoláním advokát, sice v odvolání uvedl, že je v pracovní neschopnosti a odvolání doplní, jakmile mu to jeho zdravotní stav dovolí, poté však zůstal několik měsíců naprosto nečinný, nezajistil si, aby mu pošta (včetně výzvy k odstranění vad podání, kterou mu adresoval krajský soud) byla přeposílána z jeho advokátní kanceláře do místa jeho pobytu, ani se nenechal právně zastoupit jiným advokátem.

Co se týče postupu Ústavního soudu, Soud se ztotožnil s názorem vlády, že stěžovatel brojí obecně proti tomu, aby podání ústavní stížnosti bylo podmiňováno vyčerpáním mimořádného opravného prostředku; na rozdíl od jiných případů tedy netvrdí, že povinnost využít napřed žalobu pro zmatečnost nemohl předvídat. Soud odmítl názor stěžovatele, že taková povinnost je v rozporu s právem na projednání věci v přiměřené lhůtě. Připomněl také výzvu států obsaženou v prohlášení z konference o budoucnosti – v současné době značně přetíženého – kontrolního mechanismu Úmluvy, konané v únoru 2010 ve švýcarském Interlaken, podle které by Soud měl být přísnější při posuzování stížností, zejména pokud jde o podmínky přijatelnosti a meze své příslušnosti. Rozhodl se proto držet se námitky, jak ji vymezil stěžovatel, a nezabývat se z vlastní iniciativy případnou námitkou porušení práva na přístup k (Ústavnímu) soudu.

Rozhodnutí ze dne 22. března 2011 ve věci č. 10280/06 – Jitka Engelmánová proti České republice

Senát páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že stížnost na porušení vlastnického práva je nepřijatelná pro neslučitelnost *ratione materiae* s Úmluvou a stížnost na porušení různých aspektů práva na spravedlivý proces je nepřijatelná částečně pro neslučitelnost *ratione materiae* s Úmluvou, částečně pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy a částečně pro zjevnou neopodstatněnost.

(i) Okolnosti případu

Usnesením vlády byl v srpnu 1993 schválen privatizační projekt předložený E. M., matkou stěžovatelky. Podle tohoto usnesení měl být majetek dotčeného státního podniku privatizován formou přímého prodeje za účetní hodnotu sníženou o hodnotu restitučního nároku E. M. Předmětný majetek byl následně převeden na Fond národního majetku, který však odmítl majetek dále převést, neboť podle něj E. M. řádně nepředložila závazný příslib o své schopnosti uhradit kupní cenu majetku, čímž nesplnila podmínky příslušné pro daný typ privatizace. Po smrti E. M. se stěžovatelka privatizace předmětného majetku neúspěšně domáhala před soudy a usnesením vlády z října 2004 bylo nakonec usnesení vlády o schválení privatizačního projektu zrušeno, přičemž Ministerstvo financí rozhodlo o vypořádání restitučního nároku stěžovatelky formou finanční náhrady. Ústavní stížnost, kterou se stěžovatelka domáhala odkladu vykonatelnosti obou rozhodnutí, Ústavní soud jako zjevně neopodstatněnou odmítl a stěžovatelka se svým nárokem neuspěla nakonec ani v řízeních o správní a občanskoprávní žalobě, jejichž prostřednictvím se domáhala zrušení obou rozhodnutí.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud nejprve připomněl, že k tomu, aby mohla stěžovatelka namítat porušení svých majetkových práv zaručených článkem 1 Protokolu č. 1, musela disponovat buď přímo „existujícím majetkem“ ve smyslu judikatury Soudu, anebo majetkovou hodnotou či pohledávkami, u nichž lze tvrdit, že existuje alespoň „legitimní očekávání“, že dojde k jejich realizaci. Konstatoval, že právní předchůdkyně stěžovatelky takovým existujícím majetkem ani legitimním očekáváním nedisponovala, a to především s ohledem na skutečnost, že privatizace předmětného majetku závisela na tom, zda stěžovatelka prokáže schopnost uhradit kupní cenu.

Privatizační nárok stěžovatelky byl podmíněný, stěžovatelka stanoveným podmínkám nevyhověla a nic nenasvědčilo o tom, že následná hodnocení soudů byla svévolná. Soud proto vyhověl vládě a námitku stěžovatelky odmítl jako neslučitelnou *ratione materiae* s ustanoveními Úmluvy.

Stran stěžovatelčiny námitky porušení práva na přístup k soudu ohledně přezkumu usnesení vlády o zrušení předchozího usnesení vlády o schválení předmětného privatizačního projektu Soud uvedl, že právo na přístup k soudu v občanskoprávních věcech vyplývající z článku 6 odst. 1 Úmluvy nezaručuje žádný konkrétní obsah případného práva občanskoprávní povahy a v pravomoci Soudu není toto ustanovení vykládat způsobem, který nemá základ v právním řádu daného státu. Konstatoval, že usnesení vlády, kterým byl privatizační projekt schválen, podle vnitrostátního práva žádné občanské právo stěžovatelky nekonstitovalo, a nelze tudíž dospět k závěru, že by takové právo mohlo být dotčeno pozdějším usnesením vlády nebo řízením o ústavní stížnosti stěžovatelky. Danou námitku proto Soud rovněž prohlásil za neslučitelnou *ratione materiae* s ustanoveními Úmluvy.

K námitce stěžovatelky týkající se porušení jejího práva na přístup k soudu v souvislosti s namítanou nemožností soudního přezkumu rozhodnutí Ministerstva financí o vypořádání restitučního nároku stěžovatelky Soud předně konstatoval, že stěžovatelka v daném případě disponovala vnitrostátními prostředky nápravy, které nevyčerpala, a tato část stížnosti je proto nepřijatelná. K části námitky, kterou stěžovatelka napadala odmítnutí její ústavní stížnosti, Soud uvedl, že zásadu vyplývající z jeho ustálené judikatury, podle které mají soudy povinnost svá rozhodnutí řádně odůvodnit, rozhodně nelze chápat tak, že vyžaduje, aby se soudy vypořádaly s každým případným tvrzením. Odůvodnění usnesení o odmítnutí ústavní stížnosti stěžovatelky v daném případě požadavkům článku 6 odst. 1 Úmluvy vyhovělo, když Ústavní soud všechny argumenty předložené stěžovatelkou zvážil a své rozhodnutí dostatečně, byť stručně, odůvodnil. Tuto část stížnosti proto Soud prohlásil za nepřijatelnou pro zjevnou neopodstatněnost.

Rozhodnutí ze dne 29. března 2011 ve věci č. 17696/07 – Jan Čavajda proti České republice

Stížnost týkající se zejména porušení práva na spravedlivý proces v aspektu kontradiktornosti řízení před Ústavním soudem prohlásil senát páté sekce Soudu jednomyslně za nepřijatelnou, neboť stěžovatel neutrpěl podstatnou újmu a ve zbytku byla stížnost zjevně neopodstatněná.

(i) Okolnosti případu

Po zrušení původního odsuzujícího rozsudku Vrchním soudem v Praze v dubnu 2005 dospěl Krajský soud v Hradci Králové v lednu 2006 opět k závěru o stěžovatelově vině pokusem o vraždu, přičemž vyšel z celé řady důkazů, včetně svědeckých výpovědí. Svědectví oběti bylo při hlavním líčení pouze přečteno, neboť se poškozený na ně odvolal, avšak odpověděl na všechny položené doplňující otázky. Vrchní soud v březnu 2006 prvostuňový rozsudek potvrdil, Nejvyšší soud následně zamítl stěžovatelovo dovolání pro zjevnou neopodstatněnost. Ústavní soud si vyžádal vyjádření obecných soudů a státního zastupitelství. Tyto orgány buď odkázaly na svá rozhodnutí, nebo označily ústavní stížnost za neopodstatněnou, anebo se vzdaly postavení účastníka nebo vedlejšího účastníka řízení. Ústavní soud stěžovatele těmito vyjádřeními neobeslal a stížnost v únoru 2007 zamítl s poznámkou, že tato vyjádření nepřinesla nic nového a že k nim nepřihlížel.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel na poli článku 6 odst. 1 kritizoval v první řadě postup Ústavního soudu s tím, že řízení nebylo kontradiktorní a vydané rozhodnutí bylo svévolné, nedostatečně odůvodněné a nekonalo se jednání.

Soud požádal vládu o stanovisko pouze k otázce dodržení zásady kontradiktornosti řízení, přičemž přisvědčil názoru vlády, že je namístě použít nové kritérium přijatelnosti. Podle Soudu stěžovatel nedoručením sporných vyjádření oslovených orgánů neutrpěl podstatnou újmu,

protože svým obsahem tato vyjádření nemohla rozhodnutí Ústavního soudu ovlivnit. Věc byla jinak řádně projednána vnitrostátními soudy a dodržování lidských práv nevyvolává potřebu stížnost projednat.

Další kritiku postupu Ústavního soudu a jeho rozhodnutí Soud odmítl pro zjevnou neopodstatněnost v souladu se svojí ustálenou judikaturou.

Stejně tak konstatoval, že řízení před obecnými soudy respektovalo právo stěžovatele vyslechnout svědky. Poškozený byl přítomen hlavnímu líčení, stěžovatel mu mohl klást otázky a poškozený na ně odpovídal.

Rozhodnutí ze dne 29. března 2011 ve věci č. 9965/08 – Vladimír Matoušek proti České republice

Senát páté sekce Soudu jednomyslně prohlásil za nepřijatelnou stížnost týkající se porušení práva na spravedlivý proces v podobě kontradiktornosti řízení před Ústavním soudem a postupů soudů v trestním řízení proti stěžovateli.

(i) Okolnosti případu

Stěžovatel byl Okresním soudem ve Znojmě v listopadu 2005 odsouzen pro pokus podvodu. V odvolání ke Krajskému soudu v Brně namítal neprovedení znaleckého posudku ohledně pravosti sporných podpisů. Krajský soud v květnu 2006 potvrdil výrok o stěžovatelově vině a stran posudku konstatoval, že podpisy na smlouvě byly natolik odlišné od skutečných podpisů dotčených osob, že vyjádření znalce nebylo potřebné. Nejvyšší soud v únoru 2007 odmítl stěžovatelovo dovolání pro zjevnou neopodstatněnost a konstatoval, že stěžovatel jednal v nepřímém úmyslu. Ústavní soud si vyžádal vyjádření státních orgánů, které však jen odkázaly na svá rozhodnutí s tím, že se se stěžovatelovými námitkami již vypořádaly, a v listopadu 2007 odmítl stěžovatelovu ústavní stížnost, aniž tato vyjádření stěžovateli zaslal, a podotkl, že v nich nic nového nebylo.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel v prvé řadě kritizoval, že mu Ústavní soud nezaslal vyjádření státních orgánů, které předtím řešily jeho kauzu. Soud, podobně jako v případě Čavajda (viz výše), dospěl k závěru, že stěžovatel neutrpěl podstatnou újmu, jeho věc byla projednána vnitrostátními soudy a dodržování lidských práv nevyžaduje další zkoumání této námítky.

Stěžovatel dále napadal postup krajského soudu, který nepřipustil navrhovaný znalecký posudek. Soud k tomu s odkazem na svoji ustálenou judikaturu poznamenal, že krajský soud řádně odůvodnil, proč byl navrhovaný důkaz nadbytečný, a jeho rozhodnutí v tomto ohledu není nijak svévolné.

Stěžovatel konečně tvrdil, že mu nebyl prokázán úmysl spáchat trestný čin. Soud připomněl, že stěžovatelovo právo na spravedlivý proces nebylo nijak zkráceno a že rozhodnutí vnitrostátních soudů byla řádně odůvodněna, aniž vykazovala známky svévole.

Všechny námitky obsažené ve stížnosti byly tudíž prohlášeny za nepřijatelné.

Rozhodnutí ze dne 5. dubna 2011 ve věci č. 31225/06 – Lubomír Slunský proti České republice

Senát páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že stížnost na porušení práva na svobodu pohybu způsobené nepřiměřeně dlouhým odebráním cestovního pasu je nepřijatelná pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy.

(i) Okolnosti případu

V červnu 1998 Policie České republiky podle § 17 písm. b) zákona č. 216/1991 Sb., o cestovních dokladech a cestování do zahraničí, odňala stěžovateli cestovní pas. Důvodem bylo vedení trestního stíhání proti jeho osobě pro podezření ze spáchání trestných činů podvodu a zpronevěry. V prosinci 1998 policie stěžovateli na jeho žádost o vrácení pasu sdělila, že mu pas nebude vrácen do doby, než bude o jeho trestním stíhání meritorně rozhodnuto.

V srpnu 2005 podala spoluobviněná stěžovatele ústavní stížnost, ve které poukazovala na nepřiměřenou délku trestního řízení a též na porušení práva na svobodu pohybu z důvodu odebrání cestovního pasu. V květnu 2007 Ústavní soud její stížnost odmítl.

V rámci hlavního líčení konaného v červnu 2007 před Krajským soudem v Ostravě stěžovatel a jeho spoluobviněná požádali o vydání stanoviska soudu k zadrženým cestovním dokladům. Krajský soud po zvážení jejich žádosti a s přihlédnutím ke stádiu dokazování, kdy oba již byli k obsahu obžaloby vyslechnuti, a s ohledem na možnost cestovat v rámci Evropské unie bez cestovního pasu, dospěl k závěru, že je možné vydat souhlas s vrácením cestovních dokladů obou obviněných. Informoval proto správní orgán příslušný k vydání cestovního pasu, že souhlasí s vrácením či vydáním nových cestovních pasů stěžovateli a jeho spoluobviněné. V červenci 2007 byl stěžovateli cestovní pas na jeho žádost vydán.

V únoru 2009 Vrchní soud v Olomouci stěžovatele uznal vinným z uvedených trestných činů a odsoudil ho k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v délce trvání 6 a půl roku.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud v první řadě konstatoval, že stěžovatel nepodal proti rozhodnutí o odnětí cestovního pasu odvolání ani žalobu ke správnímu soudu a až do června 2007, kdy jeho žádost přinesla úspěch, se nepokusil pas získat zpět. Argument stěžovatele, že v té době zákon nedával správním orgánům možnost jakéhokoli správního uvážení při odebrání cestovního pasu, jelikož mohly ověřovat toliko, zda je proti dané osobě vedeno trestní stíhání, Soud odmítl s tím, že stěžovatel měl tuto právní úpravu napadnout před správními soudy. Připomněl, že zejména Nejvyšší správní soud zaujal v dané otázce velmi progresivní postoj, když nejprve v březnu 2005 konstatoval, že dané zákonné ustanovení je třeba vykládat ústavně konformním způsobem, a následně v červnu 2007 podal k Ústavnímu soudu návrh na zrušení tohoto ustanovení.

Pakliže by stěžovatel u správních soudů se svou argumentací založenou na Úmluvě nespěl, mohl podle názoru Soudu podat ústavní stížnost a navrhnout mimo jiné zrušení příslušných ustanovení zákona o cestovních dokladech. Ústavní soud se obdobnými stížnostmi zabýval a po určitém judikatorním vývoji dospěl k závěru, že daná zákonná ustanovení jsou v rozporu s ústavním pořádkem (nálezy sp. zn. Pl. ÚS 12/07 a Pl. ÚS 18/07). Následně byla přijata nová právní úprava, která rozhodování o odebrání cestovních pasů svěřuje orgánům činným v trestním řízení. Stěžovatel dle Soudu nemůže namítat, že Ústavní soud dané nálezy vydal příliš pozdě, takže nemohly jeho situaci již změnit, jestliže se sám na Ústavní soud neobrátil. Skutečnost, že ústavní stížnost podala jeho spoluobviněná, na tomto závěru nic nemění, poněvadž daná otázka vyžaduje individuální přezkum všech okolností každého jednotlivého případu a spoluobviněná stěžovatele navíc formulovala petit ústavní stížnosti tak, že se Ústavní soud otázkou zásahu do práva na svobodu pohybu nemohl zabývat.

Stěžovatel tedy neprokázal, že by vládou uváděné prostředky nápravy byly neúčinné, a jelikož je nevyčerpal a zároveň nedoložil žádné zvláštní okolnosti svého případu, které by tento postup ospravedlňovaly, prohlásil Soud jeho stížnost za nepřijatelnou.

Rozhodnutí ze dne 21. června 2011 ve věci č. 2615/10 – Ludmila Polednová proti České republice

Stížnost opírající se o tvrzení, že stěžovatelka byla odsouzena za skutek, který v době, kdy byl spáchán, nebyl trestným činem, a že trestní řízení proti ní vedené nebylo spravedlivé, byla senátem páté sekce Soudu jednomyslně prohlášena za nepřijatelnou pro zjevnou neopodstatněnost.

(i) Okolnosti případu

Stěžovatelka byla jedním z prokurátorů v procesu s Miladou Horákovou a spol., v němž byl v červnu 1950 čtyřem obžalovaným uložen trest smrti. V roce 2005 byla za svůj podíl na této tzv. justiční vraždě obviněna a v roce 2008 odsouzena jako přímý účastník trestného činu vraždy podle § 136 zákona trestního o zločinech, přečinech a přestupcích (zákon č. 117/1852 říšského zákoníku).

Klíčovým z hlediska právní kvalifikace jednání stěžovatelky bylo první rozhodnutí Nejvyššího soudu v její věci (usnesení sp. zn. 7 Tdo 549/2008 ze dne 4. června 2008), kterým byl zrušen předcházející osvobozující rozsudek Vrchního soudu v Praze. Nejvyšší soud v něm odkázal na jiný svůj judikát (usnesení sp. zn. 7 Tz 179/99 ze dne 7. prosince 1999), v němž vymezil některé základní předpoklady, které musí být splněny, aby rozsudek mohl být považován za akt spravedlnosti, a formuloval podmínky trestní odpovědnosti soudce za smrt osob, které byly nevinně odsouzeny k trestům smrti rozsudkem, na jehož vynesení se soudce podílel s vědomím, že odsouzené osoby jsou ve skutečnosti nevinné. Zdůraznil přitom, že společným znakem těchto podmínek je absence základních nadčasových etických atributů výkonu soudcovské funkce. Konstatoval také, že podobné zásady lze uplatnit i na odpovědnost žalobce. Konkrétní okolnosti daného případu potom podle něj svědčily o tom, že jednání stěžovatelky je možné kvalifikovat tak, jak výše uvedeno.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

a) K tvrzenému porušení článku 7 Úmluvy

Soud předně konstatoval, že stěžovatelka byla odsouzena na základě zákona účinného v době činu a že jeho použití a výklad ze strany vnitrostátních soudů nebyly svévolné. Dodal dále, že striktní výklad příslušných trestněprávních ustanovení byl v souladu s článkem 7 Úmluvy, který nemůže poskytovat ochranu likvidování politických oponentů prostřednictvím trestů smrti ukládaných v řízení, které flagrantním způsobem porušuje právo na spravedlivý proces a zejména právo na život.

Soud neakceptoval argument stěžovatelky, že se při procesu s Miladou Horákovou a spol. pouze řídila pokyny nadřízených, ve které měla plnou důvěru. Připomněl, že také na ni se vztahovala zásada „neznalost zákona neomlouvá“ a že se nemohla zcela a slepě odvolávat na pokyny, které flagrantním způsobem porušovaly nejen zásady vnitrostátního právního řádu, ale též lidská práva chráněná na mezinárodní úrovni a zejména právo na život. Stěžovatelka navíc měla v dané době určité právnické vzdělání i zkušenosti z jiných procesů a shromážděné důkazy svědčily o tom, že si musela být vědoma toho, že proces byl dopředu zmanipulován. Stěžovatelka, která ze své pozice prokurátorky přispěla k vytvoření zdání zákonnosti politického procesu proti Miladě Horákové a spol. a ztotožnila se s touto nepřijatelnou praxí, se podle Soudu nemůže dovolávat ochrany poskytované článkem 7 Úmluvy.

Připomněl také věc *Glaessner proti Německu* (č. 46362/99; rozhodnutí ze dne 28. června 2001), která se týkala prokurátora bývalé NDR, jenž byl po přechodu země k demokratickému režimu odsouzen za trestný čin zbavení svobody, kterého se dopustil tím, že se podílel na uložení nepřiměřeného trestu odnětí svobody tehdejšímu známému disidentovi. Také v případě stěžovatelky dospěl Soud k závěru, že její odsouzení bylo v souladu s článkem 7 Úmluvy, neboť její čin byl definován – s dostatečnou mírou přístupnosti a předvídatelnosti – jako trestný podle vnitrostátní práva účinného v době, kdy byl spáchán.

b) K tvrzenému porušení článku 6 Úmluvy

Pokud jde o námitku porušení práva na spravedlivý proces, stěžovatelka kromě jiného namítala, že její obhájce se při hlavním líčení nemohl vyjadřovat postupně k jednotlivým prováděným důkazům, neboť soud prvního stupně dospěl k závěru, že takové právo má pouze obžalovaný, nikoli jeho obhájce, na čemž nic nemění ani skutečnost, že bylo vyhověno žádosti stěžovatelky, aby se hlavní líčení konalo v její nepřítomnosti.

Soud však dospěl k závěru, že stěžovatelka a její obhájce i tak měli v průběhu vnitrostátního řízení dostatek příležitostí se vyjádřit ke všem důkazům shromážděným v přípravném řízení a provedeným v řízení před soudy. V rozporu s právem stěžovatelky zaručeným v článku 6 Úmluvy nebyla ani skutečnost, že Ústavní soud rozhodl o její ústavní stížnosti bez jednání, neboť jednak se zabýval pouze otázkami ústavnosti, jednak se jednání konala před obecnými soudy všech tří stupňů.

c) K dalším tvrzeným porušením Úmluvy

Stěžovatelka dále s odkazem na článek 14 Úmluvy namítala, že byla diskriminována, neboť jiný prokurátor známý z politických procesů v padesátých letech (Karel Vaš) na rozdíl od ní

odsouzen nebyl. Na poli článku 6 Úmluvy poukazovala také na mediální kampaň proti ní vedenou a na způsob, jakým byla v jejím případě aplikována jednotlivá rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii vydaná v minulosti.

Soud především uvedl, že nelze považovat za diskriminaci skutečnost, že vnitrostátní soudy dospěly ve dvou trestních kauzách založených na odlišných skutcích a na odlišné právní kvalifikaci k odlišným závěrům. Poznamenal také, že stěžovatelka nemohla očekávat, že její případ unikne mediální pozornosti, a neprokázala, že by proti ní byla vedena kampaň takové intenzity, která by mohla ovlivnit názor soudců rozhodujících v její věci. Konstatoval také, že otázky amnestie nespádají pod článek 6 Úmluvy. Také tyto námitky byly tudíž prohlášeny za nepřijatelné pro zjevnou neopodstatněnost.

Rozhodnutí ze dne 28. června 2011 ve věcech č. 14256/05 – Věra a Jaroslav Kroutilíková, č. 15895/05 – Helena a Helena Cajthamlová, č. 40461/05 – Jaroslav Nevařil, č. 11005/06 – Alena Norková a Dana Lavická, č. 13226/06 – Zdeněk Vrácovský, č. 46575/06 – Jaroslav Bravenec a č. 37054/07 – František Sehnal proti České republice

Senát páté sekce Soudu jednomyslně prohlásil za zjevně neopodstatněné sedm stížností, v nichž bylo namítáno zejména porušení vlastnického práva v důsledku jen částečného uspokojení nároků z transformace zemědělských družstev.

(i) Okolnosti případů

Jednotlivé stížnosti se v dílčích aspektech lišily, nicméně ve všech stěžovatelé poukazovali na to, že v souvislosti s procesem transformace zemědělských družstev jsou oprávněnými osobami dle zákona č. 42/1992 Sb., o úpravě majetkových vztahů a vypořádání majetkových nároků v družstvech, respektive též zákona č. 229/1991 Sb., o půdě. Z toho plynoucí majetkové nároky stěžovatelů vůči družstvům vzniklé v devadesátých letech však nebyly dosud plně uspokojeny, přestože se jich někteří stěžovatelé domáhali v soudních řízeních. Stěžovatelé přitom mj. tvrdili, že tato situace byla vyvolána účelovými převody majetku z příslušných družstev na jiné ekonomické subjekty s cílem vyhnout se povinnosti uspokojit jejich nároky. V některých případech byl pak na majetek transformovaných družstev prohlášen konkurs, případně proběhla jejich likvidace.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

a) Námitky stěžovatelů

Stěžovatelé byli přesvědčeni, že ze strany státu došlo za dané situace k porušení jejich práva na pokojné užívání majetku ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě, a to zejména v důsledku neschopnosti státu zaručit jim skrze vhodnou právní úpravu úplné uhrazení majetkových pohledávek v penězích. Někteří dále namítali porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy pro nadměrnou délku příslušných soudních řízení, případně též článku 13 Úmluvy z důvodu neexistence účinného vnitrostátního prostředku nápravy.

b) K tvrzenému porušení článku 1 Protokolu č. 1 Úmluvy

Soud nejprve v rámci předběžného posouzení deklaroval svoji příslušnost *ratione temporis* navzdory tomu, že transformační zákon č. 42/1992 Sb. nabyl účinnosti přede dnem, od něhož je Úmluva považována za závaznou pro Českou republiku. Dále konstatoval, že pohledávky stěžovatelů vůči družstvům je namíste považovat za majetek ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1, nehledě na možné pochybnosti o jejich povaze dle vnitrostátního práva.

Soud uznal, že postup státu byl v souladu s podmínkami stanovenými vnitrostátním právem a že sledoval legitimní cíl ve veřejném zájmu v podobě transformace zemědělského sektoru a jeho přizpůsobení poměrům tržní ekonomiky za současného zajištění kontinuity zemědělské produkce. Povšiml si, že šlo o transformaci velkého rozsahu a značné závažnosti, když podle odhadů mohlo být dotčeno okolo 900 tisíc oprávněných osob s nároky v řádu desítek miliard korun. Dále zohlednil, že okolnosti případu se odehrávaly po změně politického a hospodářského režimu a stát musel brát v potaz omezené možnosti svého rozpočtu. V takové výjimečné situaci je prostor pro uvážení, který Úmluva státu ponechává, širší a může

v rámci restitučních procesů opravňovat i výrazně sníženou výši kompenzace, která nedosahuje plné tržní hodnoty majetku.

Transformační zákon přitom stěžovatelům nepřiznával konkrétní majetek, ale majetkový podíl s charakterem účasti na jmění družstva nashromážděném v období do roku 1992. Byla to samotná družstva, která v transformaci prováděla ocenění svého jmění, což následně většinou stvrzovaly i osoby účastníci se jejich transformace. Jak vláda tvrdila a stěžovatelé nezpochybnili, účetní ceny majetku, z kterých družstva vycházela, neboť žádné tržní ceny neexistovaly, byly často nadhodnocené právě oproti cenám tržním, k čemuž mj. přispěl následný ekonomický a technologický vývoj zemědělského sektoru. Družstva pak objektivně nebyla schopna dostát souhrnu závazků v jejich nominální výši.

Soud dále zdůraznil, že Česká republika na sebe nepřevzala závazek uhradit pohledávky oprávněných osob a v dané věci tak šlo o vztah dlužníků a věřitelů jako soukromých osob. Povinnost státu se pak omezovala na zajištění instrumentů a procesních záruk pro řešení vznikajících sporů. Vláda přitom doložila, že zde byla řada právních prostředků k ochraně majetkových práv stěžovatelů, z nichž zejména občanskoprávní žaloby mohly být využitelné právě vůči namítanému postupu družstev. Stěžovatelé však většinu těchto prostředků buď vůbec nevyužili, nebo v tom nebyli dostatečně důslední. Žádný ze stěžovatelů například nevyužil institutu pokut a kaucí dle zákona č. 39/1993 Sb., pokutách a kaucích za nedodržování zákonů upravujících transformaci zemědělských družstev a nápravu majetkových křivd v oblasti vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku. Někteří stěžovatelé také nevyvrátili pochybnosti o promlčení svých pohledávek.

Pokud jde o konkursy družstev, stěžovatelé nedoložili, že ty by probíhaly v rozporu se zákonem či by v nich byli dlužníci zvýhodňováni. Současně ani v trestních řízeních, ani jinak nebylo prokázáno, že by z družstev byl vyváděn majetek za účelem zmaření pohledávek stěžovatelů takovým způsobem, který by vyžadoval zásah státu. Konečně Soud nenechal bez povšimnutí, že stěžovatelé dosáhli alespoň částečného uspokojení svých pohledávek, ať již na základě dohod nebo v konkursním řízení.

V návaznosti na to Soud uzavřel, že nemožnost dosáhnout plného uspokojení pohledávek z transformace byla souhrnným důsledkem řady faktorů, které mohl stát jen málo ovlivnit, jako např. vývoj cen a zemědělské výroby nebo kvalita managementu družstev. Na stěžovatele tak nebylo za daných okolností uvaleno nadměrné břemeno a jejich stížnosti nevzbuzují zdání porušení práv chráněných Úmluvou. Námitku na poli článku 1 Protokolu č. 1 tak Soud odmítl jako zjevně neopodstatněnou.

c) K dalším tvrzeným porušením Úmluvy

Soud z různých důvodů odmítl jako nepřijatelné i všechny zbývající námitky týkající se mj. nepřiměřené délky řízení, povinného zastoupení před Nejvyšším soudem či neexistence účinného vnitrostátního prostředku nápravy.

Rozhodnutí ze dne 6. září 2011 ve věci č. 36919/10 – *Thierry Isaka proti České republice*

Senát páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že stížnost na porušení práva na život a zákaz mučení samostatně i ve spojení s právem na prostředek nápravy je nepřijatelná pro zjevnou neopodstatněnost.

(i) Okolnosti případu

Koncem května 2010 byl stěžovatel, státní příslušník Demokratické republiky Kongo (dále jen „DRK“), po přeletu z ruského Rostova zadržen na letišti Ruzyně s padělaným povolením k pobytu ve Francii. Se stěžovatelem bylo bezprostředně zahájeno řízení o správním vyhoštění, v jehož rámci bylo Ministerstvem vnitra vyhotoveno závazné stanovisko, podle kterého nic nebránilo vycestování stěžovatele do země jeho původu. Ještě téhož dne uložila policie stěžovateli formou příkazu na místě ve smyslu správního řádu (stěžovatel svým podpisem potvrdil, že s uložením povinnosti souhlasí) správní vyhoštění s dobou platnosti na dva roky. V následujících dnech se české orgány opakovaně marně pokusily stěžovatele letecky vrátit

zpět do Ruska na základě Dohody mezi Evropským společenstvím a Ruskou federací o re-admisi; protože ruské orgány stěžovatele odmítly převzít, byl rozhodnutím policie zajištěn za účelem předání podle mezinárodní smlouvy.

V červenci 2010 vydal Soud předběžné opatření, kterým zakázal vyhostit stěžovatele do DRK. Na podnět stěžovatele zrušilo Ministerstvo vnitra v přezkumném řízení rozhodnutí o správním vyhoštění z května 2010. Proti novému rozhodnutí o správním vyhoštění stěžovatele, které bylo orgánem prvního stupně vydáno v říjnu 2010, se stěžovatel odvolal. Rozsudkem Okresního soudu v Mladé Boleslavi z října 2010 byl stěžovatel propuštěn ze zařízení pro zajištění cizinců a ještě téhož dne učinil prohlášení o mezinárodní ochraně ve smyslu zákona č. 325/1999 Sb., o azylu. Následně bylo zahájeno řízení o udělení mezinárodní ochrany. Soud v květnu 2011 zrušil své předběžné opatření.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel před Soudem především namítal, že existovaly vážné obavy z rizik nelidského zacházení nebo smrti, která mu hrozila v případě jeho vyhoštění do DRK. Kritizoval české orgány, že v rozporu s články 2 a 3 Úmluvy v řízení o správním vyhoštění jeho obavy z předmětných rizik vůbec neposoudily. V případě vrácení do Ruska by byl vystaven riziku automatického vyhoštění do DRK, neboť podle něj v Rusku neexistují (v rozporu s požadavky stanovenými Úmluvou) účinné záruky pro ochranu cizinců v takových případech. Namítal nakonec i porušení svého práva zaručeného článkem 13 Úmluvy (právo na účinný právní prostředek nápravy) ve spojení s články 2 a 3 Úmluvy, neboť dle jeho tvrzení neměl možnost vyjádřit své obavy ani v rámci řízení o předání do Ruska, přičemž navíc vůči rozhodnutí o předání nedisponoval opravným prostředkem.

Soud ohledně tvrzeného porušení závazků státu vyplývajících z článků 2 a 3 Úmluvy připomněl, že stát nese odpovědnost v případě vyhoštění žadatele o azyl do země, kde existují závažné obavy z vystavení dané osoby nedovolenému zacházení. Odpovědnosti se stát nemůže zprostit ani v případě, že osobu vyhostí do třetího státu, který je rovněž smluvní stranou Úmluvy. Přesto Soud vyhověl námitce vlády, když konstatoval, že v době rozhodnutí o vyhoštění stěžovatele a pokusů o jeho realizaci návratem stěžovatele do Ruska stěžovatel nesdělil orgánům bezpečné země, jakmile se ocitl na jejím území, své obavy, že bude vystaven nedovolenému zacházení, ať v už přímo v DRK nebo nepřímo v Rusku z hlediska údajně nedostatečných procesních záruk, které by tam měl k dispozici. Nevyužil několika příležitostí, které se mu naskytly ve vztahu k českým orgánům, a předtím nepožádal o azyl ani v Rusku, kde před příletem do České republiky téměř tři týdny pobýval na základě turistického víza. Jelikož tedy českým orgánům své obavy včas nevyjevil, nemůže je kritizovat za to, že tyto obavy nevzaly v potaz. Naproti tomu poté, co požádal o azyl, začaly české orgány jeho obavy zkoumat, navíc již bylo upuštěno od pokusů vrátit jej do Ruska. Tato část stížnosti byla tedy zjevně neopodstatněná.

V důsledku tohoto závěru Soud konstatoval, že neobstojí ani namítané porušení článku 13 Úmluvy ve spojení s články 2 a 3 Úmluvy, jehož záruky se v důsledku absence hájitelného tvrzení o porušení věcného práva neaktivují.

Rozhodnutí ze dne 20. září 2011 ve věci č. 22350/10 – Volodymyr Furtsev proti České republice

Senát páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že stížnost, v níž se stěžovatel dovo-lával zákaz diskriminace ve spojení s vlastnickým právem v souvislosti s podmínkami pro určení výše starobního důchodu, je nepřijatelná pro zjevnou neopodstatněnost.

(i) Okolnosti případu

Dříve, než se v roce 1999 přestěhoval do České republiky, vykonával stěžovatel, ukrajinský státní příslušník, na Ukrajině po dvacet let službu vojáka z povolání. Do roku 2002 byl důchodově zabezpečen ukrajinským nositelem pojištění a poté mu byl přiznán výsluhový příspěvek, který mu byl vyplácen až do roku 2004.

V roce 2003 stěžovatel po několik měsíců pracoval, jinak byl v České republice evidován jako nezaměstnaný. V roce 2005 Vojský úřad sociálního zabezpečení stěžovateli přiznal starobní důchod ve výši 6 991 Kč, stěžovatel se však proti rozhodnutí odvolal k nadřízenému správnímu orgánu. Když Ministerstvo obrany rozhodnutí prvostupňového orgánu potvrdilo, uplatnil stěžovatel svůj nárok u soudu. Krajský soud v Plzni se však s rozhodnutími správních orgánů ztotožnil a rozsudkem z ledna 2006 žalobu zamítl. Stěžovatel se svým nárokem následně neuspěl ani u Nejvyššího soudu, ani u Ústavního soudu.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel před Soudem zejména kritizoval diskriminační povahu příslušného ustanovení Správního ujednání k provádění Smlouvy mezi Českou republikou a Ukrajinou o sociálním zabezpečení z roku 2003 (dále jen „Správní ujednání“), v důsledku jehož uplatnění dosahovaly osoby, které na českém území nepracovaly, vyššího důchodu než stěžovatel, který v České republice pracoval.

Soud předně uznal, že stěžovatel, jenž na českém území dosahoval nižších než průměrných výdělků, byl při výpočtu výše jeho důchodu znevýhodněn oproti osobám, které v České republice nepracovaly vůbec, přičemž s těmito osobami byl ve srovnatelném postavení.

Výpočet výše jeho důchodu vychází z výdělků skutečně dosažených, zatímco výše důchodu u osob, které v České republice nepracovaly, je odvozena z fiktivního průměrného výdělku. Soud nicméně konstatoval legitimitu účelu sporného ustanovení Správního ujednání, které pro určité konkrétní situace plní funkci ochranného ustanovení vůči osobám, jež nemohly pracovat například z důvodu nemoci nebo vysokého věku, a to i přesto, že jednotlivé skupiny osob nejsou rozlišovány v závislosti na důvodech, pro které v České republice nepracovaly. Soud vyhověl námitce vlády, podle které by šetření takových důvodů v každém individuálním případě použití daného ustanovení představovalo pro stát přílišnou administrativní zátěž.

Současně byla podle něj zachována přiměřená rovnováha mezi sledovaným cílem a prostředky použitými k jeho dosažení, když rozdílné zacházení nebylo v případě stěžovatele (s ohledem na rozdíl mezi výší důchodu, kterého by dosáhl v případě použití daného „ochranného ustanovení“, a výší skutečně dosaženého důchodu) zjevně nerozumné. Soud nakonec poznamenal, že výše stěžovatelova důchodu byla vypočítána podle stejných kritérií jako u kohokoli jiného, tedy v závislosti na tom, kolik pojištěnec do systému sociálního zabezpečení přispěl. Jediná odchylka byla způsobena tím, že při sjednávání mezinárodní smluvní úpravy důchodového pojištění s Ukrajinou se česká vláda zavázala vycházet při výpočtu důchodu u osob, které na českém území nikdy nepracovaly, z fiktivní průměrné měsíční mzdy. Pokud by tomu tak nebylo, měly by takové osoby nárok pouze na důchod v minimální výši. V této souvislosti Soud připomněl, že článek 14 Úmluvy nezakazuje smluvnímu státu zacházet s určitými skupinami osob rozdílným způsobem za účelem nápravy „faktických nerovností“ mezi nimi. Stěžovatelovu námitku, že byl v České republice při výpočtu svého důchodu diskriminován, Soud proto odmítl jako zjevně neopodstatněnou.

Obdobně učinil Soud ohledně stěžovatelovy námitky na porušení článku 6 Úmluvy a jako neslučitelnou *ratione materiae* s ustanoveními Úmluvy nakonec posoudil námitku stěžovatele na porušení článku 1 Protokolu č. 12, když konstatoval, že Česká republika tento protokol neratifikovala.

Rozhodnutí ze dne 4. října 2011 ve věci č. 14549/05 – Kristína Colloredo Mansfeldová proti České republice

Senát páté sekce Soudu prohlásil tuto stížnost na porušení práva na spravedlivý proces a vlastnického práva jednomyslně za předčasnou vzhledem k probíhajícímu řízení před Ústavním soudem.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatelka v roce 1995 zahájila proti památkovému ústavu restituční řízení podle zákona o mimosoudních rehabilitacích týkající se zámku v Opočně a dalších věcí. V první fázi řízení Okresní soud v Rychnově nad Kněžnou a Krajský soud v Hradci Králové rozhodly, že stěžo-

vatelka nespĺňuje podmínky uvedeného zákona, včetně požadavku, aby k přechodu vlastnictví v roce 1942 došlo v důsledku rasové persequce.

V srpnu 2000 však rozsudky zrušil Nejvyšší soud, který dospěl k opačnému závěru s tím, že věci byly tehdy zabaveny na základě opatření použitelného na Židy, a *obiter dictum* poznamenal, že výklad zákona nelze zužovat pouze na persekuci vůči Židům. Tomuto výkladu se nižší soudy podřídily a sporné věci byly vydány stěžovatelce, jež byla také zapsána do katastru nemovitostí. Památkový ústav se však obrátil na Ústavní soud, který ve svém nálezu z prosince 2004 rozhodnutí obecných soudů zrušil. Dospěl totiž k závěru, že soudy byly i v občanskoprávním řízení povinny vést z vlastní iniciativy dokazování, čemuž nevyhověly, když nevzaly v úvahu mimo jiné studii o neloajálním chování stěžovatelčina otce za války, kterou Ústavní soud zařadil do spisu z moci úřední. Dále uvedl, že názor o rasové persekuci otce stěžovatelky za druhé světové války byl nesprávný, neboť se dotýčným v dotazníku přihlásil k německé národnosti. Konečně odmítl rozšiřující výklad pojmu rasové persequce, který zaujal Nejvyšší soud.

Řízení dále pokračovalo před obecnými soudy, které provedly další dokazování a s odvoláním na závazný právní názor Ústavního soudu žalobu zamítly. Stěžovatelka se v únoru 2008 obrátila na Ústavní soud, který dosud nerozhodl. Mezitím proběhlo řízení o určení vlastnictví ke sporným nemovitostem a v lednu 2007 byl stát zapsán do katastru jako vlastník.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatelka poukazovala na to, že byla bez jakéhokoli veřejného zájmu zbavena vlastnického práva ke sporným nemovitostem. Dále napadala spravedlivost řízení u Ústavního soudu, který bez návrhu účastníků řízení vzal v úvahu další důkaz, aniž konal jednání. Navíc vyložil klíčový pojem rasové persequce překvapivým způsobem, který byl v rozporu s jeho vlastní ustálenou judikaturou i judikaturou Nejvyššího soudu, aniž použil zákonného mechanismu ke změně závazného právního názoru. Tvrdila rovněž, že byla diskriminována na základě svého původu.

Soud konstatoval, že Ústavní soud v prosinci 2004 závazně rozhodl o výkladu klíčového pojmu a že se obecné soudy tomuto výkladu podřídily. Připustil nicméně, že stěžovatelka napadla jejich poslední rozhodnutí u Ústavního soudu a že přitom poukázala na nové argumenty týkající se údajně židovského původu své babičky, který se v předchozí fázi řízení nezdál být relevantní. Z toho důvodu pak také přisvědčil argumentu vlády, že nelze dopředu vyloučit příznivé rozhodnutí Ústavního soudu, jehož je tedy třeba vyčkat. Stížnost je proto předčasná.

1.2.2. Nekomunikované stížnosti prohlášené za nepřijatelné

Do tohoto pododdílu spadá celkem jedenáct rozhodnutí, o nichž je níže stručně referováno v chronologickém pořadí. V těchto stížnostech bylo nejčastěji namítáno porušení práva na spravedlivý proces.

Rozhodnutí ze dne 15. února 2011 ve věci č. 32416/09 – Jiří Koudelka proti České republice

Senát páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že stížnost vznesená na poli práva na spravedlivý proces a práva na rodinný život je nepřijatelná zčásti pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy a zčásti pro zjevnou neopodstatněnost.

(i) Okolnosti případu

Stížnost se týká postupu vnitrostátních orgánů po vydání rozsudku *Koudelka* (č. 1633/05, 20. července 2006), ve kterém Soud konstatoval, že vnitrostátní orgány nepřijetím dostatečných opatření k zajištění výkonu stěžovatelova práva na styk s nezletilou dcerou porušily stěžovatelovo právo na respektování rodinného života.

V prosinci 2006 vydal v řízení zahájeném v roce 2001 bývalou manželkou stěžovatele Obvodní soud pro Prahu 1 rozsudek, kterým upravil styk stěžovatele s dcerou tak, že se má napříště uskutečňovat jedenkrát za dva měsíce na odborném pracovišti centra rodinné terapie. Městský soud v Praze v listopadu 2007 rozsudek potvrdil.

První setkání se mělo uskutečnit v únoru 2008, dcera stěžovatele se na něj však nedostavila. Její matce byla následně uložena pokuta ve výši 1 000 Kč. Další setkání bylo naplánováno na květen 2008. V prosinci 2008 nabyla dcera stěžovatele zletilosti.

Stěžovatel podal v lednu 2008 žádost o náhradu nemajetkové újmy způsobené průtahy v řízení před městským soudem, který nařídil jednání o jeho odvolání podaném v lednu 2007 až na listopad 2007. Ministerstvo spravedlnosti v prosinci 2008 stěžovateli sdělilo, že k porušení jeho práv došlo, nicméně toto konstatování představuje s ohledem na okolnosti případu dostatečné zadostiučinění. Stěžovatel následně žalobu k soudu nepodal.

V lednu 2007 se stěžovatel obrátil na obvodní soud s žádostí o pokračování v řízení o výkonu rozhodnutí z března 1996 určujícího rozsah jeho práva na styk s dcerou. Toto řízení bylo přerušeno po dobu řízení o změně úpravy práva styku. Stěžovatel navrhoval, aby jeho bývalé manželce byly uloženy pokuty za zmařená setkání s jeho dcerou v letech 2000 až 2002, což by podle jeho názoru přispělo k tomu, aby matka respektovala nově stanovenou úpravu jeho styku s dcerou. Žádost o výkon nového rozhodnutí upravující jeho styk s dcerou z listopadu 2007 stěžovatel nepodal.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí soudu

a) K namítanému porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy

Podle Soudu vzhledem ke skutečnosti, že rozsah stěžovatelova práva na styk s nezletilou dcerou byl po dobu řízení o jeho změně pravomocně určen rozsudkem městského soudu z března 1996, a stěžovatel tedy požíval práva styku s dcerou, nebyl výsledek řízení o změně tohoto práva přímo určující pro jeho rodinný život, a proto je namístež námitku zásahu do práv způsobeného průtahy v tomto řízení posoudit nikoli na poli článku 8 Úmluvy, ale na poli článku 6 Úmluvy. Jsou tedy plně použitelné závěry, ke kterým Soud dospěl v rozhodnutí *Vokurka* (č. 40552/05, 16. října 2007), podle nichž je žaloba na náhradu nemajetkové újmy podle novelizovaného zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci účinným vnitrostátním prostředkem nápravy. Jelikož se stěžovatel v projednávaném případě obrátil pouze na Ministerstvo spravedlnosti a již nikoli na soudy, bylo tuto část stížnosti třeba odmítnout pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy.

b) K namítanému porušení článku 8 Úmluvy

K námitce stěžovatele, že vnitrostátní orgány nepřijaly poté, co Soud v již uvedeném rozsudku z roku 2006 konstatoval porušení jeho práva na rodinný život, žádné účinné opatření k realizaci jeho práva na styk s dcerou, Soud konstatoval, že nová úprava styku se měla začít aplikovat v okamžiku, kdy již dceři stěžovatele bylo 17 let, otce prakticky neznala, neabsolvovala do té doby žádnou vhodnou terapii, a bylo proto nezbytné, aby kontakt proběhl za pomoci odborníka. Soud si povšiml, že vnitrostátní soudy nijak nereagovaly na stěžovatelův návrh na uložení pokut bývalé manželce, jelikož však stěžovatel zároveň nepožádal o výkon rozhodnutí obsahujícího novou úpravu jeho styku s dcerou, nepovažoval tuto nečinnost soudů za rozhodující. Přihlédl naopak k tomu, že bylo připraveno setkání na specializovaném pracovišti, za jeho zmaření byla bývalé manželce stěžovatele udělena pokuta a byl stanoven náhradní termín setkání.

Soud uzavřel, že vnitrostátní orgány v projednávaném případě čelily nesmírně obtížné situaci, k jejímuž řešení měly po rozsudku Soudu ze dne 20. července 2006 již jen velmi málo času. S ohledem na nutnost zohlednit především zájmy dcery stěžovatele, které bylo v rozhodnou dobu již 17 let, není možné vnitrostátním orgánům vytýkat, že nečinily více. Soud proto tuto část stížnosti prohlásil za nepřijatelnou pro zjevnou neopodstatněnost.

Rozhodnutí ze dne 8. března 2011 o přijatelnosti stížnosti č. 51201/07 – Jiří Červenka proti České republice a č. 51619/07 – Aleš Ryjáček proti České republice

Senát páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru o zjevné neopodstatněnosti obou stížností poukazujících na porušení práva na přístup k soudu jako součásti práva na spravedlivý proces, kterého se měl dopustit Ústavní soud tím, že odmítl ústavní stížnosti z důvodu nevyčerpání kasační stížnosti.

(i) Okolnosti případu

Stěžovatelé byli příslušným správním orgánem postiženi za různá porušení zákona č. 111/1994 Sb., o silniční dopravě, kterých se měli dopustit v souvislosti s provozováním taxislužby. Proti jeho rozhodnutím se neúspěšně bránili prostřednictvím odvolání k nadřízenému správnímu orgánu a správní žaloby k soudu. Poté se obrátili přímo na Ústavní soud, který však dospěl k závěru, že nevyčerpali všechny procesní prostředky ochrany práva, které jim zákon poskytuje, jelikož opomněli podat kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatelé se v řízení před Soudem bránili tím, že kasační stížnost lze podat jen z důvodů uvedených v § 103 soudního řádu správního, pod které jejich námitky údajně není možné podřadit (nesprávně zjištěný skutkový stav věci, nepřiměřená výše pokuty). Soud však s jejich názorem nesouhlasil a poukázal na to, že Nejvyšší správní soud se v minulosti zabýval věcně i těmito námitkami, a to dokonce i na základě kasačních stížností podaných týž právním zástupcem, který zastupoval stěžovatele.

Na rozdíl od případu *Faltejsek* (č. 24021/08, rozsudek ze dne 15. května 2008), který odhaloval v té době ještě neustálený pohled Ústavního soudu na nutnost vyčerpat před podáním ústavní stížnosti žalobu pro zmatečnost v občanském soudním řízení, zde se judikatura Ústavního soudu jeví být jednotná v tom směru, že podání kasační stížnosti ve správním soudnictví vždy vyžadovala. Soud rovněž poznamenal, že stěžovatelé byli soudem prvního stupně poučeni o možnosti podat za stanovených podmínek kasační stížnost. Pokud měli za to, že tyto podmínky nejsou splněny, měli to ve svých ústavních stížnostech vysvětlit, jinak si nemohou stěžovat – jak to činí první stěžovatel – na to, že Ústavní soud nezávažil použití § 75 odst. 2 odst. a) zákona o Ústavním soudu, který Ústavnímu soudu umožňuje případně odhlédnout od nevyčerpání ostatních prostředků ochrany práva, které zákon stanoví.

Rozhodnutí ze dne 29. března 2011 o přijatelnosti stížnosti č. 33945/06 – Milan Usnul proti České republice

Senát páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru o zjevné neopodstatněnosti stížnosti na porušení práva exekutora na spravedlivý proces a na prostředek nápravy v souvislosti s uložením nákladů exekuce povinnému, který však byl nemajetný.

(i) Okolnosti případu

V únoru 2003 pověřil Okresní soud v Litoměřicích stěžovatele coby soudního exekutora výkonem soudního rozhodnutí. V červenci 2005 okresní soud řízení o výkonu rozhodnutí pro nemajetnost povinného zastavil s tím, že povinnost uhradit náklady exekuce uložil oprávněnému. V září 2005 Krajský soud v Ústí nad Labem k odvolání oprávněného změnil rozhodnutí okresního soudu tak, že náklady exekuce měl stěžovateli uhradit povinný. Stěžovatel podal proti tomuto rozhodnutí ústavní stížnost, když mj. namítal, že jej krajský soud svým rozhodnutím *de facto* zbavil zákonného práva na odměnu ve smyslu exekučního řádu, což bylo v rozporu s požadavkem na nezávislost a nestrannost stěžovatele. V únoru 2006 Ústavní soud ústavní stížnost pro zjevnou neopodstatněnost odmítl mj. s tím, že ve smyslu příslušných ustanovení exekučního a občanského soudního řádu přichází výjimka z povinnosti povinného hradit náklady v úvahu pouze v případě, že oprávněný nepostupoval v souvislosti s podáním návrhu na výkon rozhodnutí s náležitou opatrností a uvážlivostí. K takovému závěru nicméně krajský soud nedospěl a stěžovatel tuto skutečnost také nijak nezpochybnil.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud nejprve připomněl, že výklad a použití vnitrostátního práva přísluší především vnitrostátním soudům. Soud sám navíc není soudní instancí třetího či čtvrtého stupně v tom smyslu, že by ze své pozice mohl hodnotit, na základě jakého skutkového stavu dospěly vnitrostátní soudy k tomu kterému rozhodnutí; na poli článku 6 Úmluvy je jeho úlohou toliko posoudit, zda vnitrostátní soudy neporušily procesní záruky vyplývající z předmětného ustanovení a zda případně soudní řízení jako celek nebylo v rozporu s právem stěžovatele na spravedlivý proces.

Soud konstatoval, že daný spor se týkal zejména výkladu § 89 exekučního řádu. V této souvislosti připomněl závěry, ke kterým dospěl v rozsudku 3A.CZ s. r. o. (viz výše pododdíl 1.1.1.), kdy připustil, že předmětné ustanovení nepoužívaly vnitrostátní soudy vždy jednotně. S ohledem na zde citované stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu k výkladu exekučního řádu (sp. zn. Cpjn 200/2005) a dále též stanovisko pléna Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 23/06, které bylo přijato s cílem sjednocení judikatury jednotlivých senátů v dané otázce, Soud nicméně uzavřel, že ani v projednávaném případě vnitrostátní soudy nerozhodovaly v rozporu se zásadami předvídatelnosti a právní jistoty, a to i přesto, že na základě novelizace exekučního řádu z roku 2008 je již v případě zastavení výkonu rozhodnutí pro nemajetnost povinného povinen hradit náklady exekuce výlučně oprávněný. Soudu nenáleží posuzovat *in abstracto* danou právní úpravu či nahrazovat státní orgány v jejich rozhodovací činnosti, a proto ani rozhodnout, kdo měl náklady exekuce v daném případě hradit. Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze září 2005 představovalo pro stěžovatele právní titul, na základě něhož se mohl nákladů řízení domáhat na povinném. Ze spisu ani ze samotného rozhodnutí potom nevyplývá, že by při používání příslušných právních ustanovení postupoval krajský soud svévolně, přičemž jeho odůvodnění bylo v souladu se závěry, ke kterým dospěly později i soudy nejvyšších instancí. Tato část stížnosti byla proto nepřijatelná pro zjevnou neopodstatněnost.

Jako zjevně neopodstatněnou odmítl Soud rovněž námitku stěžovatele vznesenou na poli článku 13 Úmluvy, podle které stěžovatel nedisponoval vůči rozhodnutí krajského soudu prostředkem nápravy, když mj. podotknul, že požadavek existence prostředku nápravy ve smyslu článku 13 Úmluvy lze chápat toliko jako možnost podání určitého opravného prostředku a jeho následné věcné posouzení příslušným státním orgánem. Tímto byl v daném případě Ústavní soud, který posuzoval stěžovatelovu ústavní stížnost, přičemž jeho závěry byly řádně odůvodněné a nevykazovaly známky svévole.

Rozhodnutí ze dne 29. března 2011 o přijatelnosti stížnosti č. 49990/07 – Roman Vytejček proti České republice

Senát páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že stížnost exekutora v souvislosti s uložením nákladů exekuce povinnému, který však byl nemajetný, je co do námitek na porušení práva na spravedlivý proces uplatněných jednak samostatně, jednak ve spojení se zákazem diskriminace a co do námitek na porušení vlastnického práva nepřijatelná pro zjevnou neopodstatněnost a ohledně námitek uplatněných na poli práva na spravedlivý proces částečně též pro neslučitelnost *ratione personae*.

(i) Okolnosti případu

V prosinci 2002 pověřil Okresní soud v Jihlavě stěžovatele coby soudního exekutora výkonem soudního rozhodnutí. V květnu 2005 okresní soud výkon rozhodnutí pro nemajetnost povinného zastavil s tím, že povinnost uhradit náklady exekuce uložil oprávněnému. K odvolání, kterým stěžovatel rozporoval výši přiznané náhrady nákladů, změnil Krajský soud v Brně v listopadu 2006 rozhodnutí okresního soudu tak, že náklady exekuce měl uhradit povinný. Stěžovatel podal proti usnesení krajského soudu ústavní stížnost, ve které mj. namítal, že příslušným rozhodnutím byl prakticky zbaven nároku na odměnu, čímž došlo k porušení požadavků na nezávislost a nestrannost, což jsou vlastnosti, které musí v průběhu exekuce vykazovat exekutor stejně jako například soudce. Situace soudních exekutorů je v daném ohledu velice závažná, neboť podle stěžovatele bývá výkon rozhodnutí v 65 %

z celkového množství případů zastavení exekučního řízení zastaven z důvodu nemajetnosti povinného. Ústavní soud v květnu 2007 stížnost odmítl pro zjevnou neopodstatněnost.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K námitce, kterou stěžovatel na poli článku 6 odst. 1 Úmluvy zpochybňoval závěry Krajského soudu v Brně, Soud nejprve podotknul, že v daném ohledu se věc týká stejné problematiky jako v případě stížnosti *Usnul* (viz výše), tj. sporu o to, do jaké míry může být zastavení výkonu rozhodnutí pro nemajetnost povinného z procesněprávního hlediska přičitatelné oprávněnému, přičemž daná otázka byla předmětem posouzení ze strany vnitrostátních soudů v mnoha jiných případech. V daném případě krajský soud své závěry řádně odůvodnil a předmětným usnesením poskytl stěžovateli právní titul, na základě kterého bylo možno příslušnou částku na dlužníkovi vymáhat. Ze spisu současně nevyplývá, že by při použití příslušných zákonných ustanovení krajský soud postupoval svévolně. V ostatním Soud odkázal na své závěry v rozhodnutí *Usnul* a tuto část stížnosti prohlásil za nepřijatelnou pro zjevnou neopodstatněnost.

Námítku stěžovatele, podle které může v dané souvislosti docházet k zásahu do práv chráněných článkem 6 odst. 1 Úmluvy hypoteticky i u účastníků exekučního řízení (oprávněných a povinných), neboť soudní exekutoři se mohou snažit zastavení řízení pro nemajetnost povinného oddalovat, aby tak zabránili rozhodnutí o nákladech exekučního řízení, které by byly prakticky nevymahatelné, Soud odmítl pro neslučitelnost *ratione personae* s ustanoveními Úmluvy, když konstatoval, že stěžovatel namítá toliko hypotetické porušení Úmluvy, jehož nebyl obětí ve smyslu článku 34 Úmluvy.

K námitce na poli článku 1 Protokolu 1, podle níž byl stěžovatel rozhodnutím krajského soudu o nákladech exekučního řízení *de facto* zbaven nároku na odměnu, která mu ze zákona náležela, a ze které je povinen odvádět daně, Soud uvedl, že stěžovatel opět namítá situaci, která může hypoteticky nastat, aniž předkládá důkazy o tom, že předmětnou újmu skutečně utrpěl. Ústavní soud přitom opakovaně judikoval, že uložení povinnosti hradit náklady exekuce povinnému nelze ztotožňovat s odepřením náhrady těchto nákladů soudnímu exekutorovi, když dlužník, ačkoliv je v jednom momentu nesolventní, se může později stát solventním. S odkazem jednak na skutečnost, že stěžovatel disponoval právním titulem, na základě kterého mohl na dlužníkovi dlužnou částku vymáhat, jednak na své závěry v rozsudku 3A.CZ s. r. o. (viz výše pododíl 1.1.1.), kdy konstatoval, že na základě novelizace exekučního řádu z roku 2008 již v případě zastavení výkonu rozhodnutí pro nemajetnost povinného hradí náklady exekuce výlučně oprávněný (a podobná situace by se tak již neměla do budoucna opakovat), proto Soud tuto část stížnosti označil za zjevně neopodstatněnou.

K tvrzení stěžovatele, který na poli článku 6 odst. 1 ve spojení s článkem 14 Úmluvy namítal, že byl ve svém právu na odměnu diskriminován jednak vůči oprávněnému v exekučním řízení, jednak obecně vůči soudcům nebo notářům, kteří vykonávají obdobnou práci jako stěžovatel, Soud dále konstatoval, že stěžovatel byl v odlišném postavení jak vůči účastníkům exekučního řízení, tak obecně vůči soudcům či notářům. V tomto ohledu odkázal na závěry Ústavního soudu v daném případě, podle něhož v případě, že je soudnímu exekutorovi přiznáno právo na náhradu nákladů exekuce, nevystupuje již tento vůči dlužníkovi z pozice veřejné moci, ale z pozice věřitele s tím, že k vymáhání daného dluhu disponuje běžnými právními prostředky. Protože je jeho odměna ve smyslu vyhlášky č. 330/2001 Sb. (exekuční tarif) stanovena v zásadě procentuálně, v závislosti na hodnotě výtěžku z prodeje majetku podléhajícího exekuci, nelze postavení soudního exekutora připodobňovat k postavení soudců či notářů, jejichž odměna se řídí jinými právními předpisy a kteří mají ve smyslu příslušné právní úpravy zcela jiná práva a jiné povinnosti. I tuto část stížnosti proto Soud prohlásil za nepřijatelnou pro zjevnou neopodstatněnost.

Rozhodnutí ze dne 17. května 2011 o přijatelnosti stížnosti č. 31380/08 – Petr Dědič proti České republice

Senát páté sekce Soudu prohlásil jednomyslně za nepřijatelnou stížnost týkající se přiměřenosti délky soudního řízení, a to pro zjevnou neopodstatněnost.

(i) Okolnosti případu

V říjnu 1999 byl stěžovateli s okamžitou platností zrušen pracovní poměr pro porušení pracovní kázně, v prosinci 1999 stěžovatel podal k Obvodnímu soudu pro Prahu 2 žalobu na neplatnost tohoto úkonu zaměstnavatele. V lednu 2001 se ve věci konalo první jednání. V říjnu 2002 doplnil stěžovatel žalobu a požadoval náhradu za ušlý výdělek, tento návrh byl odmítnut v prosinci 2002. V březnu 2003 obvodní soud vydal rozsudek, ve kterém shledal, že zrušení pracovního poměru bylo neplatné z důvodu absence řádného doručení. V listopadu 2003 obvodní soud vynesl další rozsudek, kterým doplnil výrok, že pracovní poměr stěžovatele k žalovanému trvá. V březnu 2004 Ústavní soud odmítl ústavní stížnost stěžovatele, když shledal, že v řízení dříve došlo k průtahům, nicméně v dané fázi by byl zásah Ústavního soudu nadbytečný. V dubnu 2004 Městský soud v Praze potvrdil první rozsudek obvodního soudu a současně změnil jeho doplňující rozsudek tak, že trvání pracovního poměru je samo o sobě zřejmé. V červnu 2005 Nejvyšší soud zrušil na základě dovolání druhou část rozsudku odvolacího soudu. Městský soud v návaznosti na to v listopadu 2005 potvrdil doplňující rozsudek soudu prvního stupně.

V lednu 2007 stěžovatel uplatnil nárok na zadostiučinění ve výši 300 000 Kč podle zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci. V září 2007 Ministerstvo spravedlnosti uznalo nepřiměřenou délku řízení, současně však shledalo, že samotné uznání je pro stěžovatele dostatečným zadostiučiněním. V červnu 2008 zamítl obvodní soud žalobu stěžovatele dle stejného zákona. To potvrdil rozsudkem z ledna 2009 i městský soud.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel namítal, že délka řízení v pracovněprávní věci byla nepřiměřená ve smyslu článku 6 Úmluvy.

Soud nejprve uvedl, že stěžovatele je namístě nadále považovat za oběť porušení Úmluvy, neboť jakkoli ministerstvo uznalo průtahy v řízení, vnitrostátní orgány současně nepřiznaly žádnou finanční kompenzaci, což zde v kontextu absence účinných nástrojů k urychlení řízení ke splnění podmínek ztráty postavení oběti nepostačuje.

Soud si dále povšiml, že řízení trvalo zhruba šest let, odehrávalo se před třemi soudními instancemi, nebylo zvláště složité a mělo pro stěžovatele zásadní význam. Zatímco u obvodního soudu došlo k určitým průtahům, soudy vyšších stupňů jednaly urychleně. Stěžovatel do určité míry přispěl k délce řízení, když mj. dodatečně doplnil žalobu a nedostatečně označil svědky, které navrhoval předvolat. Navíc podal ústavní stížnost, jakkoli ta dle judikatury Soudu není účinným prostředkem nápravy ve vztahu k délce řízení. Konečně neplatnost zrušení pracovního poměru byla soudem rozhodnuta již v květnu 2004.

Soud pak na základě své judikatury dospěl k závěru, že v tomto kontextu dané řízení nebylo nepřiměřeně dlouhé, a to navzdory předchozímu uznání určitých průtahů ze strany vnitrostátních orgánů. Soud proto prohlásil stížnost v celém rozsahu za nepřijatelnou pro zjevnou neopodstatněnost.

Rozhodnutí ze dne 31. května 2011 o přijatelnosti stížnosti č. 47091/09 – Vladimír Pastyřík proti České republice

Senát páté sekce Soudu prohlásil jednomyslně za nepřijatelnou výše uvedenou stížnost obsahující námitku porušení práva na spravedlivý proces a práva na soukromý život v souvislosti s použitím odposlechů v trestním řízení proti stěžovateli, který byl jako rozhodčí zapojen do uplácení v nejvyšší fotbalové soutěži.

(i) Okolnosti případu

V roce 2003 policie zahájila vyšetřování spiknutí majícího za cíl ovlivnit výsledky nejvyšší české fotbalové soutěže prostřednictvím uplácení. V rámci vyšetřování, které upoutalo pozornost veřejnosti, byl nasazen i odposlech telefonů. V únoru 2004 byl prostřednictvím policejního odposlechu zaznamenán telefonický rozhovor mezi stěžovatelem a majitelem fotbalového klubu I. H. Orgány činné v trestním řízení tento rozhovor obsahující vulgární i mnoho-

značné výrazy vyhodnotily tak, že šlo o příslib stěžovatele ovlivnit za úplatek výsledek nadcházejícího fotbalového utkání ve prospěch klubu vlastněného I. H.

V červenci 2004 byl stěžovatel obžalován z přijímání úplatku. V září 2005 Obvodní soud pro Prahu 3 shledal stěžovatele vinným v plném rozsahu obžaloby a uložil mu trest odnětí svobody ve výši osmi měsíců s dvouletým podmíněným odkladem výkonu. Dle soudu bylo mj. prokázáno, že stěžovatel přijal za výše zmíněným účelem úplatek ve výši 30 000 Kč, přičemž hlavním důkazem byl odposlech telefonického rozhovoru. Stěžovatel v rámci odvolání namítal, že odposlechy byly nezákonné a že v rozhovoru použité výrazy měly jiný význam, než jim byl přisouzen. V lednu 2006 Městský soud v Praze potvrdil rozsudek soudu prvního stupně, když mj. označil odposlechy za zákonné. V srpnu 2006 odmítl Nejvyšší soud dovolání stěžovatele. V březnu 2009 odmítl Ústavní soud ústavní stížnost stěžovatele jako zjevně neopodstatněnou.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel ve stížnosti k Soudu na poli článků 6, 7, 8 a 14 Úmluvy namítal, že odposlechy byly nezákonné a platná právní úprava neobsahovala dostatečné záruky proti svévoli. Dále tvrdil, že soudy nesprávně vyhodnotily provedené důkazy a vyvodily z nich nesprávné právní závěry, přičemž též odmítly provést důkazy navržené stěžovatelem.

Na poli článku 8 Úmluvy Soud připomněl zásady své vlastní judikatury týkající se zákonnosti telefonických odposlechů, tedy že odposlechy mohou být nařízeny pouze na základě právního předpisu, který je pro dotčenou osobu dostatečně srozumitelný a dostupný a důsledky z něj plynoucí jsou předvídatelné. Soud dále nehodlal podrobovat přezkumu českou právní úpravu *in abstracto*, ale hodnotil věc ve vztahu ke konkrétní situaci stěžovatele. Přitom shledal, že odposlech byl nařízen soudcem na základě § 88 trestního řádu, měl jednoznačný cíl a byl časově omezen. Celkově pak v kontextu závažné trestné činnosti ohrožující veřejný zájem splnil zásah státu do soukromí stěžovatele podmínky zákonnosti, legitimacy i přiměřenosti. Ve výše uvedeném rozsahu proto Soud dospěl k závěru, že stížnost je zjevně neopodstatněná.

Ve vztahu k článku 6 Úmluvy Soud připomněl, že mu standardně nepřísluší přehodnocovat skutkové a právní závěry vnitrostátních soudů a nahrazovat tak další soudní instanci. V dané věci byla všechna rozhodnutí vnitrostátních soudů dostatečně a logicky zdůvodněna a nevykazovala znaky svévole. Soud proti i zde dospěl k závěru o zjevné neopodstatněnosti stížnosti.

Další námítky stěžovatele, týkající se nepřiměřené délky řízení, omezení přístupu stěžovatele k záznamům odposlechů a jejich medializace, Soud odmítl pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy.

Rozhodnutí ze dne 6. září 2011 o přijatelnosti stížnosti č. 48058/09 – František Müller proti České republice

Senát páté sekce Soudu jednomyslně odmítl stížnost, v níž bylo v souvislosti s předáním odsouzeného k výkonu trestu do České republiky namítáno porušení zásady zákonnosti trestů.

(i) Okolnosti případu

Stěžovatel byl v dubnu 1988 odsouzen soudem v Mnichově na doživotí pro napomáhání trestnému činu vraždy, zatímco spolupachatel, který vraždu spáchal, byl v České republice odsouzen na třináct a půl roku. Stěžovatel původně vykonával trest v Bavorsku. Byl oprávněn požádat o podmíněné propuštění po patnácti letech. V roce 1998 byl formálně vyhoštěn. V listopadu 2007 požádalo bavorské ministerstvo spravedlnosti Českou republiku o převzetí výkonu trestu stěžovatele; ten nesouhlasil, české ministerstvo však ano. V srpnu 2008 rozhodl Krajský soud v Praze o uznání rozsudku a o přeměnu uloženého trestu na trest odnětí svobody v délce patnácti roků s tím, že možnost nápravy stěžovatele coby pachatele není obzvláště ztížena. Vrchní soud v Praze však k odvolání státního zástupce v říjnu 2008 roz-

hodl, že doživotní trest nebude změněn, protože české předpisy připouštějí uložení takového trestu za vraždu.

Stěžovatel byl v dubnu 2009 převezen do České republiky. Krajský soud rozhodl o jeho zařazení do věznice s ostrahou s ohledem na pravidlo, podle něhož nesmí být převzetím výkonu trestu postavení odsouzeného zhoršeno. Stěžovatel se odvolal a poukazoval na ztížené podmínky v českém vězení oproti vězení v Německu. Vrchní soud však v září 2009 rozhodl, že výhody výkonu trestu v domovské zemi převažují. Stěžovateli následně nevyhověl ani Ústavní soud.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudů

Stěžovatel se zejména dovolával nedostatku právní jistoty, neboť byl nakonec odsouzen k výkonu trestu, který český právní řád nestanoví, a podmínky výkonu trestu doživotně odsouzených jsou těžší v České republice než v Německu, zejména pokud jde o možnost podmíněného propuštění. Navíc byl Dodatkový protokol k Úmluvě o předávání odsouzených osob sjednán až po skutcích, za které byl odsouzen. Tvrdil, že došlo k porušení článku 7 Úmluvy, který zakotvuje zásadu zákonnosti trestů.

Soud se zabýval otázkou, zda se uvedené ustanovení na daný případ vztahuje. Připomenul rozdíl mezi opatřením, které je trestem ve své podstatě, a opatřením, které se týká realizace uloženého trestu. Vzhledem k tomu, že české soudy pouze uznaly rozsudek, který byl nad stěžovatelem vydán v Německu, a použily zmíněný protokol k Úmluvě o předávání odsouzených osob, který obsahuje spíše pravidla týkající se realizace trestu, nešlo o retroaktivní změnu trestního práva hmotného. Stěžovatel dále v podstatě kritizuje fakt, že výkon trestu v České republice je těžší než v Německu, kde byl odsouzen; nejde tu však o změnu samotného trestu, který zůstává tentýž.

Stížnost je proto neslučitelná s Úmluvou *ratione materiae*.

Rozhodnutí ze dne 20. září 2011 o přijatelnosti stížnosti č. 7332/10 – Josef Havelka a stížností č. 42666/10 a 61523/10 – Josef Havelka proti České republice

Senát páté sekce Soudů prohlásil výše uvedené stížnosti týkající se přiměřenosti délky soudních řízení jednomyslně za nepřijatelné, ať už proto, že stěžovatel neutrpěl podstatnou újmu, nebo pro zjevnou neopodstatněnost.

A) STÍŽNOST Č. 7332/10

(i) Okolnosti případu

V prosinci 1999 podal stěžovatel u Okresního soudu v Jablonci žalobu na svého právního zástupce, po němž se z titulu bezdůvodného obohacení domáhal částky cca 3 500 Kč. Okruh žalovaných stěžovatel později rozšířil o dva soudce a Ministerstvo spravedlnosti. Opakovaně namítal podjatost soudců okresního i krajského soudu, v důsledku čehož byla věc mj. přikázána Okresnímu soudu v Liberci, zatímco další obdobné námitky byly zamítnuty. V únoru 2007 okresní soud vyhověl žalobě ve vztahu k žalovanému právnímu zástupci, naopak ji zamítl ve vztahu k ostatním žalovaným. V květnu 2008 krajský soud rozsudek potvrdil.

V únoru 2007 se stěžovatel na základě zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci obrátil na Ministerstvo spravedlnosti se žádostí o zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou nepřiměřenou délkou řízení. Po marném uplynutí šestiměsíční zákonné lhůty podal žalobu k Obvodnímu soudu pro Prahu 2, přičemž požadoval 500 tisíc Kč. V únoru 2008 ministerstvo stěžovateli přiznalo částku 26 tisíc Kč. V dubnu 2009 obvodní soud stěžovateli přiznal dalších 14 tisíc Kč, přičemž tento rozsudek potvrdil v říjnu 2009 i Městský soud v Praze.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel namítal, že délka řízení o náhradě škody byla nepřiměřená ve smyslu článku 6 Úmluvy a odškodnění, které od státu obdržel, bylo nedostatečné. Dále zpochybňoval spravedlivost zmíněného řízení, zejména z důvodu nedostatku nestrannosti soudců.

a) K tvrzené nepřiměřené délce řízení

Soud se rozhodl uplatnit nové kritérium přijatelnosti podle článku 35 odst. 3 písm. b) Úmluvy. Přitom mj. shledal, že stěžovatel neutrpěl závažnou újmu, když jeho přístup k řízení měl „ne-konzistentní povahu“ a chování stěžovatele nesvědčilo o jeho zvláštním zájmu o řízení ani nevypovídalo o celkovém významu věci pro stěžovatele. Soud si zejména povšiml toho, že stěžovatel se bez řádné omluvy nedostavoval na soudní jednání a namítal podjatost téměř všech soudců rozhodujících ve věci, aniž tuto námitku zopakoval před Ústavním soudem. Procesní aktivity stěžovatele pak komplikovaly průběh řízení a stěžovatel významně přispěl k průtahům, když zejména vytrvale zpochybňoval nestrannost soudců. Jakkoli v některých případech s námitkami tohoto typu uspěl, bylo tomu vždy v důsledku existence soudních řízení iniciovaných dříve samotným stěžovatelem vůči příslušným soudcům. Soud současně konstatoval, že na posuzované řízení je třeba nahlížet v celkovém kontextu účasti stěžovatele v řadě soudních řízení na vnitrostátní úrovni i před Soudem, ke kterému stěžovatel podal třináct stížností. Soud konečně zohlednil, že v původním řízení stěžovatel žaloval nízkou částku a že stěžovateli bylo vyplaceno určité odškodnění, jakkoli samo o sobě by obecně nepředstavovalo dostatečnou náhradu.

Soud zároveň nebyl přesvědčen o tom, že respekt k lidským právům obecně vyžaduje meritorní projednání této věci, a uznal, že věc byla řádně projednána vnitrostátními soudy.

b) K tvrzené absenci spravedlivého procesu

Soud shledal, že v tomto rozsahu stěžovatel neuplatnil své námitky před Ústavním soudem, a nevyčerpal tak všechny vnitrostátní prostředky nápravy.

B) STÍŽNOSTI Č. 42666/10 A 61523/10

(i) Okolnosti případů

a) Stížnost č. 42666/10

V květnu 1999 podal stěžovatel žalobu proti předsedovi Okresního soudu v Jablonci nad Nisou. V důsledku změny žaloby byla věc následně rozhodována u Krajského soudu v Ústí nad Labem. Stěžovatel opakovaně namítl podjatost soudců okresního i krajského soudu. Podal též řadu podání týkajících se osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce a opravných prostředků proti rozhodnutím o těchto otázkách. V průběhu řízení bylo třikrát nařízeno jednání, ve všech případech bylo odročeno pro zdravotní problémy stěžovatele. V dubnu 2008 bylo řízení z tohoto důvodu přerušeno.

V únoru 2007 se stěžovatel na základě zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci obrátil na ministerstvo se žádostí o zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou nepřiměřenou délkou řízení. Po marném uplynutí šestiměsíční zákonné lhůty podal žalobu k Obvodnímu soudu pro Prahu 2, přičemž požadoval 300 tisíc Kč. V únoru 2008 ministerstvo uznalo, že řízení bylo nepřiměřeně dlouhé, a přiznalo stěžovateli 22 tisíc Kč. V červenci 2008 obvodní soud žalobu stěžovatele zamítl. V březnu 2010 potvrdil tento rozsudek i Městský soud v Praze.

b) Stížnost č. 61523/10

V dubnu 1995 stěžovatel podal žalobu proti obci, na které se domáhal přiznání náhrady za nedostatečnou péči o majetek, který později nabyl v restituci, a to ve výši 1,4 milionu korun. V průběhu řízení stěžovatel opakovaně namítal podjatost soudců okresního i krajského soudu a domáhal se osvobození od soudních poplatků. V březnu 2004 krajský soud stěžovateli částečně vyhověl, když mu přiznal osvobození od soudních poplatků ve výši 80 %. V listopadu 2005 okresní soud zastavil řízení z důvodu nezaplacení soudních poplatků. Odvolání stěžovatele byla odmítnuta pro opožděnost.

V listopadu 2007 se stěžovatel na základě zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci obrátil na ministerstvo se žádostí o zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou nepřiměřenou délkou řízení. Po marném uplynutí šestiměsíční zákonné lhůty podal žalobu k Obvodnímu soudu pro Prahu 2, přičemž požadoval 600 tisíc Kč. V září 2008 ministerstvo uznalo, že řízení bylo nepřiměřeně dlouhé, a přiznalo stěžovateli 56 tisíc Kč. V lednu 2009 obvodní soud žalobu stěžovatele zamítl. V lednu 2010 potvrdil tento rozsudek i Městský soud v Praze.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel namítal, že délka obou původních řízení byla nepřiměřená ve smyslu článku 6 Úmluvy a odškodnění, které od státu obdržel, bylo nedostatečné. Dále zpochybňoval spravedlivost řízení, zejména z důvodu nedostatku nestrannosti soudců.

Soud se rozhodl spojit projednání obou stížností.

a) K tvrzené nepřiměřené délce řízení

Soud dospěl k závěru, že za daných okolností stát nemůže být činěn zodpovědným za průtahy v řízení, které mu nejsou primárně přičitatelné, a že obě stížnosti jsou zjevně neopodstatněné. Soud vytkl stěžovateli nedostatek přičinlivosti při realizaci nezbytných procesních kroků. Poukázal zejména na to, že stěžovatel po několika letech řízení změnil obsah žaloby, byl soudy opakovaně vyzván k upřesnění svých tvrzení a po několik let nenahlásil změnu doručovací adresy. Stěžovatel dále opakovaně (v jedné věci třikrát, ve druhé nejméně pětkrát) namítl podjatost soudců, což objektivně prodloužilo řízení. Jedno řízení bylo navíc zastaveno pro nezaplacení soudních poplatků a stěžovatel nedodržel lhůty pro odvolání, druhé řízení bylo přerušeno ze zdravotních důvodů na straně stěžovatele. Soud konečně, obdobně jako v předchozím rozhodnutí, nemohl ponechat bez povšimnutí, že stěžovatel podal k Soudu řadu stížností, které svědčí o jeho zapojení do rozsáhlého množství vnitrostátních soudních řízení a odhalují obdobné vzorce chování stěžovatele v rámci jeho procesního postupu. Soud uzavřel, že obě dvě stížnosti jsou v tomto rozsahu zjevně neopodstatněné.

b) K tvrzené absenci spravedlivého procesu

Soud shledal, že u této části stížností stěžovatel neuplatnil své námitky před Ústavním soudem, a nevyčerpal tak všechny vnitrostátní prostředky nápravy.

Rozhodnutí ze dne 27. září 2011 o přijatelnosti stížnosti č. 29736/09 – František Švehla proti České republice

Senát páté sekce Soudu jednomyslně odmítl stížnost týkající se přístupu k soudu, když konstatoval, že Nejvyšší soud právem odmítl stěžovatelovo dovolání pro nesplnění zákonných podmínek a Ústavní soud udělal totéž se stěžovatelovou ústavní stížností, a sice dílem pro nevyčerpání jiných prostředků ochrany práva a dílem pro opožděnost.

(i) Okolnosti případu

Stěžovatel byl Obvodním soudem pro Prahu 5 vyzván, aby se vyjádřil k žalobě o náhradu škody způsobené dopravní nehodou a uvedl, na čem případně zakládá svoji obhajobu. Stěžovatel si vzal advokáta, avšak stanovenou třicetidenní lhůtu nedodržel a soudu pouze sdělil, že nároky odmítá. V červnu 2005 vydal obvodní soud rozsudek pro uznání, když konstatoval mimo jiné, že nelze ponechat na vůli stěžovatele, zda se k věci vyjádří, či nikoli. Městský soud v Praze v listopadu 2006 rozsudek obvodního soudu potvrdil. V dubnu 2007 podala stěžovatelova advokátka blanketní dovolání s tím, že je doplní o podrobnou argumentaci do čtrnácti dnů. Doplnění však bylo odesláno až v listopadu 2007. Nejvyšší soud v červnu 2008 dovolání odmítl pro neodstranitelné vady, neboť nebylo ve stanovené lhůtě doplněno. Upřesnil, jaké obsahové náležitosti občanský soudní řád stanoví. Ústavní stížnost byla v listopadu 2008 odmítnuta, a to ve vztahu k Nejvyššímu soudu pro zjevnou neopodstatněnost a ve vztahu k rozhodnutím podřízených soudů pro opožděnost. Podle Ústavního soudu nepodal stěžovatel řádně dovolání, a tudíž nevyčerpal jiné prostředky ochrany práva, které zákon poskytuje.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud se napřed zabýval otázkou přístupu k Ústavnímu soudu. Podle Soudu se tento případ liší od věci *Adamíček* (č. 35836/05, rozsudek ze dne 12. října 2010), v níž dospěl k závěru o porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy odmítnutím ústavní stížnosti v kombinaci s dovoláním. Stěžovatel v projednávané věci podal blanketní dovolání, neupřesnil, na jakém ustanovení občanského soudního řádu je zakládá, ve stanovené lhůtě neupřesnil své argumenty a výhrady vůči rozhodnutím obvodního a městského soudu. Nedal tak Nejvyššímu soudu možnost ověřit, že věc je zásadního právního významu. Odmítnutí dovolání tak spočívalo na objektivních důvodech, které nebyly na uvážení Nejvyššího soudu, který tudíž nerozhodoval v režimu § 237 odst. 1 písm. c) občanského soudního řádu. Jeho rozhodnutí je zjevně v souladu s právními předpisy a nejvíe známky svévole. Je také potřebné, aby účastníci řízení a jejich advokáti respektovali specifickou úlohu Nejvyššího soudu. V důsledku těchto zjištění nelze ani Ústavnímu soudu vytknout, že sám odmítl stěžovatelovu ústavní stížnost.

Pokud jde tedy o přístup k Ústavnímu soudu, je stížnostní námitka zjevně neopodstatněná. V rozsahu, v němž stěžovatel napadal postup ostatních soudů rozhodujících ve věci, je pak stížnost třeba odmítnout pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy.

Rozhodnutí ze dne 22. listopadu 2011 o přijatelnosti stížnosti č. 8314/10 – *Soukromá základní škola Cesta k úspěchu v Praze, s. r. o., a Občanské sdružení dětem proti České republice*

Senát páté sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že stížnost dvou právnických osob namítající zejména porušení práva na vzdělání je zjevně neopodstatněná.

(i) Okolnosti případu

První stěžovatelka podala v červenci 2004 na Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy žádost o zařazení soukromé školy, kterou hodlala zřídit, do sítě školních a předškolních zařízení. Ministerstvo v prosinci 2004 žádosti nevyhovělo, mimo jiné proto, že předkládaný záměr nebyl slučitelný s dlouhodobým záměrem ministerstva, neodpovídal potřebám a možnostem rozvoje školské soustavy a nebylo možno pominout ani finanční aspekty celé věci. K rozkladu stěžovatelky ministerstvo původní rozhodnutí v únoru 2005 potvrdilo a připomnělo, že nabídka vzdělávání byla v dané oblasti dostatečná a že si rodiče mohou vybrat z široké škály existujících škol, stejně jako skutečnost, že upřednostňuje integraci nadaných dětí v běžných školách a že navrhovaný záměr není hospodárný.

První stěžovatelka v květnu 2005 podala správní žalobu, druhá stěžovatelka žádala o možnost připojit se k řízení jako vedlejší účastník, kterou však Městský soud v Praze nepřipustil. Ministerstvo sice v říjnu 2006 vyhovělo nové žádosti první stěžovatelky ze září téhož roku, avšak soudní řízení pokračovalo a městský soud v únoru 2007 žalobu zamítl jako bezdůvodnou. Městský soud jednak připomněl kritéria, jimiž bylo ministerstvo povinno se řídit, jednak identifikoval, jaké přesně důvody ministerstvo k zamítnutí žádosti vedly. Konstatoval též, že nedošlo k porušení Listiny základních práv a svobod.

První stěžovatelka podala kasační stížnost, kterou Nejvyšší správní soud v březnu 2009 zamítl jako neopodstatněnou. Po věcné stránce potvrdil úvahy městského soudu, po procesní stránce, stran vedlejšího účastenství druhé stěžovatelky, uvedl, že ta kasační stížnost nepodala a první stěžovatelka nemůže hájit její práva.

Stěžovatelky následně podaly ústavní stížnost, kterou Ústavní soud odmítl, a to ve vztahu k první stěžovatelce pro zjevnou neopodstatněnost a ve vztahu ke druhé stěžovatelce pro nevyčerpání prostředků ochrany práva.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatelky se dovolávaly práva na vzdělání zakotveného v článku 2 Protokolu č. 1, a to samostatně a ve spojení se zákazem diskriminace obsaženým v článku 14 Úmluvy, jakož i svobody myšlení chráněné článkem 9 Úmluvy.

Soud k tomu poznamenal, že stěžovatelky jsou právnické osoby, které se nemohou dovolávat porušení práv, jejichž nositeli mohou být jen fyzické osoby, jako je právo na vzdělání a svoboda myšlení, přestože připustil, že stěžovatelky byly vytvořeny rodiči nadaných dětí, a proto by bylo možno případně uvažovat o tom, že mají postavení obětí. Stížnost však prohlásil za nepřijatelnou pro zjevnou neopodstatněnost, když uvedl následující úvahy.

Žádost první stěžovatelky adresovaná ministerstvu směřovala ke zřízení soukromé školy pro nadané děti. Článek 2 Protokolu č. 1 však nezakládá povinnost státu zřídit určitý typ školy, jen zaručuje osobám v jurisdikci státu právo využít existujících vzdělávacích struktur. Navíc byla žádost zamítnuta pro nesplnění zákonných podmínek, a proto není možné poukazovat na příklad jiných škol, které zákonné podmínky splnily. Po vydání nového školského zákona bylo nové žádosti vyhověno; třebaže dotčené děti nemohly tuto konkrétní školu v relevantním období navštěvovat, neznamenalo to, že jim bylo vzdělání jakkoli odíráno vzhledem k tomu, že mohly chodit do existujících škol a zároveň nebylo prokázáno, že by úroveň těchto škol byla natolik nízká, že by v podstatě vzdělání neposkytovaly.

1.2.3. Komunikované stížnosti prohlášené za částečně nepřijatelné

Zde lze poukázat na sedm částečných rozhodnutí Soudu, jimiž byly odmítnuty některé námitky obsažené ve stížnostech a zbývající námitky oznámeny vládě k zaujetí stanoviska (další informace jsou uvedeny v oddílu 2.2.):

- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 15. února 2011 o přijatelnosti stížnosti č. 30073/06 – *Tomáš Hanzl a Miroslav Špadrna* (různé námitky související s řízením na ochranu osobnosti, které stěžovatelé vedli, ve světle práva na spravedlivý proces podle článku 6 odst. 1 a 2 Úmluvy, práva na soukromý život podle článku 8 Úmluvy a práva na prostředek nápravy podle článku 13 Úmluvy),
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 20. září 2011 o přijatelnosti stížnosti č. 54337/10 – *Marta Kryžová* (námitky porušení práva na spravedlivý proces ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy, práva na prostředek nápravy podle článku 13 Úmluvy nebo práva vlastnického zaručeného v článku 1 Protokolu č. 1),
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 4. října 2011 o přijatelnosti stížnosti č. 14991/08 – *Oldřich Dračka a Eva Hlavenková* (námitky porušení práva na spravedlivý proces ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy, a to jak spravedlivosti řízení, tak přiměřené délky řízení, před obecnými soudy),
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 4. října 2011 o přijatelnosti stížnosti č. 21617/10 – *Libor Tykva* (námitky porušení práva na spravedlivý proces ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy v trestním řízení proti stěžovateli),
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 4. října 2011 o přijatelnosti stížnosti č. 3252/09 – *Petr Vecek* (některé námitky porušení práva na svobodu ve smyslu článku 5 Úmluvy v rámci vazebního stíhání stěžovatele),
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 4. října 2011 o přijatelnosti stížnosti č. 217/07 – *Tomáš Rajnoch* (námitka porušení práva na soukromý život ve smyslu článku 8 Úmluvy).

Tato částečná rozhodnutí nelze označit za významná (námitky prohlášené za nepřijatelné by v zásadě byly odmítnuty i bez veřejného rozhodnutí),¹⁰ a proto o nich není podrobněji referováno. Podrobnější informace je však podána o následujícím rozhodnutí, které určitý význam má.

¹⁰ Pokud by tyto stížnosti neobsahovaly námitky, kvůli kterým bylo podle mínění Soudu třeba je oznámit žalované vládě, byly by s největší pravděpodobností odmítnuty samosoudcem nebo soudcovským výborem rozhodnutím, které není zveřejňováno.

Rozhodnutí ze dne 28. června 2011 o přijatelnosti stížnosti č. 40974/09 – Ernst Leonard Harrach proti České republice¹¹

Senát páté sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že námitka stížnosti opírající se o sjednocující stanovisko pléna Ústavního soudu o vztahu restitučních a obecných předpisů je zjevně neopodstatněná.

(i) Okolnosti případu

Stěžovatel v roce 2001 navrhl u Okresního soudu v Hradci Králové znovu otevřít dědické řízení po svém otci s tím, že majetek, jenž mu byl protiprávně konfiskován po druhé světové válce, představuje ležící pozůstalost. Okresní soud v květu 2006 návrh zamítl s odvoláním na stanovisko pléna Ústavního soudu Pl. ÚS-st 21/05, které se týkalo vztahu restitučních předpisů a obecného občanského práva. Obdobně rozhodl Krajský soud v Hradci Králové. Stěžovatel následně podal současně dovolání i ústavní stížnost. Tuto ústavní stížnost Ústavní soud odmítl v listopadu 2006 pro předčasnost s tím, že je třeba vyčkat rozhodnutí Nejvyššího soudu, i kdyby bylo odmítavé. Nejvyšší soud v září 2008 odmítl stěžovatelovo dovolání z procesních důvodů. Stěžovatel se následně znovu obrátil na Ústavní soud, který však jeho novou účastní stížnost v lednu 2009 odmítl pro opožděnost, neboť jeho dovolání nebylo odmítnuto z důvodů záviselých na uvážení Nejvyššího soudu.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud rozhodl stížnost vládě oznámit, pokud jde o námitku odepření přístupu k Ústavnímu soudu. Stěžovatel však rovněž poukazoval na údajnou svévoli při rozhodování vnitrostátních soudů, která má být v rozporu se článkem 6 odst. 1 Úmluvy, a na porušení svého vlastnického práva chráněného článkem 1 Protokolu č. 1.

Soud předně zopakoval zásady své judikatury ohledně osob, které nebyly zahrnuty do dobrodíní restitučních zákonů. Poznamenal, že stěžovatel nikdy nebyl vlastníkem sporných nemovitostí, jen tvrdil, že tvoří ležící pozůstalost po jeho otci. Vnitrostátní soudy však tento argument neuznaly s odvoláním na stanovisko pléna Ústavního soudu. Podle názoru Soudu nejsou rozhodnutí vnitrostátních soudů svévolná nebo zjevně nerozumná, ba naopak, jsou v souladu s judikaturou nejvyšších soudních instancí. Stanovisko pléna Ústavního soudu je pak nástrojem ke sjednocení judikatury, přičemž vývoj judikatury není sám o sobě v rozporu s řádným výkonem spravedlnosti, přičemž chybějící dynamický a evolutivní přístup by vylučoval možnost judikaturu upravit nebo zdokonalit. Názor pléna Ústavního soudu byl sáhodlouze odůvodněn a není důvod se domnívat, že by neobsahoval dostatečné vysvětlení změny judikatury oproti rozhodovací praxi některých senátů. Podle Soudu tu není žádný náznak rozporu s uvedenými články Úmluvy a tato část stížnosti je zjevně neopodstatněná.

1.3. STÍŽNOSTI VYŠKRTNUTÉ ZE SEZNAMU

V uplynulém období Soud rozhodl u deseti komunikovaných stížností o jejich vyškrtnutí ze seznamu případů (tedy o zastavení řízení).

1.3.1. Schválená smírná urovnání stížností

Smírně urovnáno bylo během roku 2011 celkem 10 stížností. Soud smírná urovnání schválil následujícími rozhodnutími:

¹¹ Stěžovatel se již dříve obrátil na Soud se stížností č. 77532/01, která byla prohlášena za nepřijatelnou dne 27. května 2003, přičemž toto rozhodnutí bylo po pochybnostech týkajících se nestrannosti jedné pracovnice kanceláře Soudu potvrzeno dne 18. května 2004.

- rozhodnutí senátu páté sekce ze dne 15. března 2011 o stížnosti č. 33307/06 – *Bohumil a Irena Obrátilovi*: jednalo se o stížnost povinných osob v restituci, v níž bylo namítáno porušení článku 1 Protokolu č. 1; vláda zaplatila 18 tisíc eur;
- rozhodnutí senátu páté sekce ze dne 30. srpna 2011 o stížnosti č. 21826/10 – *Helena Ferencíková*: stěžovatelka nedobrovolně podstoupila sterilizaci a domáhala se porušení článků 3, 8, 12, 13 a 14 Úmluvy, jakož i článku 1 Protokolu č. 1; vláda zaplatila 10 tisíc eur;
- rozhodnutí výboru páté sekce ze dne 20. září 2011 o stížnosti č. 9491/06 – *Bohuslava Chlumová a Miloslav Chlum*: tuto stížnost podaly povinné osoby v restituci a namítaly zejména porušení článku 1 Protokolu č. 1; vláda zaplatila 60 tisíc eur;¹²
- rozhodnutí senátu páté sekce ze dne 20. září 2011 o stížnosti č. 1536/10 – *Jaromír Zahradil*: stěžovatel se dovolával svého práva na přístup k Ústavnímu soudu ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy; vláda zaplatila 4 tisíce eur;
- rozhodnutí výboru páté sekce ze dne 4. října 2011 o stížnosti č. 19804/07 – *Václav Rysl*: stěžovatel se dovolával svého práva na přístup k Ústavnímu soudu ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy; vláda zaplatila 5 tisíc eur;
- rozsudek senátu páté sekce ze dne 18. října 2011 ve věci č. 36561/05 – *Martin Otava* (spravedlivé zadostiučinění): v návaznosti na rozsudek ze dne 27. května 2010, ve kterém Soud konstatoval porušení článku 1 Protokolu č. 1, byla smírně dořešena otázka náhrady za nemovitost vydanou v restituci; vláda zaplatila 2,5 milionu Kč;¹³
- rozhodnutí výboru páté sekce ze dne 18. října 2011 o stížnosti č. 13970/09 – *Eva Svobodová*: stěžovatelka namítala zásadní vady při rozhodování vnitrostátních soudů o nedobrovolné hospitalizaci v psychiatrické léčebně, které měly za důsledek porušení článku 5 odst. 1 a 4 Úmluvy; vláda zaplatila 15 tisíc eur;
- rozhodnutí výboru páté sekce ze dne 18. října 2011 o stížnosti č. 28454/08 – *Jaroslav Šimek a Květa Šimková*: tato stížnost povinných osob v restituci, v níž bylo namítáno porušení článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě, byla uzavřena s tím, že vláda zaplatí 50 tisíc eur;
- rozhodnutí výboru páté sekce ze dne 18. října 2011 o stížnosti č. 17893/07 – *A. F.*: stěžovatelka především namítala, že při své nedobrovolné hospitalizaci v psychiatrické léčebně byla znásilněna a že tento trestný čin nebyl řádně vyšetřen, čímž došlo mimo jiné k porušení článků 3 a 8 Úmluvy; vláda zaplatila 8 tisíc eur;
- rozhodnutí výboru páté sekce ze dne 29. listopadu 2011 o stížnosti č. 31251/07 – *E. H.*: stěžovatelka namítala zásadní vady při rozhodování vnitrostátních soudů o nedobrovolné hospitalizaci v psychiatrické léčebně, které měly za důsledek porušení článku 5 odst. 1 a 4 Úmluvy; vláda zaplatila 15 tisíc eur.

1.3.2. Přijatá jednostranná prohlášení vlády

Vláda v roce 2011 neučinila žádné jednostranné prohlášení s cílem uznat porušení Úmluvy a poskytnout stěžovateli odpovídající nápravu jeho situace, a ukončit tak řízení před Soudem.

¹² Viz též usnesení vlády ze dne 20. července 2011 č. 577. Skutečnost, že dohoda o smírném urovnání stížnosti, jež měla formu společného prohlášení, byla schválena vládou a jako taková zveřejněna, neboť byla přílohou uvedeného usnesení vlády, byla stěžovateli následně zpochybněna coby porušení zásady důvěrnosti jednání o smírném urovnání, vtělené do článku 39 odst. 2 Úmluvy. Soud, aniž formálně rozhodoval, po vysvětlení vlády stěžovatelům odpověděl, že takto zveřejněna byla již uzavřená dohoda, čímž k porušení zásady důvěrnosti nedošlo.

¹³ Viz též usnesení vlády ze dne 27. září 2011 č. 721.

1.3.3. Stažené stížnosti

Vyškrtnutý, neboť Soud dospěl k závěru, že na nich stěžovatelé netrvalí [článek 37 odst. 1 písm. a) Úmluvy], byly dále uvedené stížnosti těmito rozhodnutími:

- rozhodnutí výboru páté sekce ze dne 11. ledna 2011 o stížnosti č. 24117/06 – *Marc Paul Blisak*,
- rozhodnutí výboru páté sekce ze dne 11. ledna 2011 o stížnosti č. 20771/06 – *Tomáš Grimm*,
- rozhodnutí senátu páté sekce ze dne 15. března 2011 o stížnosti č. 40858/06 – *Irena Malířová*,
- rozhodnutí senátu páté sekce ze dne 22. března 2011 o stížnostech č. 14422/05 – *František Hanzlík* a č. 20179/05 – *Dušan Chmela*,
- rozhodnutí senátu páté sekce ze dne 12. dubna 2011 o stížnosti č. 12356/06 – *Jaroslava a Josef Sedlákoví*,
- rozhodnutí senátu páté sekce ze dne 28. června 2011 o stížnosti č. 10826/07 – *Pavla Vaništová a Marie Pevná*,
- rozhodnutí výboru páté sekce ze dne 6. září 2011 o stížnosti č. 39712/06 – *Sergiy Hrebchenko*,
- rozhodnutí výboru páté sekce ze dne 29. listopadu 2011 o stížnosti č. 217/07 – *Tomáš Rajnoch*,
- rozhodnutí výboru páté sekce ze dne 29. listopadu 2011 o stížnosti č. 10361/06 – *Petr Žák*.

II. Přehled neskončených případů, u nichž nastal v roce 2011 vývoj

Takový vývoj se mohl projevit rozhodnutím Soudu prohlásit stížnost alespoň v nějakém rozsahu za přijatelnou (oddíl 2.1.), rozhodnutím Soudu oznámit stížnost vládě a požádat ji o vyjádření k přijatelnosti a odůvodněnosti (oddíl 2.2.) nebo jiným způsobem (oddíl 2.3.).

2.1. STÍŽNOSTI PROHLÁŠENÉ ZA PŘIJATELNÉ

Soud v uplynulém období neprohlásil žádnou komunikovanou stížnost za přijatelnou zvláštním rozhodnutím.¹⁴

2.2. NOVĚ OZNÁMENÉ STÍŽNOSTI

Níže je podán přehled stížností komunikovaných v roce 2011 vládě České republiky, až na výjimky s výzvou k zaujetí stanoviska. Názvy jednotlivých rubrik nutně nepředstavují výstižný popis problematiky, kterou tyto stížnosti nastolují, ale slouží hlavně ke zpřehlednění výčtu stížností, kterých bylo oznámeno celkem 47. Pořadí rubrik odráží formální umístění práv dotčených klíčovými aspekty těchto případů v systému Úmluvy.

¹⁴ Rozhodnutí, jimiž se stížnost nebo její část prohlašuje za přijatelnou, již jsou přijímána odděleně jen výjimečně, jak to umožňuje článek 29 odst. 1 Úmluvy.

Zákaz nelidského zacházení

- stížnost č. 8968/08 – *Zdeněk Jirsák* se týkala souladu podmínek výkonu trestu a poskytnuté lékařské péče se článkem 3 Úmluvy,¹⁵
- stížnost č. 30241/11 – *Artur Buishvili* nastoluje jednak otázku souladu soudního řízení o přezkumu zákonnosti zajištění cizince se zárukami článku 5 odst. 4 Úmluvy, jednak otázku poskytování adekvátní lékařské péče v přijímacím středisku pro cizince ve světle článku 3 Úmluvy;
- stížnost č. 55488/08 – *Ruslan Stepankiv* upozorňuje na skutečnost, že stěžovateli nebyla ve vazbě poskytnuta léčba antiretrovirotiky, protože nebyl zdravotně pojištěn a pocházel ze země, s níž nemá Česká republika uzavřena příslušnou dohodu o hrazení lékařské péče, což může být v rozporu se článkem 3 Úmluvy a představovat nelidské zacházení;
- stížnost č. 14021/10 – *Ali Atsaev* se týká zamýšleného vydání stěžovatele do Ruska, kde je podezřelý ze závažné trestné činnosti; vláda nebyla požádána o předložení stanoviska, ale Soud nařídil předběžné opatření, kterým vydání stěžovatele zakázal.

Právo na svobodu

- stížnost č. 3252/09 – *Petr Vecek* napadá soulad řízení, jimiž stěžovatel zpochybňoval zákonnost své vazby, se zárukami spravedlivosti řízení obsaženými v článku 5 odst. 4 Úmluvy;
- stížnost č. 5081/11 – *Lukáš Bureš* je již druhou oznámenou stížností tohoto stěžovatele a je v ní namítáno porušení práva na svobodu v souvislosti s nedobrovolnou hospitalizací stěžovatele v psychiatrické léčebně, a to konkrétně článku 5 odst. 1 a 5 Úmluvy.

Spravedlivý proces

- stížnosti č. 14991/08 – *Oldřich Dračka a Eva Hlavenková*, č. 21617/10 – *Libor Tykva*, č. 40974/09 – *Ernst Leonhard Harrach* a č. 9541/11 – *Jan Krůta* se týkají práva na přístup k Ústavnímu soudu zaručeného v článku 6 odst. 1 Úmluvy stejně jako stížnost č. 54337/10 – *Marta Kryžová*, která specificky poukazuje na skutečnost, že Česká advokátní komora stěžovatelce odmítla určit advokáta k bezplatnému poskytnutí právní pomoci pro řízení o ústavní stížnosti;
- ve stížnosti č. 29725/11 – *Josef Havelka* je nastolena otázka přiměřenosti délky soudního řízení vedeného stěžovatelem jako součásti práva na spravedlivý proces chráněného článkem 6 odst. 1 Úmluvy;¹⁶
- stížnost č. 30073/06 – *Tomáš Hanzl a Miroslav Špadrna* Soud vládě oznámil pod zorným úhlem práva na soudní řízení v přiměřené lhůtě a na kontradiktorní řízení před Ústavním soudem, zaručeného článkem 6 odst. 1 Úmluvy;
- stížnost č. 48203/09 – *DAY, s. r. o., a další* se vztahuje k právu na soud v souvislosti s rozhodčí doložkou ve smlouvě o přeměně obchodní společnosti, která stěžovatelům, již byli menšinovými akcionáři transformované společnosti, vnutila příslušnost rozhodčího soudu, což bylo v rozporu se článkem 6 odst. 1 Úmluvy;¹⁷
- stížnost č. 217/07 – *Tomáš Rajnoch* se týkala spravedlivosti trestního řízení z pohledu oběti, tedy možného porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy v jeho občanskoprávní větvi; Soud ji nicméně vyškrtl ze seznamu případů (viz též pododdíl 1.3.3.);
- stížnost č. 46203/08 – *Igor Tseber* napadá spravedlivost trestního procesu vedeného proti stěžovateli, který nemohl při hlavním líčení klást otázky důležitému svědkovi, jenž se stal mezitím nedostupným, čímž mohlo dojít k porušení článku 6 odst. 1 a 3 písm. d) Úmluvy.

Zásada zákonnosti trestů

- stížnost č. 59552/08 – *Petr Rohlena* nastoluje otázku zákonnosti vymezení pokračujícího trestného činu, u něhož se část útoků odehrála před zpříšňující změnou právní úpravy,

¹⁵ V rozsudku ze dne 5. dubna 2012 Soud rozhodl, že k porušení Úmluvy nedošlo.

¹⁶ K dalším stížnostem stěžovatele viz pododdíl 1.2.2. a také dřívější rozsudek ze dne 2. listopadu 2004 ve věci č. 76343/01. I v těchto případech šlo o přiměřenost délky soudního řízení.

¹⁷ Jak Soud rozhodl později v rozsudku ze dne 16. února 2012.

avšak byla vzata v úvahu pro účely kvalifikace skutku podle právní úpravy pozdější; ve hře je namítané porušení článku 7 Úmluvy.

Právo na soukromý a rodinný život

- stížnost č. 38633/08 – *Pavel Andrlé* se vztahuje k omezením možnosti popřít otcovství po uplynutí prekluzivní lhůty ve světle článku 6 a 8 Úmluvy;
- ve stížnosti č. 26466/08 – *Silvestr Kotek* je požadován přezkum stěžovatelova omezení ve způsobilosti k právním úkonům ve světle článku 6, 8, 13 a 14 Úmluvy, jakož i článku 1 Protokolu č. 1;
- stížnost č. 43562/07 – *Vlasta Vávrová* se pod zorným úhlem práva na soukromý život chráněného článkem 8 Úmluvy zabývá vydáním věcí nepatrné hodnoty stěžovatelce, které vypravila zůstavitelův pohřeb, přičemž tyto věci spočívaly mimo jiné v majetkových podílech v nefunkčních obchodních společnostech;
- stížnost č. 36066/09 – *Jana Pekařová* se opírá o článek 8 Úmluvy, v němž je zaručeno právo na rodinný život, pokud jde o ochranu práv stěžovatelky v řízení o styku s nezletilými dětmi;
- u stížnosti č. 56347/10 – *Roman Miler* je posuzováno, zda odmítnutí povolit předání stěžovatele k výkonu trestu odnětí svobody do věznice v Polsku představuje porušení jeho práva na rodinný život, na prostředek nápravy a nebýt diskriminován, zaručeného po řadě v článcích 8, 13 a 14 Úmluvy.

Svoboda projevu

- ve stížnosti č. 20240/08 – *Růžový panter, o. s.*, bylo namítáno porušení článku 10 Úmluvy z důvodu povinnosti nahradit nemajetkovou újmu způsobenou zveřejněním zavádějící tiskové zprávy.¹⁸

Vlastnické právo

- stížnosti č. 37926/05 – *R & L, s. r. o.*, č. 25784/09 – *Josef Čapský*, č. 36002/09 – *Miroslava Jeschkeová*, č. 36687/09 a 44410/09 – *František Šumbera*, č. 65546/09 – *Michal a Olga Heldenburg* jsou sérií dalších šesti stížností vlastníků nájemních nemovitostí, kteří kritizují omezení svého vlastnického práva regulací nájemních vztahů, absenci prostředků nápravy a diskriminaci, které byli vystaveni, čímž mohlo dojít k porušení článku 1 Protokolu č. 1, jakož i článků 13 a 14 Úmluvy; tyto stížnosti Soud vybral jako další potenciálně pilotní případy vedle stížností již dříve oznámených na dané téma (další poznámky v pododdílu 2.4.1.);
- stížnosti č. 49427/08, 7623/09, 55821/09 – *Karel Wimětal*, č. 31933/08, 60084/08, 6185/09, 52792/09, 53518/09 – *Jaroslav Čadek*, č. 46696/09 – *Hana Puchtová*, č. 10185/10 – *Ústav pro strukturální politiku v zemědělství, a. s.*, č. 42151/10 – *Ivo Pastorek a Viktor Pavlíček*, č. 63546/10, 10862/11 – *Karel Wimětal*, č. 3167/11 – *Landštejn s. r. o.*, č. 20939/11 – *Jarmila Vorlíčková* se vztahují k postupu Pozemkového fondu v roce 2005, který předchodně vydával pozemky v tzv. zvláštním (zjednodušeném) režimu a následně se domáhal vyslovení protiprávnosti těchto převodů; namítáno je porušení článku 1 Protokolu č. 1 samostatně a ve spojení se článkem 14 Úmluvy, tedy zákazem diskriminace;
- stížnost č. 2000/09 – *Sylvie Žáková* zpochybňuje ve světle článku 1 Protokolu č. 1 skutečnost, že stěžovatelka, jejíž vlastnictví k pozemkům nebylo po pádu komunistického režimu vyjasněno, nepostupovala podle restitučních zákonů a její vlastnické právo nebylo uznáno; velmi podobná je ve své podstatě i stížnost č. 1002/09 – *Orel – jednota Hranice*;
- stížnost č. 3794/08 – *Jiřina Umlaufová* podala povinná v restituci a poukazuje na skutečnost, že za vydanou nemovitost neobdržela adekvátní náhradu, čímž mělo dojít k porušení článku 1 Protokolu č. 1.

¹⁸ V rozsudku ze dne 2. února 2012 dospěl Soud k závěru, že článek 10 Úmluvy porušen nebyl.

2.3. ÚČAST NA VEŘEJNÉM JEDNÁNÍ SOUDU

V roce 2011 se nekonalo žádné veřejné jednání o stížnosti proti České republice.

2.4. OSTATNÍ AKTIVITY VLÁDNÍHO ZMOCNĚNCE VE VZTAHU K SOUDU

V tomto oddílu z valné části konstatujeme, že nejsou zásadní novinky.

2.4.1. Projednávání stížností na regulaci nájemních vztahů

Před Soudem nadále probíhá řízení ve věci stížností vlastníků domů a bytů.¹⁹ Poté, co obě strany v průběhu roku 2009 zaslaly Soudu své odpovědi na jím položené dodatečné otázky ohledně existence a fungování prostředku nápravy, prostřednictvím kterého pronajímatelé mohou požadovat zvýšení nájemného retrospektivně, a vzájemné komentáře ke svým odpovědím, vyžádal si Soud v červenci 2010 od stěžovatelů doplňující informace k jejich případům, týkající se kupříkladu počtu bytů v jejich domech, výše nájemného z těchto bytů v uplynulých letech, dále informace o jimi vedených soudních sporech apod. Informace, které stěžovatelé Soudu na jeho výzvu poskytli, byly vládě zaslány pro informaci v listopadu 2010.

Aniž Soud rozhodl alespoň o přijatelnosti těchto původních stížností, zaslal v prosinci 2011 vládě k vyjádření nových šest stížností. Otázky, které vládě při té příležitosti položil, jsou většinou obdobné jako u předešlých stížností, včetně otázky, zda dané případy jsou vhodné k tomu, aby se staly pilotními pro celou skupinu stížností na regulaci nájemních vztahů. Výjimkou jsou otázky týkající se existence účinného vnitrostátního prostředku nápravy, které konkrétně míří na praktické fungování žalob na náhradu za omezení vlastnického práva ve smyslu článku 11 odst. 4 Listiny základních práv a svobod (viz stanovisko pléna Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS-st 27/09 ze dne 28. dubna 2009).

2.4.2. Intervence vlády České republiky v případech proti jiným státům

Vláda České republiky v roce 2011 neintervenovala ani v případech proti jiným státům, jež se týkají českých občanů (článek 36 odst. 1 Úmluvy), ani v případech proti jiným státům, které vzbuzují obecnější otázky výkladu a používání Úmluvy (článek 36 odst. 2 Úmluvy).

2.4.3. Předběžná opatření vydaná v řízeních proti České republice

Během roku 2011 se předběžná opatření týkala následujících kauz:

- u stížnosti č. 30241/11 – *Artur Buishvili* Soud dne 17. května 2011 požádal o informace, které potřeboval pro rozhodnutí o vydání předběžného opatření (konkrétně o potvrzení, zda je stěžovatel stále držen v tranzitním prostoru mezinárodního letiště, zda trpí žloutenkou typu C a zda je mu poskytována adekvátní léčba jeho onemocnění). Jelikož byl stěžovatel dne 9. června 2011 vpuštěn na území a měl jako žadatel o mezinárodní ochranu přístup k lékařské péči za stejných podmínek jako čeští občané v rámci povinného zdravotního pojištění, zvažované předběžné opatření nebylo vydáno;

¹⁹ Stanovisko vlády k přijatelnosti a odůvodněnosti čtyř vybraných pilotních stížností vlastníků domů a bytů bylo Soudu odesláno dne 31. prosince 2007. V roce 2008 byla jedna ze stížností (stížnost č. 11163/06 – *Hlaváček a Hlaváček*) rozhodnutím ze dne 25. března 2008 vyškrtuta ze seznamu projednávaných případů, neboť stěžovatelé na jejím dalším projednávání netrvali. Projednávání stížnosti č. 11179/06 – *Oskar Morawetz* bylo přerušeno vzhledem k úmrtí stěžovatele.

- ve věci stížnosti č. 14021/10 – *Ali Atsaev* bylo dne 4. března 2011 nařízeno, aby stěžovatel nebyl po dobu řízení před Soudem vydán do Ruska; nařízené předběžné opatření bylo ke konci roku 2011 stále účinné;²⁰
- ve věci stížnosti č. 65303/10 – *Volodymyr Budrevich* bylo dne 9. listopadu 2010 zakázáno vyhostit stěžovatele do Běloruska; nařízené předběžné opatření zůstalo po celý rok 2011 v platnosti;
- ve věci stížnosti č. 36919/10 – *Thierry Isaka* bylo dne 7. července 2010 zakázáno vydat stěžovatele do Demokratické republiky Kongo; dne 9. května 2011 bylo předběžné opatření zrušeno. Stížnost také později byla prohlášena za nepřijatelnou (viz pododdíl 1.2.1. této zprávy).

III. Výkon rozsudků Soudu

Na materii výkonu rozsudků Soudu lze, podobně jako to činí Výbor ministrů, nahlížet v rovinách zaplacení spravedlivého zadostiučinění (oddíl 3.1.), individuálních opatření k nápravě porušení Úmluvy (oddíl 3.2.) a obecných opatření k zamezení dalšího porušování Úmluvy (oddíl 3.3.). Výsledkem splnění všech povinností vyplývajících z rozsudků Soudu podle článku 46 Úmluvy je vydání závěrečné rezoluce, kterou také řízení o úspěšné stížnosti definitivně končí (oddíl 3.4.).

K pododdílům věnovaným nápravným opatřením je nezbytné předeslat, že si požadavky Výboru ministrů mohou později vynutit přehodnocení tam obsažené analýzy.

3.1. ÚHRADA SPRAVEDLIVÉHO ZADOSTIUČINĚNÍ

Všechny Soudem přiznané nebo schválené částky, u nichž lhůta pro zaplacení uplynula během roku 2011, byly uhrazeny. Není proto potřebné na tomto místě zmiňovat žádnou specifickou událost.

3.2. INDIVIDUÁLNÍ OPATŘENÍ K NÁPRAVĚ PORUŠENÍ ÚMLUVY

Napřed je namístě se zmínit o problematice individuálních opatření k výkonu rozsudků vydaných v roce 2011 a potom se vrátit k této problematice u rozsudků vydaných v dřívější době.

3.2.1. Rozsudky vydané v roce 2011

Některé z rozsudků vydaných v této době (viz pododdíl 1.1.1.) vyvolávají otázky na poli individuálních opatření k nápravě poskytnuté nad rámec přiznaného spravedlivého zadostiučinění. Týká se to tří skupin rozsudků.

Rozsudky vydané v trestních věcech

- Soud ve věci *Breukhoven* konstatoval porušení práva na spravedlivý trestní proces, neboť stěžovatel byl odsouzen na základě svědectví osob shromážděných ještě před sdělením obvinění, které neměl možnost vyslechnout ani v přípravném řízení, ani kdykoli později v řízení před soudem. Soud v rozsudku výslovně odkázal na možnost požádat o obnovu ří-

²⁰ Obdobné předběžné opatření v této věci záhy vydal také Ústavní soud, na který se stěžovatel obrátil s ústavní stížností (usnesení ze dne 18. března 2011, sp. zn. III. ÚS 665/11).

zení u Ústavního soudu a stěžovateli žádnou finanční částku z titulu nemajetkové újmy nepřiznal. Nezdá se však, že by stěžovatel do šesti měsíců od právní moci rozsudku o obnovu řízení požádal.

- Ve věci *Janyr a ostatní* (jimiž byli pánové Roman Lučivnák a David Záleský) Soud zjistil porušení práva na přístup k Ústavnímu soudu a stěžovatelům přiznal, pokud o ně požádali, zadostiučinění v penězích. Současně však nezmínil, že by bylo namíste obnovit řízení u Ústavního soudu. Stěžovatel Lučivnák nicméně o obnovu řízení požádal a je třeba vyčkat, jak Ústavní soud vyloží kritéria přípustnosti návrhu na obnovu řízení stanovené zákonem o Ústavním soudu, především v § 119a odst. 1.²¹ Stěžovatelům nicméně lhůta pro podání žádosti o obnovu řízení dosud neuplynula.

Rozsudky vydané ve věcech sporů rodičů o styk s nezletilými dětmi

Ve věcech *Bergmann a Prodělalová* Soud kritizoval postup vnitrostátních soudů při zajištění práva stěžovatelů, rodičů nezletilých dětí, na rodinný život s těmito dětmi. Jakkoli by na jedné straně bylo žádoucí, aby v případě zájmu stěžovatelů příslušné orgány, ať už soudy nebo orgány sociálně právní ochrany dětí, vyvíjely nadále snahu o navázání kontaktů mezi zúčastněnými za účelem rozvoje rodinného života, ve věci *Bergmann* Soud připustil, že mu nepřísluší přezkoumávat důvody, které vedly české soudy k zákazu styků stěžovatele s dítětem, a ve věci *Prodělalová* podotkl, že obnova vzájemných vztahů stěžovatelky s dětmi je patrně v praxi nemyslitelná (třebaže nelze pominout, že řízení o poměrech nezletilých nadále probíhá); v obou případech přitom přiznal peněžitou kompenzaci nemajetkové újmy.

Rozsudky týkající se nepřiměřené délky probíhajícího soudního řízení

Tato skupina se týká pouze věci *Golha*. Průběh řízení bude Ministerstvem spravedlnosti sledován, příslušné vnitrostátní soudy byly na vydání rozsudku Soudu upozorněny.

3.2.2. Rozsudky z doby dřívější

Lze říci, že problémy s individuálními opatřeními k nápravě přetrvávají u dvou rozsudků vydaných v dřívější době, které se týkají nepřiměřené délky stále probíhajícího soudního řízení. Tyto věci zůstávají předmětem sledování, které ale příliš efektivní není. Navzdory výzvam vládního zmocněnce adresovaným vedení procesního soudu, v nichž je upozorňováno na stále narůstající délku řízení a pokračující porušování požadavku přiměřené lhůty podle článku 6 odst. 1 Úmluvy, se dosud nepodařilo vyřešit tyto kauzy:

- po rozsudku ze dne 11. října 2005 ve věci č. 27911/02 – *Jiří Slezák a ostatní* probíhá i nadále řízení na ochranu osobnosti zahájené v dubnu 1991, přičemž soudem prvního stupně je tu Městský soud v Brně,
- po rozsudku ze dne 20. září 2005 ve věci č. 35888/02 – *Věslav Nemeth* probíhá i nadále trestní řízení zahájené v březnu 2001; soudem prvního stupně tu je Krajský soud v Ostravě.

Nutno konstatovat, že se jedná o extrémní případy, u kterých se složitost věci bezesporu nepříznivě odráží v nepřiměřené délce řízení. Přesto je s podivem, že vnitrostátní soudy do dnešního dne nebyly schopny tyto případy uzavřít ani po mnoha letech od vydání rozsudku Soudu, a tím spíše ani po tolika letech od zahájení řízení.

3.3. OBECNÁ OPATŘENÍ K ZAMEZENÍ PORUŠOVÁNÍ ÚMLUVY

Také u obecných opatření k nápravě napřed uvedeme několik poznámek k výkonu rozsudků vydaných v roce 2011 a potom se vrátíme k této problematice u rozsudků vydaných v dřívější době.

²¹ Věc je projednávána pod sp. zn. Pl. ÚS 3/12.

3.3.1. Rozsudky vydané v roce 2011

Z 19 odsuzujících meritorních rozsudků zmíněných v pododdílu 1.1.1. některé upozorňují na zcela nové problémy, řada se však také jeví jako variace na problémy odhalené již dříve.

- Rozsudky týkající se kontradiktornosti řízení před Ústavním soudem (3A.CZ s. r. o., *BENet Praha, spol. s r. o., Hubka, Pašovič, Kysilková a Kysilka*) navazují na předchozí rozsudky Soudu vydané proti České republice (*Milatová a ostatní, Mareš, Vokoun*), jejichž implementace se však neukázala jako dostatečná, a to zejména z toho důvodu, že některá vyjádření účastníků a vedlejších účastníků řízení, vůči nimž ústavní stížnost směřuje, sice Ústavní soud při svém rozhodování nemusel brát v úvahu, jak ve svých rozhodnutích případně také uvedl, ale tato vyjádření nebyla zcela prostá jakýchkoli informací, k nimž měl autor stížnosti podle právního názoru Soudu dostat možnost se vyjádřit (na rozdíl od situací ve věcech *Bratři Zátkové, a. s., Čavajda a Matoušek*, o nichž je referováno v pododdílu 1.2.1, kde Soud neshledal porušení práva na spravedlivý proces, protože usoudil, že stěžovatelé neutrpkěli postupem Ústavního soudu podstatnou újmu).

Ústavní soud jako nápravné opatření poněkud přeformuloval své dřívější interní doporučení pro soudce zpravodaje a vyzval je, aby jednak vždy zvážili, zda je vůbec nezbytné žádat účastníky a vedlejší účastníky o vyjádření, je-li zřejmé, že může být ústavní stížnost odmítnuta, a pokud lze zjistit rozhodné skutečnosti ze spisu, a aby v případě, že vyjádření bylo vyžádáno, došlo bez výjimky k jeho zaslání stěžovateli s přiměřenou lhůtou k případné replice, ledaže takové vyjádření obsahuje toliko prostý odkaz na rozhodnutí příslušného orgánu, které bylo napadeno ústavní stížností.²²

- Rozsudky *Bergmann a Prodělalová*, v nichž Soud shledal porušení práva na rodinný život rodičů nezletilých dětí kvůli nedostatečným opatřením pro udržování, obnovu nebo navázání vzájemného kontaktu, spíše vedou k úvahám o potřebě zvýšit povědomí soudců a pracovníků orgánů sociálně právní ochrany dětí o povinnostech vyplývajících ze článku 8 Úmluvy, dílem však také vedou k otázkám, zda byla nápravná opatření přijatá v návaznosti na předchozí podobné rozsudky (konkrétně jde o novelizaci občanského soudního řádu provedenou zákonem č. 295/2008 Sb.) opravdu dostatečná. V rámci implementace rozsudků byla vyžádána součinnost příslušných útvarů ministerstev spravedlnosti a práce a sociálních věcí, a to jak při zajišťování informovanosti a školení soudců rozhodujících v obdobných věcech a zaměstnanců orgánů sociálně právní ochrany dětí, tak při provádění průzkumu ohledně využívání dostupných opatření k zachování nebo obnově rodinných vztahů mezi rodiči a dětmi, potřebného pro případnou analýzu důvodů, pro které nejsou určitá opatření využívána příliš často či vůbec.

Samostatný problém tu představuje otázka existence prostředku nápravy porušení práva na rodinný život spočívající v jisté liknavosti vnitrostátních soudů při rozhodování o poměrech nezletilého dítěte a prosazování styku. Soud v takových případech vyžaduje v první řadě urychlovací (preventivní) prostředek nápravy, za který jinak v zásadě uznává návrh na určení lhůty k provedení procesního úkonu podle § 174a zákona o soudech a soudcích, ve znění zákona č. 7/2009 Sb., doplněný eventuálně o kompenzační prostředek nápravy, za který v zásadě uznává možnost domáhat se náhrady nemajetkové újmy podle zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci, ve znění zákona č. 160/2006 Sb. Současně však provádí přísnější test účinnosti takového prostředku nápravy, na rozdíl od „prosté“ situace nepřiměřené délky řízení, a to v podobě vyžadování dokladů o praktickém účinku. Zde však příklady úspěšného využití prostředku nápravy chybí, protože takové příklady závisí na skutečném využívání prostředku nápravy ze strany účastníků, jimž však nelze uložit, aby prostředky nápravy využily, zvláště není-li přijatelnost stížnosti současně podmíněna předchozím využitím těchto prostředků nápravy. Prozatím tedy nezbyvá než nadále sledovat na jedné straně, jak soudy řeší návrhy podle § 174a zákona o soudech a soudcích v této oblasti, a na druhé straně, zda a jakým způsobem odbor odškodňování Ministerstva spravedlnosti vyřizuje žádosti podle zákona o odpovědnosti za škodu

²² Doporučení pléna Ústavního soudu ze dne 3. května 2011 č. Org 20/11.

- způsobenou při výkonu veřejné moci, případně, jak o žalobách ve smyslu posledně citovaného zákona rozhodují soudy.
- Přestože je rozsudek ve věci *Ťupa* především příkladem pochybení vnitrostátního soudu v konkrétní věci, nelze pominout, že byla podána řada dalších stížností týkajících se rozhodování o přípustnosti nedobrovolného převzetí do psychiatrické léčebny, z nichž některé byly v roce 2011 smírně urovnány (*E. H. a Svobodová*). Při vědomí těchto souvislostí vznikla již v loňském roce na Ministerstvu spravedlnosti pracovní skupina složená ze zástupců resortů spravedlnosti a zdravotnictví, Úřadu vlády, Kanceláře veřejného ochránce práv a také občanské společnosti, která jednak formulovala připomínky k návrhu zákona o zdravotních službách, vyhlášeného později pod č. 372/2011 Sb., a sepsala sérii doporučení na změnu občanského soudního řádu, která byla zčásti zapracována a předložena vládě, jednak rozhodla o zpracování metodické příručky, která by měla zainteresovaným institucím (soudům, léčebnám a advokátům) vysvětlit, na jaké aspekty je nutné se soustředit tak, aby nedocházelo k porušování práva dotčených osob na svobodu, chráněného článkem 5 Úmluvy.
 - Rozsudky týkající se vztahu mezi dovoláním a ústavní stížností pokrývají v první řadě tradiční oblast občanskoprávních věcí (*Šurý, Tieze a Semeráková*). Tyto rozsudky budou Výborem ministrů zařazeny za vedoucí případ *Adamíček* (rozsudek ze dne 12. října 2010), který sám navazuje na početné rozsudky z doby dřívější, nad nimiž Výbor ministrů již dohled uzavřel, neboť se opatření spočívající napřed ve sdělení pléna Ústavního soudu č. 32/2003 Sb. a později v zákoně č. 83/2004 Sb., kterým byl změněn zákon o Ústavním soudu, jevila jako dostatečná. Nově se však problémy s přístupem k Ústavnímu soudu objevily při posuzování přípustnosti ústavních stížností v kombinaci s dovoláním ve věcech trestních (*Janyr a ostatní*). Další komentář k této oblasti se nachází v pododdílu 3.3.2. v souvislosti s výkonem zmíněného rozsudku *Adamíček*.
 - Rozsudek ve věci *Diallo* poukázal na nedostatky při posuzování rizik, kterým by neúspěšní žadatelé o azyl mohli čelit v případě návratu do jejich země původu, a neexistenci účinného prostředku nápravy v této oblasti. V důsledku nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 26/07, zveřejněného pod č. 47/2009 Sb., již dnes žaloba proti rozhodnutí o správním vyhoštění má ze zákona automatický odkladný účinek. Situace vzniklá ve věci *Diallo* by se již neměla opakovat. Dále Ministerstvo vnitra změnilo svou praxi oproti stavu, který panoval v době vyřizování věci *Diallo*. Závazná stanoviska jsou dnes již vydávána vůči všem zemím, kam lze cizince eventuálně vyhostit. V obdobných případech by navíc již nebyl použit institut tzv. „třetí bezpečné země“, ale bylo by postupováno podle dublinského nařízení a žádost stěžovatelů o poskytnutí azylu by buď byla předána příslušnému státu Evropské unie (s výjimkou Řecka, kam nejsou transfery realizovány), či byla posouzena meritorně. V neposlední řadě je rozsudek ve věci *Diallo* též reflektován ve věcném záměru nové právní úpravy vstupu a pobytu cizinců na území České republiky, zejména pokud jde o kodifikování současné praxe při vydávání závazných stanovisek.
 - Rozsudek ve věci *Breukhoven* poukazuje na to, že by bylo žádoucí v trestním řádu zakotvit pravidlo, podle kterého by odsouzení nemohlo být v určující míře založeno na výpovědi svědků, které neměl obviněný nebo jeho obhájce možnost vyslyšet nebo jim klást otázky. S tím v zásadě počítá připravovaná rekodifikace trestního práva procesního. Dostačující by pochopitelně též bylo, kdyby orgány činné v trestním řízení – zejména soudy – takovou zásadu respektovaly a v jejím světle vykládaly a používaly ustanovení trestního řádu týkající se použitelnosti výpovědi svědků či spoluobviněných.
 - Rozsudky ve věcech *Kohlhofer, Minarik a ostatní, Minarik a Solaris, s. r. o., a ostatní*, v nichž Soud konstatoval porušení práva na přístup k obecnému soudu v souvislosti s poskytnutím právní ochrany proti nezákonnému vytěsnění menšinových akcionářů z obchodních společností, jsou klony dřívějších rozsudků v podobných případech a je o nich pojednáno v pododdílu 3.3.2. u rozsudku *Kohlhofer a Minarik*.
 - Konečně rozsudky *Golha a Tesař a ostatní*, týkající se délky řízení, případně existence prostředků nápravy, neotevírají nové otázky a lze je z hlediska výkonu zařadit za dřívější

případy (*Hartman, Bořánková, Antoni*; posledně zmíněná kauza byla komentována ve zprávě za rok 2010 s tím, že zvláštní obecná opatření nevyžaduje).

3.3.2. Rozsudky z doby dřívější

- Rozsudek *Adamíček* v roce 2010 znovu otevřel otázky týkající se postupu Ústavního soudu při posuzování přípustnosti ústavních stížností v kombinaci s mimořádnými opravnými prostředky. Ačkoli v této věci bylo v dovolacím řízení postupováno ještě podle starší právní úpravy civilního procesu účinné do 31. prosince 2000, vyjádřil se Soud (ve vztahu k dané věci *obiter dictum*) i k právní úpravě dovolání účinné po tomto datu. Stanovisko, které ve věci *Adamíček* zaujal, nejen potvrdil (v rozsudcích *Šurý a Tieze a Semeráková*), ale také použil na případy dovolání v trestním řízení (v rozsudku *Janyr a ostatní*). Ústavní soud si je vědom zásad vyplývajících z judikatury Soudu a je podrobně seznámen i s nejnovějšími rozsudky. I tak však, jak vyplývá kupříkladu z rozsudku ve věci *Šurý*, tyto zásady uplatňuje ve vztahu ke stěžovatelům úžeji, než by byl Soud ve světle práva na přístup k soudu ochoten akceptovat. Zákon o Ústavním soudu sice v § 72 odst. 4 stanoví, že „[b]yl-li mimořádný opravný prostředek orgánem, který o něm rozhoduje, odmítnut jako nepřípustný z důvodů závisejících na jeho uvážení, lze podat ústavní stížnost proti předchozímu rozhodnutí o procesním prostředku k ochraně práva, které bylo mimořádným opravným prostředkem napadeno, ve lhůtě 60 dnů od doručení takového rozhodnutí o mimořádném opravném prostředku“, Ústavní soud však slova „odmítnut jako nepřípustný z důvodů závisejících na jeho uvážení“ vykládá podle všeho příliš restriktivně. Ústavní soud do celé věci vstoupil na počátku roku 2012 poněkud nečekaně tím, že zrušil ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) občanského soudního řádu, které upravovalo přípustnost dovolání v případě, že rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam (nález sp. zn. Pl. ÚS 29/11 ze dne 28. února 2012). Je otázka, zda tento krok přinese vyřešení daného problému alespoň v jeho „civilní“ části, což se bude nepochybně odvíjet především od toho, jakým způsobem – pokud vůbec – na nález pléna zareaguje zákonodárce. Zůstává zde nicméně stále k řešení minimálně oblast dovolání trestního. Pokud by se Ústavnímu soudu nemělo podařit nalézt nějaké uspokojivé řešení v rámci svých vlastních postupů, bylo by zřejmě namístě uvažovat o revizi příslušných ustanovení zákona o Ústavním soudu (zejména § 72 odst. 3 a 4 a § 75 odst. 1).
- Rozsudky *Husák* (č. 19970/04; ze dne 4. prosince 2008), *Krejčíř* (č. 39298/04 a 8723/05; ze dne 26. března 2009) a *Knebl* (č. 20157/05; ze dne 28. října 2010) byly provedeny novelou trestního řádu přijatou pod č. 459/2011 Sb., kterou byl zejména zaveden institut vazebního zasedání. Tento institut by měl splňovat požadavky na spravedlivost řízení o návrzích na přezkum zákonnosti vazby vyplývající ze článku 5 odst. 4 Úmluvy.
- Největší skupinu těchto rozsudků představují případy nepřiměřených délek soudních řízení z hlediska článku 6 odst. 1 Úmluvy. Počátkem ledna letošního roku byla Výboru ministrů předložena komplexní zpráva o obecných opatřeních přijatých k výkonu skupin rozsudků týkajících se nepřiměřené délky řízení, která podává obraz o současném stavu problematiky délek řízení a rovněž preventivního a kompenzačního prostředku nápravy.²³ Výbor ministrů byl dále informován o sjednocujícím stanovisku občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. dubna 2011 sp. zn. Cpjn 206/2010, jež se opírá o judikaturu Soudu na poli práva na řízení v přiměřené lhůtě dle článku 6 odst. 1 Úmluvy a bylo přijato mimo jiné za účelem zjednodušení a zkrácení kompenzačního řízení. Stanovisko současně představuje návod pro výpo-

²³ V rozhodnutí ze dne 16. října 2007 o přijatelnosti stížnosti č. 40552/02 *Vokurka proti České republice* byl zavedený kompenzační prostředek nápravy nepřiměřené délky řízení, zavedený novelou č. 160/2006 Sb. zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci, shledán účinným. Preventivní prostředek nápravy nebyl Soudem shledán účinným, nicméně vláda jej následně uvedla do souladu s judikaturou Soudu, když zákonem č. 7/2009 Sb. novelizovala ustanovení § 174a zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

čet výše odškodnění. Pozitivní změnu na poli délky řízení o odškodňování lze vyčíst z analýzy Ministerstva spravedlnosti, která dokládá, že v roce 2011 byly až na ojedinělé výjimky zaviněné žadateli všechny žádosti o mimosoudní odškodnění vyřizovány ve stanovené lhůtě šesti měsíců. Konečně byla délka soudního řízení o odškodnění od ledna 2012 nově zahrnuta do statistických údajů shromažďovaných Ministerstvem spravedlnosti. I přes případy, v nichž Soud podrobil fungování prostředku nápravy v konkrétních věcech kritice, se zdá, že kompenzační prostředek nápravy v praxi funguje poměrně uspokojivě. Ve zprávě byl Výbor ministrů rovněž informován o nejdůležitějších opatřeních, která již byla za účelem zefektivnění práce justice a urychlení soudních řízení přijata nebo jsou připravována. Třebaže bylo ve zprávě konstatováno maximální úsilí ke zjednání nápravy zjištěného nesouladu vnitrostátní praxe s judikaturou Soudu, nelze vyloučit, že Výbor ministrů v dohledné době neukončí dohled nad rozsudky vydanými na dané téma. Bude tedy třeba pokračovat v přijatých opatřeních a sledovat průměrné délky jednotlivých druhů řízení, zejména pokud jde o citlivá opatrovnícká řízení a pracovní spory, jejichž průměrná délka řízení nemá výrazně klesající tendenci.

- Bylo pokračováno v průběžném naplňování akčního plánu k výkonu rozsudku *D. H. a ostatní* (č. 57325/00, rozsudek velkého senátu ze dne 13. listopadu 2007) a informování Výboru ministrů o přijatých opatřeních. Nejvýznamnějším opatřením směřujícím k zajištění inkluzivního prostředí v základních školách v České republice bylo přijetí novel vyhlášek č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb, a č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami, které mj. znemožňují dlouhodobé zařazení dítěte bez lehkého mentálního postižení do školy určené pro žáky s mentálním postižením, zakotvují povinnost pravidelné rediagnostiky (doporučení pedagogicko-psychologické poradny má napříště platnost jen jeden rok), zkracují délku diagnostického pobytu a zpřesňují obsah poučení a informovaného souhlasu se zařazením dítěte mimo hlavní vzdělávací proud.²⁴ Z dalších opatření lze zmínit připravované novely vyhlášky č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání, kterou by mělo dojít ke zmenšení počtu žáků ve třídách a ke změnám v hodnocení žáků, a vyhlášky č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, která by měla napomoci vytvoření proinkluzivního prostředí v mateřských školách. Zmínit lze i pokračující finanční podporu zřizování míst asistentů pedagoga či posílení nenárokových složek platů pedagogických pracovníků, kteří se podílejí na vzdělávání žáků se sociálním znevýhodněním. Nadále pokračuje projekt center na podporu inkluzivního vzdělávání, o kterých bylo referováno ve zprávě za loňský rok. Pracuje se též na změně ve financování základních škol, která by měla zajistit, že bude pro školu ekonomicky výhodnější vzdělávat žáky se sociálním znevýhodněním ve svých běžných třídách než je předat do speciálních škol. V roce 2011 byl výkon rozsudku *D. H. a ostatní* nadále bedlivě sledován jak Výborem ministrů, tak nevládními organizacemi. Lze konstatovat, že především kvůli absenci konkrétních údajů o účinku dosud přijatých opatření, zprávám nevládních organizací tvrdícím, že ve skutečnosti k žádnému pokroku v praxi nedošlo, nejistotě panující okolo dalšího naplňování Národního akčního plánu inkluzivního vzdělávání²⁵ či nově přijaté Strategie boje proti sociálnímu vyloučení²⁶ a některým rozporně přijímaným ustanovením zmíněné novely vyhlášky č. 73/2005 Sb. je dosavadní důvěra na půdě Výboru ministrů ve schopnost a vůli České republiky vyřešit problém vzdělávání romských žáků poněkud oslabena. Na červnové zasedání roku 2012 je připravována podrobnější zpráva o přijatých opatřeních a plánu dalších kroků, která bude usilovat o zvrácení tohoto stavu. Nutno ovšem stejně jako loni zdůraznit, že s ohledem na dobu, která již uplynula od vydání rozsudku, je zcela nezbytné, aby se přijatá opatření prokazatelně projevila v praxi a došlo k výraznému snížení počtu romských žáků vzdělávajících se mimo hlavní vzdělávací proud.
- Pokud jde o rozsudek *Kohlhofer a Minarik* (č. 32921/03, 28464/04 a 5344/05; 15. října 2009), zákonem č. 355/2011 Sb., kterým byl změněn zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách

²⁴ Jedná se o vyhlášky č. 116 a 147/2011 Sb.

²⁵ Usnesení vlády ze dne 15. března 2010 č. 206.

²⁶ Usnesení vlády ze dne 21. září 2011, č. 699.

obchodních společností a družstev, bylo na doporučení Legislativní rady vlády přijato řešení inspirované nálezem Ústavního soudu ze dne 3. března 2011 sp. zn. III. ÚS 2671/09. Toto řešení bylo také předestřeno Výboru ministrů. Jak bylo zmíněno v naší zprávě za rok 2010, pochybnosti o dostatečnosti tohoto řešení zasel již rozsudek *Minarik* z února 2011, o němž je referováno v oddílu 1.1.1. výše a v němž Soud ještě jednoznačněji odmítl tezi, že by náhradové řízení stačilo pro náležité projednání námitek vůči platnosti právních úkonů, které vedly ke squeeze outu. Zmíněný nález Ústavního soudu, a tím také implementace obsažená v novelizovaném zákoně o přeměnách, jsou předmětem další stížnosti *Minarik* (č. 58874/11), která byla vládě oznámena počátkem roku 2012. K dostatečnosti přijatých obecných opatření se tudíž vysloví Soud.

3.4. REZOLUCE VÝBORU MINISTRŮ

Výbor ministrů přijal v roce 2011 tyto závěrečné rezoluce, jimiž ukončil projednávání výkonu rozsudků:

- dne 10. března 2011 rezoluci CM/ResDH(2011)9 k rozsudkům *Faltejsek* (č. 24021/03; 15. května 2008), *Fešar* (č. 76576/01; 13. listopadu 2008), *GECO, a. s.* (č. 4401/03; 21. září 2006), *Chmelíř* (č. 64935/01; 7. června 2005), *Malhous* (č. 33071/96; 12. července 2001), *Melich a Beck* (č. 35450/04; 24. července 2008), *Regálová* (č. 40593/05; 3. července 2008), *Rechtová* (č. 27088/05; 26. června 2008), *Smatana* (č. 18642/04; 27. září 2007) a *Štefanec* (č. 75615/01; 18. června 2006),
- dne 8. června 2011 rezoluci CM/ResDH(2011)55 k rozsudku *Pešková* (č. 22186/03; 26. listopadu 2009),
- dne 14. září 2011 rezoluci CM/ResDH(2011)98 k rozsudku *Heglas* (č. 5935/02; 1. března 2007)
- a téhož dne také rezoluci CM/ResDH(2011)99 k rozsudkům *Andělová* (č. 995/06; 28. února 2008), *Fiala* (č. 26141/03; 18. července 2006), *Koudelka* (č. 1633/05; 20. července 2006), *Kříž* (č. 26634/03; 9. ledna 2007), *Mezl* (č. 27726/03; 9. ledna 2007), *Reslová* (č. 7550/04; 18. července 2006) a *Zavřel* (č. 14044/05; 18. ledna 2007).

Obsah

ÚVOD

I.	PŘEHLED PŘÍPADŮ UZAVŘENÝCH SOUDEM V ROCE 2011	4
1.1.	Rozsudky Soudu	4
1.1.1.	Nové rozsudky Soudu vydané ve sporném řízení	4
1.1.2.	Žádosti o postoupení věci velkému senátu	27
1.2.	Stížnosti prohlášené za nepřijatelné	27
1.2.1.	Komunikované stížnosti prohlášené za nepřijatelné	27
1.2.2.	Nekomunikované stížnosti prohlášené za nepřijatelné	42
1.2.3.	Komunikované stížnosti prohlášené za částečně nepřijatelné	53
1.3.	Stížnosti vyškrtuté ze seznamu	54
1.3.1.	Schválená smírná urovnání stížností	54
1.3.2.	Přijatá jednostranná prohlášení vlády	55
1.3.3.	Stažené stížnosti	56
II.	PŘEHLED NESKONČENÝCH PŘÍPADŮ, U NICHŽ NASTAL V ROCE 2011 VÝVOJ	56
2.1.	Stížnosti prohlášené za přijatelné	56
2.2.	Nově oznámené stížnosti	56
2.3.	Účast na veřejném jednání Soudu	59
2.4.	Ostatní aktivity vládního zmocněnce ve vztahu k Soudu	59
2.4.1.	Projednávání stížností na regulaci nájemních vztahů	59
2.4.2.	Intervence vlády České republiky v případech proti jiným státům	59
2.4.3.	Předběžná opatření vydaná v řízeních proti České republice	59
III.	VÝKON ROZSUDKŮ SOUDU	60
3.1.	Úhrada spravedlivého zadostiučinění	60
3.2.	Individuální opatření k nápravě porušení Úmluvy	60
3.2.1.	Rozsudky vydané v roce 2011	60
3.2.2.	Rozsudky z doby dřívější	61
3.3.	Obecná opatření k zamezení porušování Úmluvy	61
3.3.1.	Rozsudky vydané v roce 2011	62
3.3.2.	Rozsudky z doby dřívější	64
3.4.	Rezoluce Výboru ministrů	66
OBSAH	67